

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

Η κάλυψη των πρόσφατων προσφυγικών κρίσεων (2015 και 2022) από
τις Ελληνικές εφημερίδες

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Δημητροπούλου Ελένη

A.M : 4121M005

Αθήνα, 2023

Τριμελής Επιτροπή:
Παντελής Βατικιώτης (επιβλέπων)
Μαριάννα Ψύλλα
Ιωάννα Βώβου

Copyright © Ελένη Δημητροπούλου, 2023

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

Ε.Ε.: Ευρωπαϊκή Ένωση

Εφ.Συν.: Εφημερίδα των Συντακτών

Η.Π.Α.: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Μ. Βρετανία: Μεγάλη Βρετανία

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

Ο.Η.Ε.: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

EASO: European Asylum Support Office

EUROJUST: European Union Agency for Criminal Justice Cooperation

EUROPOL: European Union Agency for Law Enforcement Cooperation

FRONTEX: European Border and Coast Guard Agency

UNHCR: United Nations High Commissioner for Refugees

Περιεχόμενα

Συνοτομογραφίες.....	3
Πίνακες	6
Περίληψη	8
Abstract.....	9
Εισαγωγή	10
Κεφάλαιο 1: Πλαισίωση προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ.....	13
1.1 Ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για το προσφυγικό .	13
1.2 Η θεωρία της πλαισίωσης (framing).....	16
1.3 Τυπολογίες διαφορετικών πλαισίων	17
1.4 Η πλαισίωση του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ	20
Κεφάλαιο 2: ΜΜΕ και προσφυγικές ροές του 2015 και του 2022	25
2.1 Η έξαρση των προσφυγικών ροών το 2015	25
2.2 Η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος από την Ε.Ε.	26
2.3 Οι νέες προσφυγικές ροές από την Ουκρανία (2022).....	27
2.4 Ο ρόλος των ΜΜΕ στο προσφυγικό ζήτημα κατά τον 21 ^ο αιώνα.....	28
2.4.1 Ο ρόλος των ελληνικών ΜΜΕ απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα του 2015.	30
2.4.2 Ο ρόλος των ΜΜΕ απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα του 2022	32
Κεφάλαιο 3: Η ελληνική περίπτωση	35
3.1 Το προσφυγικό ζήτημα (συριακό) στην Ελλάδα (2015)	35
3.2 Το ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα (2022) στην Ελλάδα	37
3.3 Τα ελληνικά παραδοσιακά μέσα και το συνεταιριστικό μοντέλο της Εφημερίδας των Συντακτών.....	39
Κεφάλαιο 4 : Η μεθοδολογία της έρευνας.....	42
4.1 Ερευνητικά ερωτήματα.....	42
4.2 Μεθοδολογική προσέγγιση	43
4.3 Μελέτες περίπτωσης	48
4.4 Μονάδα καταγραφής.....	50
4.5 Περιορισμοί έρευνας	51
Κεφάλαιο 5: Ερευνητικά αποτελέσματα – Ανάλυση περιεχομένου	53
5.1 Συριακό προσφυγικό ζήτημα (2015)	53

5.2 Ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα (2022)	75
5.3 Συμπεράσματα	99
5.3.1 Κατανομή πλαισίων.....	99
5.3.2 Κατανομή δεικτών πλαισίων	102
5.3.3 Προσφυγική κρίση 2015	106
5.3.4 Προσφυγική κρίση 2022	107
5.3.5 Συνολικά συμπεράσματα	108
Κεφάλαιο 6: Συζήτηση.....	110
Πηγές - Βιβλιογραφία:.....	114

Πίνακες

Πίνακας 1: Ανάλυση περιεχομένου 1ου άρθρου	53
Πίνακας 2: Ανάλυση περιεχομένου 2ου άρθρου	55
Πίνακας 3: Ανάλυση περιεχομένου 3ου άρθρου	55
Πίνακας 4: Ανάλυση περιεχομένου 4ου άρθρου	56
Πίνακας 5: Ανάλυση περιεχομένου 5ου άρθρου	57
Πίνακας 6: Ανάλυση περιεχομένου 6ου άρθρου	58
Πίνακας 7: Ανάλυση περιεχομένου 7ου άρθρου	58
Πίνακας 8: Ανάλυση περιεχομένου 8ου άρθρου	59
Πίνακας 9: Ανάλυση περιεχομένου 9ου άρθρου	60
Πίνακας 10: Ανάλυση περιεχομένου 10ου άρθρου	61
Πίνακας 11: Ανάλυση περιεχομένου 11ου άρθρου	62
Πίνακας 12: Ανάλυση περιεχομένου 12ου άρθρου	63
Πίνακας 13: Ανάλυση περιεχομένου 13ου άρθρου	64
Πίνακας 14: Ανάλυση περιεχομένου 14ου άρθρου	66
Πίνακας 15: Ανάλυση περιεχομένου 15ου άρθρου	67
Πίνακας 16: Ανάλυση περιεχομένου 16ου άρθρου	68
Πίνακας 17: Ανάλυση περιεχομένου 17ου άρθρου	69
Πίνακας 18: Ανάλυση περιεχομένου 18ου άρθρου	70
Πίνακας 19: Ανάλυση περιεχομένου 19ου άρθρου	72
Πίνακας 20: Ανάλυση περιεχομένου 20ου άρθρου	74
Πίνακας 21: Ανάλυση περιεχομένου 21ου άρθρου	75
Πίνακας 22: Ανάλυση περιεχομένου 22ου άρθρου	76
Πίνακας 23: Ανάλυση περιεχομένου 23ου άρθρου	77
Πίνακας 24: Ανάλυση περιεχομένου 24ου άρθρου	78
Πίνακας 25: Ανάλυση περιεχομένου 25ου άρθρου	78
Πίνακας 26: Ανάλυση περιεχομένου 26ου άρθρου	80
Πίνακας 27: Ανάλυση περιεχομένου 27ου άρθρου	81
Πίνακας 28: Ανάλυση περιεχομένου 28ου άρθρου	82
Πίνακας 29: Ανάλυση περιεχομένου 29ου άρθρου	83
Πίνακας 30: Ανάλυση περιεχομένου 30ου άρθρου	84
Πίνακας 31: Ανάλυση περιεχομένου 31ου άρθρου	85
Πίνακας 32: Ανάλυση περιεχομένου 32ου άρθρου	86
Πίνακας 33: Ανάλυση περιεχομένου 33ου άρθρου	88
Πίνακας 34: Ανάλυση περιεχομένου 34ου άρθρου	91
Πίνακας 35: Ανάλυση περιεχομένου 35ου άρθρου	92
Πίνακας 36: Ανάλυση περιεχομένου 36ου άρθρου	93
Πίνακας 37: Ανάλυση περιεχομένου 37ου άρθρου	94
Πίνακας 38: Ανάλυση περιεχομένου 38ου άρθρου	95
Πίνακας 39: Ανάλυση περιεχομένου 39ου άρθρου	96
Πίνακας 40: Ανάλυση περιεχομένου 40ού άρθρου	97
Πίνακας 41: Πίνακας κατανομής πλαισίων (2015)	99
Πίνακας 42: Πίνακας κατανομής πλαισίων (2022)	100
Πίνακας 43: Πίνακας κατανομής πλαισίων "Τα Νέα"	101
Πίνακας 44: Πίνακας κατανομής πλαισίων "Εφ.Συν"	101
Πίνακας 45: Πίνακας συχνότητας συγκρουσιακού πλαισίου (Τα Νέα)	102

Πίνακας 46: Πίνακας συχνότητας ανθρωποκεντρικού πλαισίου (Τα Νέα).....	102
Πίνακας 47: Πίνακας συχνότητας πλαισίου οικονομικών συνεπειών (Τα Νέα)	102
Πίνακας 48: Πίνακας συχνότητας πλαισίου ηθικής (Τα Νέα)	103
Πίνακας 49: Πίνακας κατανομής πλαισίου απόδοσης ευθυνών (Τα Νέα)	103
Πίνακας 50: Πίνακας κατανομής συγκρουσιακού πλαισίου (Εφ.Συν.).....	104
Πίνακας 51: Πίνακας συχνότητας ανθρωποκεντρικού πλαισίου (Εφ.Συν.)	104
Πίνακας 52: Πίνακας συχνότητας πλαισίου οικονομικών συνεπειών (Εφ.Συν.).....	104
Πίνακας 53: Πίνακας συχνότητας πλαισίου ηθικής (Εφ.Συν.)	105
Πίνακας 54: Πίνακας συχνότητας πλαισίου απόδοσης ευθυνών (Εφ.Συν.)	105

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία διερευνά τον τρόπο πλαισίωσης των δύο προσφυγικών κρίσεων τις οποίες αντιμετώπισε η χώρα κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας και, συγκεκριμένα, το 2015 και το 2022. Πιο αναλυτικά, επιχειρείται η αξιολόγηση του τρόπου πλαισίωσης και των κυρίαρχων δεικτών της πλαισίωσης των δύο προσφυγικών κρίσεων από τις εφημερίδες «Τα Νέα» και «Εφ.Συν.». Υπό αυτό το πρίσμα επιδιώκεται, επιπλέον, ο εντοπισμός ενδεχόμενων διαφορών στον τρόπο πλαισίωσης τόσο μεταξύ των δύο επιλεγμένων εφημερίδων όσο και μεταξύ των δύο προσφυγικών κρίσεων.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος αυτός, επιλέχθηκαν συνολικά 20 άρθρα από κάθε εφημερίδα που αφορούσαν τις δύο προσφυγικές κρίσεις και σε αυτά εφαρμόστηκε ποιοτική ανάλυση περιεχομένου με εργαλείο τη μέθοδο της πλαισίωσης (framing).

Μέσα από την ανάλυση των επιλεγμένων άρθρων εντοπίστηκαν τα πέντε (5) βασικά ειδησεογραφικά πλαίσια, ενώ διαπιστώθηκε πως το κυρίαρχο πλαίσιο κάλυψης και των δύο προσφυγικών κρίσεων και από τις δύο εφημερίδες ήταν το ανθρωποκεντρικό. Επιπροσθέτως, αναδείχθηκαν ορισμένες διαφορές αναφορικά με τη συχνότητα και τους δείκτες των υπόλοιπων πλαισίων που οφείλονταν, κυρίως, στο διαφορετικό πολιτικό προσανατολισμό των δύο εφημερίδων. Τέλος, διαπιστώθηκαν πως ο τρόπος πλαισίωσης που εφάρμοσε κάθε εφημερίδα για την κάθε προσφυγική κρίση δεν παρουσίασε σημαντικές διαφορές ανάμεσα στο 2015 και το 2022.

Λέξεις- κλειδιά: συριακή προσφυγική κρίση, ουκρανική προσφυγική κρίση, ΜΜΕ, εφημερίδες, πλαισίωση, ανάλυση περιεχομένου

Abstract

The present thesis investigates the framing of the two refugee crises that Greece faced during the last decade and, specifically, in 2015 and 2022. In more detail, the evaluation of the way of framing and the dominant indicators of the framing of the two refugee crises from the newspapers "Ta Nea" and "Ef.Syn." is attempted. Through this prism, it is also sought to identify possible differences in the way of framing both between the two selected newspapers and between the two refugee crises.

In order to achieve the aforementioned goal, a total of 20 articles were selected from each newspaper related to the two refugee crises and a qualitative content analysis was applied to them using the framing method.

Through the analysis of the selected articles, the five (5) main news frameworks were identified, while it was found that the dominant framework of coverage of both refugee crises by both newspapers was the anthropocentric one. In addition, some differences emerged regarding the frequency and indicators of the remaining frames which were mainly due to the different political orientation of the two newspapers. Finally, it was found that the framing method applied by each newspaper for each refugee crisis did not show significant differences between 2015 and 2022.

Keywords: Syrian refugee crisis, Ukrainian refugee crisis, media, framing, content analysis

Εισαγωγή

Η Ελλάδα, ιστορικά, αποτελεί ένα κράτος υποδοχής προσφύγων, είτε πρόκειται για άτομα ελληνικής καταγωγής, όπως στην περίπτωση των προσφύγων που προέκυψαν ως συνέπεια της Μικρασιατικής Καταστροφής, είτε πρόκειται για άτομα αλλοδαπής καταγωγής, όπως στην περίπτωση των Σύριων και των Ουκρανών προσφύγων. Ως εκ τούτου δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι η χώρα μας υποδέχθηκε ένα μεγάλο μέρος των προσφυγικών ροών που προέκυψαν από τις πολεμικές συγκρούσεις του 21^{ου} αιώνα. Ωστόσο, δεδομένου ότι οι πολιτικοκοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στη χώρα μεταβάλλονται με το χρόνο και δεν παραμένουν σταθερές, γίνεται φανερό πως και η υποδοχή των ατόμων που αναζητούν στη χώρα άσυλο, προσωρινό καταφύγιο ή ένα ασφαλή δρόμο μετακίνησης προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες, παρουσιάζει σημαντικές διακυμάνσεις.

Κομβικό ρόλο στη διαμόρφωση των στάσεων των πολιτών και των εφαρμοζόμενων πολιτικών απέναντι στους πρόσφυγες διαδραματίζουν τα ΜΜΕ λόγω της σημαντικής επιρροής που αυτά διαθέτουν στη διαμόρφωση του δημόσιου πολιτικού διαλόγου και της ημερήσιας διάταξης. Όπως έχει διαπιστωθεί από πολλούς ερευνητές της διεθνούς βιβλιογραφίας, τα ΜΜΕ έχουν την ικανότητα να καθορίσουν σε σημαντικό βαθμό το εάν οι πρόσφυγες θα αντιμετωπιστούν ως άτομα που χρήζουν της αλληλεγγύης και της βοήθειας του ελληνικού κράτους λόγω των δυσμενών συνθηκών που αντιμετωπίζουν και της ευάλωτης θέσης στην οποία βρίσκονται, ή εάν θα αντιμετωπιστούν με καχυποψία και εχθρότητα λόγω της παρουσίας τους ως φορείς κοινωνικής ανασφάλειας, οικονομικής επιβάρυνσης και εθνικής απειλής (Narin et al., 2006· Goni, 2019· Trilling, 2019).

Κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα, η Ελλάδα έχει έρθει αντιμέτωπη με δύο μεγάλα προσφυγικά κύματα, τα οποία την έφεραν ενώπιον σημαντικών προκλήσεων και αποτέλεσαν ζητήματα απόλυτης προτεραιότητας στο πλαίσιο του δημόσιου διαλόγου. Το πρώτο εκ των προαναφερθέντων προσφυγικών κυμάτων ξεκίνησε το 2015 και κορυφώθηκε το 2016 και αποτελούνταν, κατά κανόνα, από άτομα που αναζητούσαν καταφύγιο μακριά από την εμπόλεμη ζώνη της Συρίας όπου μαινόταν

ένας μακροχρόνιος αιματηρός εμφύλιος πόλεμος και, δευτερευόντως, από πολίτες χωρών της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής, οι οποίοι αναζητούσαν καλύτερες συνθήκες διαβίωσης για αυτούς και τις οικογένειές τους.

Το εν λόγω προσφυγικό κύμα έλαβε τέτοιες διαστάσεις που χαρακτηρίστηκε ως μία «ευρωπαϊκή προσφυγική κρίση» και, παρόλο που η Ελλάδα δεν αποτελούσε τον τελικό προορισμό της πλειοψηφίας των ατόμων που αναζητούσαν άσυλο στην Ευρώπη, ωστόσο δέχθηκε το μεγαλύτερο όγκο ανθρώπων στις ανατολικές της ακτές ως συνέπεια της γεωγραφικής της θέσης. Όπως είναι φυσικό, ο τεράστιος όγκος των προσφυγικών ροών που έφταναν και, σε πολλές περιπτώσεις, εγκλωβίζονταν στα ελληνικά νησιά, μονοπώλησε για ένα σημαντικό διάστημα το δημόσιο διάλογο και τα ελληνικά ΜΜΕ τα οποία, ανάλογα και με τον πολιτικό τους προσανατολισμό, επέλεξαν να πλαισιώσουν με θετικό ή αρνητικό τρόπο το ζήτημα επενδύοντας στα ανθρωπιστικά ανταντακλαστικά των πολιτών ή στην ανασφάλειά τους. Εξάλλου, το 2015 όταν ξεκίνησε η εν λόγω προσφυγική κρίση, η Ελλάδα μόλις έβγαινε από μία μείζονα οικονομική κρίση και στη χώρα λάμβαναν χώρα σημαντικές πολιτικοκοινωνικές ζυμώσεις, οι οποίες ευνόησαν αντικρουόμενες προσεγγίσεις, τόσο προς τα αριστερά με βασικό χαρακτηριστικό την αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες και τους μετανάστες όσο και προς τα δεξιά με βασικό χαρακτηριστικό το αίτημα για κλείσιμο των εθνικών συνόρων.

Από την άλλη πλευρά, το δεύτερο προσφυγικό κύμα που δέχθηκε η Ελλάδα κατά τον 21^ο αιώνα προέκυψε ως συνέπεια της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία το 2022, η οποία οδήγησε χιλιάδες αμάχους να εγκαταλείψουν τη χώρα και να αναζητήσουν προσωρινό καταφύγιο σε άλλα, γειτονικά και μη, ευρωπαϊκά κράτη. Και σε αυτή την περίπτωση η Ελλάδα υποδέχθηκε ένα σημαντικό αριθμό προσφύγων, χωρίς αυτή τη φορά να αποτελεί το επίκεντρο της προσφυγικής κρίσης. Όπως συνέβη και το 2015, η νέα προσφυγική κρίση απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό τα ευρωπαϊκά και ελληνικά ΜΜΕ, ωστόσο αυτή τη φορά παρατηρήθηκε μία περισσότερο ομοιόμορφη θετική πλαισίωση των Ουκρανών προσφύγων λόγω της επίδρασης ποικίλων παραγόντων, με κυριότερο το εγγύτερο στα δυτικά δεδομένα, πολιτισμικό προφίλ τους.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα διπλωματική εργασία επιδιώκει να διερευνήσει εις βάθος τον τρόπο πλαισίωσης των δύο πρόσφατων προσφυγικών κρίσεων από τα ελληνικά ΜΜΕ και τις ενδεχόμενες διαφορές που εντοπίζονται μεταξύ των δύο χρονικών περιόδων και μεταξύ διαφορετικών ελληνικών εφημερίδων. Με τον τρόπο αυτό φιλοδοξεί να καλύψει το σχετικό ερευνητικό κενό αφού, στο πλαίσιο της βιβλιογραφικής αναζήτησης, δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστεί κάποια αντίστοιχη μελέτη στο ελληνικό πεδίο. Με στόχο την επίτευξη του προαναφερθέντος σκοπού, η παρούσα εργασία δομείται σε έξι (6) κεφάλαια ως εξής:

Το πρώτο κεφάλαιο της εργασίας αποτελεί μία βιβλιογραφική ανασκόπηση με αντικείμενο τον τρόπο πλαισίωσης του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ. Αρχικά αναλύεται ο ρόλος που διαδραματίζουν τα ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για το προσφυγικό ζήτημα και περιγράφεται η θεωρία της πλαισίωσης ενώ, στη συνέχεια, περιγράφονται τα σημαντικότερα πλαίσια που εφαρμόζονται στο προσφυγικό ζήτημα και περιγράφεται η πλαισίωση του εν λόγω αντικειμένου από τα διεθνή ΜΜΕ.

Το δεύτερο κεφάλαιο της εργασίας εστιάζει στις προσφυγικές ροές του 2015 και του 2022, εξετάζοντας, αφενός τα γεγονότα και τα διαθέσιμα στοιχεία για τις δύο εξεταζόμενες χρονικές περιόδους και, αφετέρου, το ρόλο των ΜΜΕ στην κάλυψη των δύο προσφυγικών κρίσεων.

Στη συνέχεια, στο τρίτο κεφάλαιο δίνεται έμφαση στα ελληνικά δεδομένα, αναλύοντας τις προσφυγικές ροές που δέχτηκε η χώρα το 2015 και το 2022 καθώς και τη μεταβολή του τοπίου των ΜΜΕ κατά τα χρόνια της οικονομικής κρίσης μέσω της δημιουργίας νέων ανεξάρτητων ΜΜΕ.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε για τη διεκπεραίωση του ερευνητικού σκέλους της παρούσας εργασίας και στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα ερευνητικά αποτελέσματα της εργασίας και η ανάλυση περιεχομένου. Τέλος, το έκτο κεφάλαιο της εργασίας περιλαμβάνει τη συζήτηση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί και η διατύπωση συμπερασμάτων.

Κεφάλαιο 1: Πλαισίωση προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ

1.1 Ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης για το προσφυγικό

Αρχικά, είναι σημαντικό να τονιστεί ο κομβικός ρόλος των ΜΜΕ στην αύξηση του επιπέδου γνώσεων των μελών μίας κοινωνίας σχετικά με μία έτερη πληθυσμιακή ομάδα με την οποία δεν έχουν άμεση επαφή και, ως εκ τούτου, δεν έχουν τη δυνατότητα διαμόρφωσης μίας «εικόνας» σχετικά με τη δράση της μέσω της άμεσης αλληλεπίδρασης (Meyrowitz, 1985). Η αυξημένη γνώση των πολιτών σχετικά με τους «άλλους» είναι δυνατό να οδηγήσει είτε στην κατάρριψη των κυρίαρχων στερεοτύπων σχετικά με αυτούς, είτε στην ενίσχυσή τους με τη δημιουργία νέων αρνητικών αναπαραστάσεων, ανάλογα με τον τρόπο πλαισίωσης που θα επιλέξουν τα κυρίαρχα ΜΜΕ. Μάλιστα, το πρόσημο των αναπαραστάσεων που κατασκευάζονται για τους ξένους, επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση όχι μόνο των αντιλήψεων της κοινής γνώμης αλλά, επίσης, και στη δράση που αναπτύσσεται απέναντι τους, δεδομένου ότι επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό το δημόσιο διάλογο (Narin κ.α. 2006).

Σύμφωνα με την έρευνα που διεξήγαγαν οι Holzberg κ.α. (2018), τα γερμανικά ΜΜΕ, κατά τη διάρκεια της προσφυγικής κρίσης του 2015, επέλεξαν να εστιάσουν στις κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της εισροής των προσφύγων, ανεξαρτήτως προσήμου, χωρίς να δίνουν ιδιαίτερη βαρύτητα στις γενεσιουργές αιτίες του φαινομένου. Μάλιστα, τα αποτελέσματα μίας άλλης έρευνας ανέδειξαν μία σχετικά θετική στάση των ΜΜΕ στη Γερμανία απέναντι στους πρόσφυγες, έως το 2015, μέσω της έμφασης στις τραυματικές εμπειρίες των εν λόγω ατόμων παρά στους παράγοντες που συνέβαλαν στο ξέσπασμα της προσφυγικής κρίσης (Holmes & Castañeda, 2016). Αναφορικά με αυτό, οι Holzberg κ.α. (2018) επισημαίνουν πως η θετική αυτή στάση επηρεάστηκε, εν μέρει, και από τη στάση της πολιτικής ηγεσίας της χώρας η οποία υπήρξε, κατά τα πρώτα χρόνια, ευνοϊκή υπέρ των προσφύγων.

Ωστόσο, θα ήταν λάθος η γενίκευση του παραδείγματος των γερμανικών ΜΜΕ, των οποίων η στάση απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα ήταν σε σύμπλευση με τις επιλογές της πολιτικής ηγεσίας της χώρας. Αυτό γίνεται φανερό εάν λάβει κανείς

υπόψη του το γεγονός ότι, σύμφωνα με μία σχετική έρευνα, τα ΜΜΕ της Ουγγαρίας έδιναν μεγάλη έμφαση στην ανθρωπιστική πτυχή της προσφυγικής κρίσης παρά το γεγονός ότι η πολιτική ηγεσία της χώρας ήταν απολύτως προσηλωμένη στη χάραξη και εφαρμογή μίας από τις σκληρότερες αντιμεταναστευτικές πολιτικές μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών (Erges, 2018).

Διαφορετική περίπτωση αποτελούν τα ΜΜΕ της Ρωσίας, τα οποία διαφοροποιούν τη στάση τους απέναντι στους πρόσφυγες και μετανάστες βάσει της εθνικότητας των τελευταίων. Πιο αναλυτικά, η πλειοψηφία των εν λόγω μέσων διατυπώνει ένα λόγο με έντονα αρνητικά χαρακτηριστικά όταν αναφέρεται σε μετανάστες και πρόσφυγες που φτάνουν στη χώρα από τα κράτη της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, συνδέοντας τους με την ισλαμική τρομοκρατία και ανάγοντάς τους σε μία μείζονα απειλή για τη δημόσια ασφάλεια της χώρας. Αντιθέτως, η στάση των ρωσικών ΜΜΕ διαφοροποιείται πλήρως κατά την προσέγγιση ζητημάτων που σχετίζονται με μετανάστες από την Ουκρανία, πριν το ξέσπασμα του ρωσο-ουκρανικού πολέμου, οι οποίοι σκιαγραφούνται με περισσότερο θετικά χρώματα λόγω της αντιλαμβανόμενης φυλετικής εγγύτητας των δύο λαών (Moen- Larsen, 2019).

Ένα ενδιαφέρον συμπέρασμα που προκύπτει από τη μελέτη της στάσης που υιοθετούν τα κυρίαρχα ΜΜΕ ενός κράτους απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα αφορά στο γεγονός ότι παρόλο που αυτή επηρεάζεται σημαντικά από το πολιτισμικό υπόβαθρο ενός λαού, ωστόσο αυτό δεν αποτελεί το μοναδικό παράγοντα και η επίδραση του δεν είναι καταλυτική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα του φαινομένου αυτού αποτελούν τα ευρήματα της μελέτης που διεξήγαγαν οι Hondevn κ.α. (2018) διερευνώντας τον τρόπο κάλυψης της προσφυγικής κρίσης από τα ΜΜΕ της Δανίας, της Σουηδίας και της Νορβηγίας, τριών χωρών που χαρακτηρίζονται από σημαντική πολιτισμική εγγύτητα. Πιο αναλυτικά, οι ερευνητές διαπίστωσαν πως η στάση που υιοθετούν οι μεγαλύτερης κυκλοφορίας εφημερίδες της Δανίας έχει έντονα αντιμεταναστευτικά χαρακτηριστικά, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στις αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες που επιφέρει στη χώρα η υποδοχή μεταναστών και προσφύγων. Στον αντίποδα των δανέζικων ΜΜΕ βρίσκονται τα σουηδικά, τα οποία εστιάζουν, κατά κύριο λόγο, στην ανθρωπιστική διάσταση της προσφυγικής

κρίσης, υιοθετώντας μίας σαφώς πιο φιλομεταναστευτική στάση. Τέλος, οι νορβηγικές εφημερίδες διατηρούν μία πιο ισορροπημένη στάση χωρίς σαφή θετικά ή αρνητικά χαρακτηριστικά απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα. Επιπροσθέτως, η ίδια έρευνα ανέδειξε μία σημαντική διαφοροποίηση της προσέγγισης του προσφυγικού ζητήματος από το σύνολο των σκανδιναβικών ΜΜΕ, η οποία σταδιακά απομακρύνεται από την ανθρωπιστική διάσταση του ζητήματος, ανεξάρτητα από το βαθμό στον οποίο αυτή αποτελούσε βασικό χαρακτηριστικό της αρχικής τους στάσης.

Από την άλλη πλευρά, μία αντίστοιχη έρευνα που διεξήχθη στην Αυστρία διαπίστωσε πως ο χρόνος δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα διαφοροποίησης της στάσης των ΜΜΕ απέναντι στην προσφυγική κρίση σε αντίθεση με την ένταση του φαινομένου, η οποία φαίνεται να επιδρά καταλυτικά σε αυτή. Πιο αναλυτικά, βρέθηκε πως τα αυστριακά ΜΜΕ τείνουν να αναπτύσσουν ένα λόγο με εντονότερα αντιμεταναστευτικά χαρακτηριστικά σε περιόδους όπου εντείνονται οι προσφυγικές ροές που κατευθύνονται προς τη χώρα (Greussing & Boomgaarden, 2017).

Ανεξάρτητα από τη στάση που θα επιλέξουν να υιοθετήσουν αναφορικά με το προσφυγικό ζήτημα, ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης και, κατ' επέκταση, των εφαρμοζόμενων πολιτικών, είναι καταλυτικός. Τα ΜΜΕ έχουν τη δυνατότητα να χειραγωγήσουν την κοινή γνώμη είτε προς την κατεύθυνση της προστασίας των προσφύγων, είτε προς την κατεύθυνση της έντασης της ανησυχίας απέναντι στο «διαφορετικό» που οι άνθρωποι αυτοί εκπροσωπούν. Στην πρώτη περίπτωση, τα ΜΜΕ μπορούν να αποτελέσουν μέρος της λύσης του προσφυγικού ζητήματος ενώ στη δεύτερη είναι δυνατό να συμβάλλουν καθοριστικά στην ενίσχυση της εχθρότητας μεταξύ προσφυγικών και γηγενών πληθυσμών, η οποία μπορεί να έχει απρόβλεπτες συνέπειες (Goni, 2019).

Από την άλλη πλευρά, μέσω της υιοθέτησης μίας περισσότερο ανθρωπιστικής προσέγγισης, τα ΜΜΕ έχουν τη δύναμη να επικοινωνήσουν στην κοινή γνώμη τις λεπτομέρειες του προσφυγικού ζητήματος, ενημερώνοντας την κοινή γνώμη σχετικά με τα γεγονότα που οδηγούν στη δημιουργία των τεράστιων προσφυγικών κυμάτων που καταφτάνουν στις χώρες υποδοχής, τις τραυματικές εμπειρίες που οι

πρόσφυγες βιώνουν τόσο στις χώρες τους όσο και κατά το ταξίδι της μετανάστευσης, καθώς και σχετικά με τις πλέον επείγουσες ανάγκες που αυτοί αντιμετωπίζουν. Με τον τρόπο αυτό, συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης η οποία, με τη σειρά της, μπορεί να επηρεάσει καταλυτικά τις αποφάσεις που λαμβάνονται σε επίπεδο πολιτικής ηγεσίας και μπορούν να επηρεάσουν όχι μόνο την ευημερία των προσφύγων στις χώρες υποδοχής αλλά και τις ίδιες τις αιτίες που αναγκάζουν τους ανθρώπους αυτούς να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους (Trilling, 2019).

1.2 Η θεωρία της πλαισίωσης (framing)

Ο Entman (1993, σ.52) περιγράφει τη θεωρία της πλαισίωσης (framing) ως τη μέθοδο εκείνη στο πλαίσιο της οποίας «επιλέγεις μερικές πτυχές μίας αντιληπτής πραγματικότητας και τις καθιστάς πιο προφανείς σε ένα επικοινωνιακό κείμενο με έναν τρόπο τέτοιο ώστε να προωθείς ένα συγκεκριμένο ορισμό του προβλήματος, μία αιτιακή ερμηνεία, μία ηθική αξιολόγηση και/ή μία σύσταση για την αντιμετώπιση του αντικειμένου που περιγράφεται». Τα πλαίσια που χρησιμοποιούνται στη δημοσιογραφική κάλυψη χαρακτηρίζονται τόσο με βάση τα στοιχεία που παρουσιάζονται με έμφαση αλλά και με βάση τα στοιχεία που παραλείπονται κατά την παρουσίαση της είδησης, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και ο τρόπος κατηγοριοποίησης των παρατηρήσεων. Το πιο σημαντικό, ίσως, στοιχείο της θεωρίας της πλαισίωσης στην παρουσίαση των ειδήσεων σχετίζεται με το γεγονός ότι το άτομο που την υιοθετεί έχει τη δυνατότητα να επιδράσει στον τρόπο οργάνωσης και δομής της σκέψης των αποδεκτών (Mc Combs, 2004).

Η διαδικασία της πλαισίωσης στην ειδησεογραφία διενεργείται από τους δημοσιογράφους οι οποίοι φέρουν την ευθύνη της παρουσίασης της είδησης και καλούνται να επιλέξουν τα εργαλεία μέσα από τα οποία αυτή θα πραγματοποιηθεί, δηλαδή τα λεκτικά, κυρίως σχήματα που θα χρησιμοποιηθούν καθώς και οι πηγές από τις οποίες θα αντληθούν οι πληροφορίες που παρουσιάζονται (Pan & Kosicki, 1993). Στόχος της πλαισίωσης των ειδήσεων αποτελεί η μετουσίωση των γεγονότων σε μορφές που είναι περισσότερο οικείες στο ευρύ κοινό και για το λόγο αυτό, ο

τρόπος με τον οποίο διενεργείται επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από το πολιτισμικό υπόβαθρο εντός του οποίου αναπτύσσεται (Schudson, 2007).

Ο τρόπος πλαισίωσης μίας είδησης, κατά κανόνα, γίνεται φανερός στην αρχή της παρουσίασης της αφού προκύπτει μέσα από τον επιλεγμένο τίτλο και τον τρόπο με τον οποίο οι δημοσιογράφοι εισάγουν την είδηση και οι σχολιαστές επιλέγουν να την πραγματευτούν στη συνέχεια (Esser & D' Angelo, 2003). Βασικά χαρακτηριστικά του τρόπου πλαισίωσης μίας είδησης αποτελούν (Edy κ.α., 2005):

- Ο φορέας του ρεπορτάζ
- Ο τόπος του ρεπορτάζ
- Η σημαντικότητα της είδησης
- Το περιεχόμενο της είδησης
- Τα εμπλεκόμενα άτομα
- Το οπτικοακουστικό υλικό που παρουσιάζεται

Ο τρόπος με τον οποίο πλαισιώνεται μία είδηση αποτελεί συνάρτηση ποικίλων παραγόντων. Αρχικά, ο τρόπος πλαισίωσης μπορεί να προκύπτει από την ανάγκη των δημοσιογράφων να λειτουργήσουν αποτελεσματικά εντός ενός εξαιρετικά ανταγωνιστικού επαγγελματικού περιβάλλοντος, επιχειρώντας τη μέγιστη δυνατή εξοικονόμηση χρόνου σε συνδυασμό με την προσέλκυση του μέγιστου δυνατού κοινού (Tuchman, 1978). Από την άλλη πλευρά, ο τρόπος πλαισίωσης μίας είδησης είναι δυνατό να προκύψει από την επιδίωξη ενός δημοσιογράφου ή ενός ειδησεογραφικού οργανισμού να προωθήσει συγκεκριμένες απόψεις (Charman-Perkins, 2005) και για το λόγο αυτό παρατηρούνται σημαντικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο πλαισίωσης των ίδιων ειδήσεων από δημοσιογραφικές πηγές διαφορετικής ιδεολογικής προσέγγισης (Hallin & Mancini, 2004).

1.3 Τυπολογίες διαφορετικών πλαισίων

Σύμφωνα με τον Πλειό (2011), οι σύγχρονες κοινωνίες της πληροφορίας διακατέχονται από τον λεγόμενο «πλαισιακό πλουραλισμό». Αρκετές ερευνητικές μελέτες έχουν τονίσει τη σημαντικότητα των διαφορετικών κατηγοριοποιήσεων πλαισίων, που επικεντρώνονται στους διαφορετικούς άξονες των ειδήσεων. Η παρούσα μελέτη θα στηριχθεί σε συγκεκριμένες κατηγοριοποιήσεις, που συνδέονται

με πλαίσια τα οποία είναι ευρέως διαδεδομένα και αποτυπώνουν ειδήσεις κοινωνικού και πολιτικού περιεχομένου.

Σύμφωνα με τον Iyengar (1991), κάθε θέμα μπορεί να πλαισιωθεί με δυο αντίθετους τρόπους, τον θεματικό (thematic) και τον περιπτωσιολογικό (episodic), εκ των οποίων ο πρώτος αφορά στην πλαισίωση της κάθε είδησης σε μία αφηρημένη διάσταση και την έμφαση στις γενικές, οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές παραμέτρους, ενώ ο δεύτερος δίνει έμφαση σε πολύ συγκεκριμένα περιστατικά, με συνειδητό σκοπό να αποπροσανατολίσει το κοινό από τη γενικότερη κατανόηση ενός θέματος.

Επιπρόσθετα, η θεματική και η περιπτωσιολογική πλαισίωση φέρουν διαφορετική επιρροή στο κοινό. Στην θεματική πλαισίωση, η ευθύνη μετατίθεται στις κοινωνικοπολιτικές αρχές, ενώ στην περιπτωσιολογική πλαισίωση, η ευθύνη ανάγεται σε συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες. Παράλληλα, έχει παρατηρηθεί πως η περιπτωσιολογική πλαισίωση εντοπίζεται στις ειδήσεις, όταν πρόκειται για ένα επίκαιρο νέο θέμα ή έκτακτη είδηση.

Στην περιπτωσιολογική πλαισίωση των ειδήσεων, ευνοείται η αποσπασματικότητα τους από τη συνολική θεματική ατζέντα. Δηλαδή, τα θέματα που δεν εμπλουτίζονται με καινούργια στοιχεία, προβάλλονται με συνοπτικό τρόπο, δεν μένουν για πολύ στην επικαιρότητα και ως εκ τούτου, παρουσιάζονται ως μεμονωμένη καταγραφή συμβάντος.

Επίσης, όσον αφορά τις τυπολογίες των πλαισίων στα Μέσα, σημαντική είναι η συμβολή των Neuman, Just και Crigler (1992), που κατόπιν έρευνας δημιούργησαν μια βάση στην τυπολογία πλαισίων, η οποία αποτέλεσε τον ακρογωνιαίο λίθο σε μετέπειτα μελέτες. Τα πλαίσια που πρότειναν οι συγκεκριμένοι ερευνητές περιλαμβάνουν το οικονομικό πλαίσιο (economic frame), το οποίο περιγράφει τις οικονομικές διαστάσεις του εξεταζόμενου ζητήματος και το συγκρουσιακό πλαίσιο (conflict frame), το οποίο δίνει έμφαση στις συγκρούσεις που προκύπτουν μεταξύ ομάδων, ατόμων και θεσμών επιδιώκοντας την ενίσχυση του ενδιαφέροντος του κοινού. Επιπροσθέτως, γίνεται αναφορά στο πλαίσιο αδυναμίας (powerlessness

frame), το οποίο αφορά στην προβολή της ηθελημένης κυριαρχίας ορισμένων δυνάμεων σε ευάλωτα άτομα και ομάδες και το πλαίσιο του ανθρώπινου ενδιαφέροντος (human interest frame), το οποίο βασίζεται στη συναισθηματική κάλυψη ενός γεγονότος ή μίας είδησης. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το Bennett (1999) και τους Semetko & Valkenburg (2000), το εν λόγω πλαίσιο χρησιμοποιείται σε μεγάλο βαθμό από τους δημοσιογράφους ως συνέπεια της έντονης ανταγωνιστικότητας που επικρατεί στον τομέα των ΜΜΕ και της μεγάλης επιδραστικότητάς του στο κοινό. Τέλος, γίνεται αναφορά και στο πλαίσιο ηθικής (moral frame), όπου κάθε γεγονός παρουσιάζεται ανάλογα με τη συμμόρφωσή του ή μη με τις κυρίαρχες ηθικές και θρησκευτικές προσαγές και, αναλόγως, μπορεί να κριθεί ως απειλή για την παρέκκλιση από τον καθιερωμένο κώδικα τιμής (Semetko & Valkenburg, 2000).

Παράλληλα, η τυπολογική διάκριση πλαισίων των Semetko και Valkenburg, (2000) είναι μια από τις πιο διαδεδομένες. Η συγκεκριμένη τυπολογία ασπάζεται κατηγοριοποιήσεις πλαισίων των Neuman, Just και Crigler (1992), καθώς και του Iyengar (1991) και υιοθετεί πέντε κατηγορίες πλαισίων, οι οποίες περιλαμβάνουν το συγκρουσιακό πλαίσιο, το ανθρωποκεντρικό πλαίσιο - προσωποποίηση, το πλαίσιο των οικονομικών συνεπειών, πλαίσιο ηθικής και το πλαίσιο απόδοσης ευθύνης.

Όσον αφορά το πλαίσιο σύγκρουσης, το ανθρωποκεντρικό και το ηθικό πλαίσιο, δεν παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές σε σύγκριση με τα πλαίσια που ανέπτυξαν οι Neuman, Just και Crigler. Ωστόσο, το πλαίσιο οικονομικών συνεπειών, επικεντρώνεται στην παρουσίαση ενός ζητήματος συγκριτικά με τις οικονομικές συνέπειες που θα έχει για ένα άτομο, μια ομάδα, ένα θεσμό, μια χώρα. Επίσης, το πλαίσιο απόδοσης ευθύνης, πλαισιώνει ένα θέμα ή ένα πρόβλημα με τρόπο ώστε να αποδοθεί στην κυβέρνηση, στο άτομο ή στην ομάδα, η ευθύνη για την αιτία ή την λύση του (Semetko και Valkenburg, 2000).

Τα προαναφερθέντα πλαίσια ευνοούν τη διερεύνηση του κεντρικού ερευνητικού ερωτήματος κάθε μελέτης (de Vreese, Jochen και Semetko, 2001). Συνεπώς, με σκοπό την επίτευξη των ερευνητικών στόχων της παρούσας εργασίας, χρησιμοποιήθηκαν τα ειδησεογραφικά πλαίσια των Semetko και Valkenburg και

δημιουργήθηκαν κατηγορίες με πλήρη καταγραφή και κατηγοριοποίηση των δεδομένων, ώστε να μπορέσουν να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα.

1.4 Η πλαισίωση του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ

Όπως αναφέρθηκε και στο πλαίσιο προηγούμενης ενότητας του παρόντος κεφαλαίου, ο τρόπος πλαισίωσης του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ δεν είναι σταθερός και συχνά υπόκειται σε σημαντικές μεταβολές ανάλογα με τον όγκο των προσφυγικών ροών που δέχεται μία χώρα ή τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προσφύγων (καταγωγή, μορφωτικό και κοινωνικό επίπεδο) (Haenens & Joris, 2019). Υπό αυτό το πρίσμα, οι βασικοί τρόποι πλαισίωσης του προσφυγικού ζητήματος από τα διεθνή ΜΜΕ, όπως αυτά έχουν αναδειχθεί μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία περιλαμβάνουν το πλαίσιο απειλής, το πλαίσιο σύγκρουσης και το πλαίσιο θυματοποίησης (Benson, 2013· Kalfeli et al., 2020· Kim et al., 2011· Milioni et al., 2015· Thorbjornsrud, 2015· Zhang, & Hellmueller, 2017).

Το πλαίσιο απειλής, το οποίο περιγράφει τους πρόσφυγες ως φορείς μείζονας απειλής για την κοινωνική τάξη, την εθνική ασφάλεια και τη δημόσια υγεία των πολιτών των κρατών υποδοχής (Bosikov & Drakaki, 2018), έχει αναδειχθεί ως το κυρίαρχο πλαίσιο που χρησιμοποιείται για την παρουσίαση του προσφυγικού ζητήματος τα τελευταία χρόνια, τόσο από ποιοτικά μέσα όσο και από ΜΜΕ που κατατάσσονται στον κίτρινο τύπο (Kovar, 2019). Το συγκεκριμένο πλαίσιο συνοδεύεται από τη χρήση αρνητικά φορτισμένων λέξεων, οι οποίες αντηχούν τα αντανεκλαστικά ανασφάλειας των πολιτών προκαλώντας τους έντονο φόβο, όπως «ορδές» και «εισβολή» (Friese, 2017). Επιπροσθέτως, όσον αφορά το οπτικό επίπεδο, γίνεται χρήση εικόνων που παρουσιάζουν τεράστια πλήθη εξαθλιωμένων ανθρώπων να συνωστίζονται στα σύνορα και υπερπλήρεις λέμβους (Massari, 2021). Το πλαίσιο απειλής μπορεί να περιλαμβάνει ποικίλα υπο-πλαίσια, όπως το πλαίσιο της εγκληματικότητας, το πλαίσιο του ελέγχου και το πλαίσιο της δημόσιας υγείας (Horsti, 2007· Bosikov & Drakaki, 2018).

Το πλαίσιο σύγκρουσης αφορά στην περιγραφή των προσφύγων ως μείζονα αιτία συγκρούσεων μεταξύ διαφορετικών κοινωνικών ομάδων ή πολιτικών δυνάμεων ή ως φορείς σύγκρουσης (Kalfeli κ.α., 2020). Για παράδειγμα, κατά την εφαρμογή του εν λόγω πλαισίου στους Σύριους πρόσφυγες, αυτοί παρουσιάζονταν ως συμμετοχοί των σφοδρών συγκρούσεων που εκτυλίσσονταν στη μακρινή Συρία, με αποτέλεσμα οι πολίτες των δυτικών κρατών είτε να μη νιώθουν κάποια ιδιαίτερη σύνδεση με τις κακουχίες ανθρώπων που συμβαίνουν τόσο μακριά από την περιοχή τους, είτε να τους αντιλαμβάνονται ως απειλή για την κοινωνική ειρήνη των χωρών υποδοχής. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την έρευνα της Rebecca Wallace (2018), το πλαίσιο σύγκρουσης υπήρξε το κυρίαρχο πλαίσιο στα καναδικά ΜΜΕ κατά τους πρώτους μήνες της προσφυγικής κρίσης του 2015, ωστόσο, αυτό σταδιακά εγκαταλείφθηκε εις βάρος μίας περισσότερο ανθρωπιστικής προσέγγισης του θέματος μετά τη δημοσίευση του νεκρού Σύριου παιδιού στις ακτές της Τουρκίας.

Τέλος, το πλαίσιο θυματοποίησης σκιαγραφεί τους πρόσφυγες ως θύματα πολεμικών συγκρούσεων και κοινωνικής ανισότητας, οι οποίοι αξίζουν την αλληλεγγύη των πολιτών των χωρών υποδοχής. Ειδικότερα στην περίπτωση των προσφύγων, το πλαίσιο της θυματοποίησης εφαρμόζεται μέσω της έμφασης στο γεγονός ότι τα άτομα που ζητούν άσυλο στις δυτικές χώρες πέφτουν θύματα εκμετάλλευσης των παράνομων διακινητών καθώς και του ρατσισμού στο ταξίδι τους προς την Ευρώπη (Milionis κ.α., 2015). Υπό το πρίσμα της εφαρμογής του εν λόγω πλαισίου, παρουσιάζονται εικόνες περισσότερο ευάλωτων προσφύγων, όπως γυναικών και παιδιών, και γίνεται ευρεία χρήση λέξεων που επιδιώκουν να προκαλέσουν τη συναισθηματική απόκριση των πολιτών, όπως «δράμα», «Οδύσσεια» και «Γολγοθάς».

Σημειώνεται πως, τα πλαίσια που θεωρούνται ότι επιτυγχάνουν καλύτερα να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των πολιτών και, επομένως, προτιμώνται από τα περισσότερα ΜΜΕ είναι το πλαίσιο της απειλής (Gemi, Ulasiuk & Triantafyllidou, 2013). και το πλαίσιο της θυματοποίησης (Bennet κ.α., 2013), η αποτελεσματικότητα του οποίου θεωρείται ανάλογη του αριθμού των θυμάτων που περιλαμβάνονται σε κάποια είδηση (Hooper, 2014).

Ο τρόπος που τα ΜΜΕ πραγματεύονται το προσφυγικό ζήτημα συγκεντρώνει μεγάλο ερευνητικό ενδιαφέρον και έχει αποτελέσει το αντικείμενο ποικίλων μελετών της διεθνούς βιβλιογραφίας. Μία έρευνα που διεξήχθη στη Μεγάλη Βρετανία ανέδειξε τη σημαντική συμβολή της ιδεολογίας των ΜΜΕ στον τρόπο πλαισίωσης των μεταναστών και προσφύγων αφού τα ΜΜΕ που κατατάσσονται στο συντηρητικό/δεξιό ιδεολογικό φάσμα τείνουν να χρησιμοποιούν το πλαίσιο της απειλής, τηρώντας μία αρνητική στάση σχετικά με τη χορήγηση ασύλου στα άτομα που φτάνουν στη χώρα. Αντιθέτως, το συνηθέστερο πλαίσιο που καταγράφηκε στα μέσα που πρόσκεινται στο αριστερό ιδεολογικό φάσμα ήταν αυτό της θυματοποίησης των προσφύγων/ μεταναστών, με αποτέλεσμα να είναι θετικά διακείμενα απέναντι στη χορήγηση ασύλου στα άτομα αυτά. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές διαπίστωσαν μία έντονη κομματική επιρροή στον τρόπο πλαισίωσης του προσφυγικού ζητήματος από τα βρετανικά ΜΜΕ (Blumell κ.α., 2019).

Μία άλλη μελέτη με αντικείμενο την πλαισίωση της προσφυγικής κρίσης του 2015 από τα βρετανικά ΜΜΕ διαπίστωσε την εκτεταμένη χρήση όρων που δεν θεωρούνται πολιτικά ορθοί, όπως «illegal immigrant» («παράνομος μετανάστης»), η οποία αναδείχθηκε ως η λέξη με τη μεγαλύτερη συχνότητα στα σχετικά δημοσιεύματα. Ως εκ τούτου, οι ερευνητές επεσήμαναν το ρόλο των ΜΜΕ στην κατασκευή και συντήρηση αρνητικών στερεοτύπων και αναπαραστάσεων για τους πρόσφυγες/μετανάστες στη βρετανική κοινή γνώμη (Blinde & Allen, 2016).

Η κομβική σημασία των λεκτικών όρων που χρησιμοποιούνται κατά την πλαισίωση των ειδήσεων που άπτονται του προσφυγικού ζητήματος αναδείχθηκε και από την έρευνα της Hoyer (2016), η οποία επεσήμανε πως η χρήση λέξεων με θετική χροιά από τα ισπανικά ΜΜΕ, όπως «άνθρωποι της Συρίας» προδιαθέτουν θετικά την κοινή γνώμη απέναντι στη συγκεκριμένη πληθυσμιακή ομάδα, σε αντίθεση με τη χρήση λέξεων με αρνητική χροιά, όπως «πρόσφυγας», «μετανάστης» και «αιτών ασύλου», οι οποίες συμβάλλουν στην εδραίωση αρνητικών στερεοτύπων.

Στην Τσεχία, η Jelinkova (2019) διαπίστωσε πως η πλαισίωση του προσφυγικού ζητήματος από τα κυρίαρχα ΜΜΕ της χώρας μέσω της έμφασης σε αρνητικές αναπαραστάσεις των ατόμων αυτών ως «απειλή» για τη χώρα,

λειτούργησαν ως εργαλείο νομιμοποίησης της σκληρής αντιμεταναστευτικής πολιτικής που υιοθέτησε η πολιτική της ηγεσίας.

Μία τουρκική έρευνα με αντικείμενο τις αναπαραστάσεις των προσφύγων από τη Συρία στα τοπικά ΜΜΕ ανέδειξε το πλαίσιο της θυματοποίησης των ατόμων ως το πλέον σύνηθες στα τουρκικά μέσα. Μάλιστα, οι ερευνητές κάνουν ιδιαίτερη αναφορά στη φωτογραφία του νεκρού σώματος του μικρού Ayhan, ο οποίος χαρακτηρίζεται ως μοντέλο θύματος. Επιπροσθέτως, στα πλαίσια της ίδιας έρευνας αναδείχθηκε και η σαφής επιρροή του πολιτικού και ιδεολογικού προφίλ των ειδησεογραφικών οργανισμών στον τρόπο πλαισίωσης των ειδήσεων σχετικά με το προσφυγικό ζήτημα πρακτορείων (Yücel & Dogankaya, 2017).

Παρομοίως, και τα ΜΜΕ της Ρουμανίας φαίνεται να εφαρμόζουν, κατά πλειοψηφία, θετικά πλαίσια για τις ειδήσεις που σχετίζονται με τις προσφυγικές ροές, αναδεικνύοντας ζητήματα γεωπολιτικής και ανθρωπιστικής φύσης. Στο πλαίσιο αυτό, γίνεται ευρεία χρήση εικονογράφησης και υλικού που προέρχεται από πολλαπλές πηγές τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Ebalica & Marinescu, 2019).

Η έρευνα των De Coninck κ.α. (2019) με αντικείμενο την πλαισίωση του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ του Βελγίου και της Σουηδίας, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτή γίνεται μέσα από τη χρήση πλαισίων που προωθούν τη μισαλλοδοξία και το ρατσισμό. Μάλιστα, οι ερευνητές τονίζουν ότι ο συγκεκριμένος τρόπος πλαισίωσης δε συμβαδίζει με τη θετική προδιάθεση της κοινής γνώμης απέναντι στους πρόσφυγες.

Μία έρευνα με αντικείμενο τις αναπαραστάσεις των προσφύγων και των αιτούντων ασύλου ανέδειξε το πλαίσιο της απειλής ως το κυρίαρχο πλαίσιο στην κάλυψη του προσφυγικού ζητήματος από τα έντυπα ΜΜΕ της Μ. Βρετανίας και της Αυστραλίας. Χαρακτηριστική είναι η αναφορά στη χρήση της λέξης 'boatpeople', η οποία αναφέρεται στους πρόσφυγες που επιχειρούσαν να εισέλθουν παράνομα στην επικράτεια των χωρών και οι οποίοι διαχωρίζονται από τους υπόλοιπους αιτούντες ασύλου. Ειδικότερα στην περίπτωση των αυστραλιανών ΜΜΕ, παρατηρείται ο διαχωρισμός μεταξύ «νομοταγών αιτούντων ασύλου» και «εγκληματιών αιτούντων

ασύλου», ο οποίος λειτουργεί ως εργαλείο νομιμοποίησης των αντιμεταναστευτικών πολιτικών που προωθούσε η πολιτική ηγεσία της χώρας (Parker, 2015).

Αναφορικά με τα ελληνικά δεδομένα, η έρευνα της Pelliccina (2019) με αντικείμενο την πλαισίωση της είδησης για την εκκένωση της Ειδομένης το 2016, ανέδειξε πως η κυρίαρχη γλώσσα στα ελληνικά διαδικτυακά ειδησεογραφικά μέσα χαρακτηριζόταν από ουδετερότητα και ομοιογένεια, ενώ καταγράφηκε η απουσία πολλών διαφορετικών φωνών και, κυρίως, των άμεσα εμπλεκόμενων, δηλαδή των ίδιων των προσφύγων. Αναφορικά με τα κυρίαρχα πλαίσια στην παρουσίαση των σχετικών ειδήσεων, αναφέρθηκε ένα θετικό, το οποίο εστιάζει στη θυματοποίηση των προσφύγων και την ηθική πλευρά του ζητήματος, κι ένα αρνητικό, το οποίο εστιάζει στην ένταση και τον επειγών χαρακτήρα του προβλήματος που προέκυψε από τη συγκέντρωση μεγάλου πλήθους ατόμων στα σύνορα της Ειδομένης. Ωστόσο, η ερευνήτρια τονίζει πως η απουσία πολυφωνίας, η ουδέτερη γλώσσα και η χρήση συγκεκριμένου οπτικού υλικού συνέβαλε καθοριστικά στη διατήρηση των προϋπαρχόντων στερεοτύπων.

Επιπροσθέτως, η έρευνα των Νάκου και Στεργίου (2018) με αντικείμενο την πλαισίωση της προσφυγικής κρίσης από ενημερωτικές ιστοσελίδες της Ηπείρου, διαπίστωσε πως η πλειοψηφία των εν λόγω μέσων πλαισίωσε το θέμα περιπτωσιολογικά, δηλαδή χωρίς να δίνεται έμφαση στα αίτια του φαινομένου, ενώ μία μειοψηφία προσέγγισε το ζήτημα θεματικά, με έμφαση στα αίτια του φαινομένου και τη διαχείρισή του σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αναφορικά με την επικρατέστερη θεματολογία στην κάλυψη του προσφυγικού, διαπιστώθηκε πως δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση σε ανθρωπιστικά ζητήματα, όπως η κατασκευή δομών φιλοξενίας και οι δράσεις κοινωνικής αλληλεγγύης και λιγότερη σε ζητήματα που σχετίζονται με την εκδήλωση παραβατικής συμπεριφοράς από τα μέλη της εν λόγω πληθυσμιακής ομάδας.

Κεφάλαιο 2: ΜΜΕ και προσφυγικές ροές του 2015 και του 2022

2.1 Η έξαρση των προσφυγικών ροών το 2015

Η Ευρώπη, ιστορικά, αποτελεί ένα δημοφιλή προορισμό για τους ανθρώπους που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους για πολιτικούς, κοινωνικούς ή οικονομικούς λόγους. Ωστόσο, όπως έχει καταγραφεί σε μία σχετική έρευνα που δημοσιεύθηκε από το University of British Columbia, ήδη από το 2014, οι ροές των προσφύγων και μεταναστών που έφταναν στις μεσογειακές ακτές των ευρωπαϊκών κρατών κατέγραφαν σημαντική αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος, αφού ο αριθμός των ανθρώπων που αναζήτησαν άσυλο στην Ευρώπη, μέσω των θαλάσσιων οδών, αυξήθηκε από 60.000 το 2013, σε 219.000 το 2014, καταγράφοντας μία τεράστια αύξηση της τάξης του 265% (UBC, χ.χ.).

Παρόλο που η βασική χώρα υποδοχής προσφύγων και μεταναστών για το 2014 υπήρξε η Ιταλία, η οποία αποτέλεσε τον προορισμό του 75% των ανθρώπων που έφταναν στις ευρωπαϊκές ακτές κατά το εν λόγω έτος, η συνθήκη αυτή μεταβλήθηκε ριζικά το επόμενο έτος, όταν η πλειοψηφία των προσφύγων και μεταναστών επέλεγε το θαλάσσιο δρόμο της ανατολικής Μεσογείου με κύριο προορισμό την Ελλάδα και φιλοδοξώντας, μέσω αυτής, να φτάσουν σε κράτη της κεντρικής Ευρώπης (UBC, χ.χ.).

Η σημαντικότερη έξαρση των προσφυγικών ροών σημειώθηκε το έτος 2015, όταν ο αριθμός των αιτούντων ασύλων στις ευρωπαϊκές χώρες ανήλθε σε 1.005.504, καταγράφοντας ιστορικό ρεκόρ. Παράλληλα, ο αριθμός των ανθρώπων που έχασαν τη ζωή τους κατά τη διάρκεια του ταξιδιού τους προς την Ευρώπη προσέγγισε τους 4.000, με την πλειοψηφία εξ' αυτών να χάνονται στα νερά της Μεσογείου. Η Συρία αποτέλεσε το βασικό κράτος προέλευσης των ανθρώπων που κατέφυγαν στην Ευρώπη κατά το εξεταζόμενο έτος, ως συνέπεια της εμφύλιας σύρραξης που βρισκόταν σε εξέλιξη, ακολουθούμενη από το Αφγανιστάν και το Ιράκ. Η πλειοψηφία των προαναφερθέντων ατόμων, ταξίδεψαν μέσω των θαλάσσιων οδών με προορισμό τις νοτιοανατολικές ακτές της Ευρώπης, σε Ιταλία και Ελλάδα, ενώ ένας μικρότερος αριθμός επέλεξε τη χερσαία οδό με προορισμό, μέσω της Τουρκίας και των βαλκανικών κρατών, την Ουγγαρία (UBC, χ.χ.).

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε ο οργανισμός Human Rights Watch, μέχρι τα μέσα Νοεμβρίου 2015, ο αριθμός των ανθρώπων που έφτασαν στις ακτές της Ελλάδας και της Ιταλίας ξεπερνούσε τις 800.000, ενώ αρκετά μικρότερες ροές μεταναστών και προσφύγων δέχθηκαν τα μεσογειακά κράτη της Μάλτας και της Ισπανίας (Human Rights Watch, χ. χ.). Σημειώνεται πως η έκθεση της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες που δημοσιεύθηκε τον Ιούλιο του 2015, ανέφερε σαφώς πως η συνθήκη που διαμορφώθηκε στην Ευρώπη το 2015, συγκέντρωνε όλα τα χαρακτηριστικά μίας προσφυγικής κρίσης, δεδομένου ότι το 84% των ατόμων που κατέφυγαν στις ευρωπαϊκές χώρες προέρχονταν από κράτη που ήταν σε κίνδυνο ως αποτέλεσμα εξελισσόμενων συγκρούσεων, υψηλών ποσοστών βίας και διώξεων από τα αυταρχικά καθεστώτα (UNHCR, 2015).

2.2 Η διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος από την Ε.Ε.

Με τον όρο «μεταναστευτική πολιτική» περιγράφεται το σύνολο κανόνων και εφαρμοσμένων κοινωνικών πρακτικών, οι οποίες αναπτύσσονται με βασικούς άξονες τη ρύθμιση και τον έλεγχο της εισόδου, διαμονής και απασχόλησης των ατόμων που δεν αποτελούν γηγενείς μίας δεδομένης χώρας, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων που αποσκοπούν στην ενθάρρυνση τους για επιστροφή στις χώρες προέλευσης, την προσωρινή διαμονή και την αντιμετώπιση της παράτυπης μετανάστευσης, καθώς και τη διαχείριση των πληθυσμών μεταναστών που βρίσκονται ήδη εγκατεστημένοι σε εθνικό έδαφος (Μπάκαβος & Παπαδοπούλου, 2006).

Σύμφωνα με Μπάκαβος & Παπαδοπούλου (2006), οι μεταναστευτικές πολιτικές της Ε.Ε., ιστορικά, εμφορούνται από κάποιες θεμελιώδεις αξίες, οι οποίες περιλαμβάνουν :

- Σεβασμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων και καταπολέμηση των πάσης φύσεως διακρίσεων
- Επικουρικότητα
- Αναλογικότητα

Οι αυξανόμενες προσφυγικές ροές που κατέφθαναν στα ευρωπαϊκά σύνορα καθώς και ο αυξανόμενος αριθμός ανθρώπων που έχαναν τη ζωή τους στη Μεσόγειο

στην προσπάθειά τους να φτάσουν στην Ευρώπη αναζητώντας μία καλύτερη ζωή ανάγκασαν τους επικεφαλής της Ε.Ε. να αναθεωρήσουν τη μεταναστευτική τους πολιτική και να εμπλουτίσουν τη στρατηγική τους λαμβάνοντας μία σειρά σχετικών πολιτικών αποφάσεων. Σε αυτό το πλαίσιο εκδόθηκε, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το λεγόμενο «Σχέδιο των δέκα σημείων», το οποίο έλαβε την έγκριση των Υπουργών Εξωτερικών και Εσωτερικών των κρατών- μελών και το οποίο συνοδεύτηκε από τη δέσμευση των κρατών της Ε.Ε. για την εφαρμογή μέτρων για την αποτροπή περισσότερων θανάτων στα ευρωπαϊκά ύδατα. Το εν λόγω σχέδιο περιελάμβανε μέτρα επιχειρησιακής δράσης άμεσης εφαρμογής και προτάσεις πολιτικής, τα οποία αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση της παράνομης μετανάστευσης και την αποτελεσματική διαχείριση των τεράστιων όγκων προσφύγων που αναζητούσαν καταφύγιο στην ευρωπαϊκή επικράτεια (European Commission, 2015).

2.3 Οι νέες προσφυγικές ροές από την Ουκρανία (2022)

Στις 24 Φεβρουαρίου 2022, κατόπιν εντολής του Προέδρου Vladimir Putin, οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας προέβησαν στη διεξαγωγή ευρείας κλίμακας στρατιωτικών επιχειρήσεων σε πολλαπλές περιοχές της Ουκρανίας. Η ενέργεια αυτή προέκυψε ως αποτέλεσμα μίας πολύχρονης περιόδου συνεχούς κλιμακούμενης έντασης μεταξύ των δύο χωρών, με εκκίνηση το 2014. Ο ρωσο-ουκρανικός πόλεμος βρίσκεται σε εξέλιξη μέχρι τη στιγμή συγγραφής της παρούσας εργασίας (2023) και έχει προκαλέσει μεγάλες καταστροφές στις υποδομές της Ουκρανίας και εκτεταμένες απώλειες σε επίπεδο ανθρώπινων ζωών και στις δύο αντιμαχόμενες πλευρές, καθώς κι ένα τεράστιο κύμα προσφύγων από την Ουκρανία προς τις χώρες της Ευρώπης.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ΟΗΕ, έως τις 4 Απριλίου 2023, 8.163.268 πρόσφυγες από την Ουκρανία είχαν καταφύγει σε χώρες της Ε.Ε., ενώ ο αριθμός των Ουκρανών που είχαν εγγραφεί στο Μητρώο Προσωρινής Προστασίας ή σε αντίστοιχα συστήματα προστασίας ανερχόταν σε 5.027.182. (UNHCR, 2023).

Αναφορικά με το προφίλ των Ουκρανών προσφύγων, υπολογίζεται πως η συντριπτική πλειοψηφία τους, σε ποσοστό που αγγίζει το 90% ανήκουν στον άμαχο

πληθυσμό, δηλαδή γυναίκες και παιδιά. Οι ευρωπαϊκές χώρες που συνορεύουν με την Ουκρανία, και κυρίως η Πολωνία, έχουν δεχθεί το μεγαλύτερο όγκο των προσφυγικών ροών, ωστόσο σημαντικό αριθμό Ουκρανών προσφύγων έχουν δεχθεί, μεταξύ άλλων, η Ουγγαρία, η Δημοκρατία της Μολδαβίας, η Ρουμανία και η Σλοβακία. Σημειώνεται πως παρά το γεγονός ότι, κατά κανόνα, οι ευρωπαϊκές χώρες έχουν δείξει έμπρακτη αλληλεγγύη προς τα άτομα που εγκαταλείπουν την Ουκρανία, ωστόσο ο μεγάλος αριθμός των προσφύγων έχει ασκήσει σημαντική πίεση στις κοινωνικές δομές των κρατών υποδοχής (UNHCR, Global Focus, χ.χ.).

2.4 Ο ρόλος των ΜΜΕ στο προσφυγικό ζήτημα κατά τον 21^ο αιώνα

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι πρόσφυγες είναι άτομα που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τη χώρα καταγωγής τους λόγω ιδιαίτερων κοινωνικών συνθηκών που θέτουν σε σημαντικό κίνδυνο τη ζωή και την ελευθερία τους, γίνεται σαφές πως αποτελούν μία ιδιαιτέρως ευάλωτη κοινωνική ομάδα, η οποία χρήζει της προστασίας της διεθνούς κοινότητας. Υπό αυτό το πρίσμα, τα ΜΜΕ, λόγω της τεράστιας δύναμης που διαθέτουν αναφορικά με τη διαμόρφωση της κοινής γνώμης, θα μπορούσαν να διαδραματίσουν ένα θετικό ρόλο στη διαχείριση των κοινωνικών ζητημάτων που σχετίζονται με τους πρόσφυγες. Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, αυτά φαίνεται να επηρεάζουν αρνητικά τους πολίτες απέναντι στη συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα.

Πιο αναλυτικά, κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων δεκαετιών του 21ού αιώνα, ο τρόπος διαχείρισης του προσφυγικού ζητήματος από τα ΜΜΕ αναπτυσσόταν με βασικό άξονα την παρουσίαση των προσφύγων ως μία μείζονα κοινωνική απειλή για τις χώρες υποδοχής, γεγονός που συντέλεσε καθοριστικά στη δημιουργία ενός κλίματος ανασφάλειας και κοινωνικού αυτοματισμού (Trilling & Jonkman, 2018). Βασικό ρόλο σε αυτό διαδραμάτισε το γεγονός ότι ο τρόπος παρουσίασης των ειδήσεων που άπτονταν του προσφυγικού ζητήματος δεν έδινε έμφαση στις αιτίες που ωθούν τους ανθρώπους να εγκαταλείψουν τις χώρες καταγωγής τους ή τις ιδιαιτέρως αντίξοες συνθήκες που αυτοί αντιμετωπίζουν τόσο στη διάρκεια του ταξιδιού τους προς τις χώρες προορισμού όσο και σε αυτές (Keib κ.α., 2018), αλλά, αντιθέτως, εστίαζε στις πολιτισμικές αποκλίσεις μεταξύ γηγενών

πληθυσμών και προσφύγων καθώς και τις αυξημένες πιθανότητες των τελευταίων να καταφύγουν στο έγκλημα λόγω των δυσμενών συνθηκών επιβίωσης που αντιμετωπίζουν. Το γεγονός αυτό, επέδρασε καθοριστικά στη διαμόρφωση μία εχθρικής αντιμετώπισης των προσφύγων από τους γηγενείς πληθυσμούς των κρατών υποδοχής (Powell κ.α., 2015).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αναπαραστάσεις των προσφύγων που υιοθετούνται από τα κυρίαρχα ΜΜΕ αποτελούν συνάρτηση των υφιστάμενων πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν σε κάθε δεδομένη χρονική περίοδο (Trilling & Jonkman, 2018), ωστόσο, διακρίνονται κάποια βασικά στερεότυπα, όπως η εικόνα του «εγκληματία μετανάστη», τα οποία διατηρούνται διαχρονικά.

Επιπροσθέτως, και η τάση των ΜΜΕ να παρουσιάζουν τους μετανάστες-πρόσφυγες ως φορείς ενός διαφορετικού κοινωνικού και πολιτισμικού υπόβαθρου, παραμένει διαχρονικά ισχυρή, παρά το γεγονός ότι καταγράφεται μία σταδιακή εγκατάλειψή της κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών. Ίσως και λόγω της αυξανόμενης τάσης για συμπερίληψη του διαφορετικού της σύγχρονης εποχής, τα ΜΜΕ φαίνεται πως επιχειρούν να αναδιαμορφώσουν την προσέγγιση τους στο προσφυγικό ζήτημα μέσω της εστίασης στην ανάγκη αποδοχής της διαφορετικότητας και της ενσωμάτωσης των ευάλωτων προσφυγικών πληθυσμών στις κοινωνίες των κρατών υποδοχής (Igartua et al., 2014· Geise & Baden, 2015).

Ωστόσο, ιδιαιτέρως στην περίπτωση της τηλεόρασης, η οποία παρά την ευρεία διάδοση των διαδικτυακών μέσων ενημέρωσης παραμένει ένα άκρως επιδραστικό μέσο, τείνει να πλαισιώνει τους πρόσφυγες σε δύο βασικούς, αλλά αντικρουόμενους άξονες, δίνοντας έμφαση, αφενός, στην ανθρωπιστική πλευρά του προσφυγικού δράματος και, αφετέρου, στον κίνδυνο που οι πρόσφυγες, εν δυνάμει, συνιστούν για τις κοινωνίες των κρατών υποδοχής (Dalsklev & Kunst, 2015· Van Klingeren κ.α., 2015).

Για παράδειγμα, η κάλυψη της προσφυγικής κρίσης του 2015 εκ μέρους των ευρωπαϊκών ΜΜΕ επηρεάστηκε σημαντικά από ορισμένα γεγονότα που λειτούργησαν ως ορόσημα κατά την περίοδο αυτή και τα οποία περιλαμβάνουν το

νεκρό σώμα του μικρού Σύριου Aylan Kurdi που ξεβράστηκε στις τουρκικές ακτές μετά από ένα προσφυγικό ναυάγιο, το φράχτη που κατασκευάστηκε στα σύνορα μεταξύ Ουγγαρίας και Σερβίας, η θετική στάση της γερμανικής κυβέρνησης απέναντι στους πρόσφυγες, οι τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι και η επίθεση που δέχθηκαν γυναίκες στην Κολωνία από άνδρες που θεωρήθηκαν ως αλλοδαποί την παραμονή της Πρωτοχρονιάς του 2016 (Georgiou & Zaborowski, 2017· Triandafyllidou, 2017).

Από την άλλη πλευρά, και τα διαδικτυακά μέσα ενημέρωσης συντελούν στην καλλιέργεια του κλίματος ανασφάλειας και κινδύνου στους γηγενείς πληθυσμούς μέσω της αναπαραγωγής αρνητικών ειδήσεων, οι οποίες δεν έχουν πάντα ελεγχθεί ως προς την αλήθεια και την εγκυρότητά τους (Ahmed & Matthes, 2017).

Με τον τρόπο αυτό, κατά κανόνα, τα ΜΜΕ λειτουργούν ανασταλτικά στις προσπάθειες για κοινωνική ένταξη των προσφύγων (Trilling & Jonkman, 2018). Μέσω της έμφασης στη διαφορετικότητα των προσφυγικών πληθυσμών, τα ΜΜΕ επιτυγχάνουν τη σταδιακή απέκδυση της ανθρώπινης διάστασης των εν λόγω ατόμων με αποτέλεσμα οι πολίτες των χωρών υποδοχής να τους αντιμετωπίζουν ως μία πηγή κινδύνου και όχι ως ανθρώπινα όντα, τα οποία χρήζουν της αλληλεγγύης τους και της κοινωνικής προστασίας (Ahmed & Matthes, 2017· Lecheler, Matthes & Boomgaarden, 2019).

Ωστόσο, ο ανασταλτικός τους αυτός ρόλος δεν αποτελεί μονόδρομο δεδομένου ότι τα ΜΜΕ έχουν τη δύναμη να διαμορφώσουν θετικά την κοινή γνώμη σε ζητήματα κοινωνικής αποδοχής και ενσωμάτωσης των προσφυγικών πληθυσμών, εάν λειτουργήσουν ως φορείς ενημέρωσης των γηγενών πληθυσμών σχετικά με το πολιτισμικό υπόβαθρο των εν λόγω πληθυσμών, ώστε αυτό να μην είναι πλέον ακατανόητο και, άρα, εν δυνάμει, απειλητικό, για τις κοινωνίες των χωρών υποδοχής (Schemer, 2012· Dalsklev & Kunst, 2015).

2.4.1 Ο ρόλος των ελληνικών ΜΜΕ απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα του 2015.

Το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία πυροδότησε ένα μεγάλο προσφυγικό κύμα προς την Ευρώπη το 2015, όταν εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι από την

εμπόλεμη ζώνη της Συρίας και τις χώρες της Αφρικής αποφάσισαν να αναζητήσουν καλύτερες συνθήκες ζωής για τους ίδιους και τις οικογένειές τους. Υπό τις συνθήκες αυτές, οι χώρες της Ε.Ε. κλήθηκαν να διαχειριστούν έναν τεράστιο όγκο προσφύγων με το μεγαλύτερο «βάρος» να επωμίζονται η Ιταλία και η Ελλάδα, λόγω της γεωγραφικής τους θέσης. Ως εκ τούτου, το προσφυγικό ζήτημα απασχόλησε σε μεγάλο βαθμό τα ευρωπαϊκά και ελληνικά ΜΜΕ, όντας ένα αντικείμενο έντονης πολιτικής και κοινωνικής αντιπαράθεσης (Paschou κ.α., 2022). Μάλιστα, το θέμα επανήλθε στην ελληνική επικαιρότητα και το 2022 μετά το ξέσπασμα του ρωσο-ουκρανικού πολέμου που δημιούργησε ένα νέο κύμα προσφύγων προς τη χώρα μας και τα έτερα κράτη- μέλη της Ε.Ε.

Όπως αναφέρθηκε και στα πλαίσια προηγούμενης ενότητας της παρούσας εργασίας, ο ρόλος των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της στάσης της κοινής γνώμης, αλλά και της Πολιτείας, απέναντι στους πρόσφυγες είναι κομβικός, επηρεάζοντας σε τεράστιο βαθμό τις πολιτικές που εφαρμόζονται για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος. Στο πλαίσιο αυτό, το έντονο ενδιαφέρον των ελληνικών ΜΜΕ για τη λεγόμενη «προσφυγική κρίση» αποτέλεσε κεντρικό άξονα ανάπτυξης του δημόσιου διαλόγου σχετικά με τη στάση που το ελληνικό κράτος θα έπρεπε να υιοθετήσει απέναντι στα τεράστια κύματα προσφύγων που έφταναν στις ακτές των ελληνικών νησιών. Σύμφωνα με τους Paschou κ.α. (2022), η κάλυψη του προσφυγικού ζητήματος από τα ελληνικά ΜΜΕ κατά την εξεταζόμενη περίοδο υπήρξε αρκετά συναισθηματική ως συνέπεια των σύνθετων κοινωνικοπολιτικών συνθηκών που επικρατούσαν στη χώρα.

Όσον αφορά στα ελληνικά δεδομένα, το αποκορύφωμα της δημόσιας συζήτησης για το προσφυγικό ζήτημα σημειώθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2016, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε., όπου, παρά τις αδιαμφισβήτητες διαφοροποιήσεις που καταγράφηκαν αναφορικά με τον κυρίαρχο τρόπο κάλυψης του προσφυγικού ζητήματος, η σχετική δημόσια συζήτηση κορυφώθηκε το δεύτερο εξάμηνο του 2015 (Cinalli κ.α., 2018' 2020). Όσον αφορά στους βασικούς άξονες γύρω από τους οποίους αναπτύχθηκε ο δημόσιος διάλογος περιελάμβαναν τη συζήτηση που διεξήχθη σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τον αποκλεισμό της χώρας από τη συνθήκη Σένγκεν, το κλείσιμο της βαλκανικής οδού

διέλευσης προσφύγων, ο συνωστισμός μεγάλου αριθμού προσφύγων στην περιοχή της Ειδομένης και η συμφωνία μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας σχετικά με τη ρύθμιση των προσφυγικών ροών (Boukala & Dimitrakopoulou, 2018; Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016).

Το γεγονός ότι η προσφυγική κρίση του 2015 αποτέλεσε ένα ζήτημα που ανέδειξε την ανάγκη για επίλυση του σε ευρωπαϊκό επίπεδο προκάλεσε τη διεύρυνση του δημόσιου διαλόγου με τη μεν ελληνική κυβέρνηση να αναδεικνύει την υποχρέωση των Ευρωπαίων ετέρων να μοιραστούν τα βάρη των προσφυγικών ροών που δεχόταν η χώρα και τους δε Ευρωπαίους ηγέτες να κατηγορούν την πολιτική ηγεσία για αναποτελεσματική φύλαξη των ευρωπαϊκών συνόρων. Στο πλαίσιο αυτό, ο δημόσιος διάλογος, σταδιακά, μετατοπίστηκε από την ανάγκη διαχείρισης των αυξημένων προσφυγικών ροών στην ανάγκη λήψης έκτακτων μέτρων για την αντιμετώπιση της κατάστασης που διαμορφώθηκε, κυρίως, στα ελληνικά νησιά, μετατόπιση η οποία γίνεται σαφής και μέσω του τρόπου κάλυψης του ζητήματος από τα ΜΜΕ (Triantafyllidou, 2017), στα πλαίσια του οποίου αναδείχθηκαν τόσο αρνητικές όσο και θετικές αναπαραστάσεις προσφύγων. Πιο συγκεκριμένα, με το πέρασμα του χρόνου και τη γιγάντωση της προσφυγικής κρίσης, τα κυρίαρχα ελληνικά ΜΜΕ στράφηκαν, από ένα ανθρωπιστικό πλαίσιο παρουσίασης των προσφύγων σε ένα διαφορετικό τρόπο πλαισίωσης με σαφή εχθρικά χαρακτηριστικά (Consterdine, 2018; Ferreira, 2019).

Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι παρά τη σταδιακή αλλαγή του τρόπου πλαισίωσης του προσφυγικού ζητήματος από τα ελληνικά ΜΜΕ, αυτά παρέμειναν περισσότερο «φιλικά» προς τους πρόσφυγες σε σχέση με το μέσο όρο των ευρωπαϊκών ΜΜΕ, δίνοντας μεγαλύτερη έμφαση στα ευάλωτα χαρακτηριστικά των εισερχόμενων πληθυσμών (Georgiou & Zaborowski, 2017) και τις δυσμενείς συνθήκες διαβίωσής τους στα κέντρα υποδοχής και φιλοξενίας (Fotopoulos & Kaimaklioti, 2016).

2.4.2 Ο ρόλος των ΜΜΕ απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα του 2022

Σε αντίθεση με την προσφυγική κρίση του 2015, η Ελλάδα δε βρέθηκε στο επίκεντρο της νέας προσφυγικής κρίσης που ξέσπασε στην Ευρώπη μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία το Φεβρουάριο του 2022, παρά το γεγονός ότι δέχθηκε ένα σημαντικό αριθμό προσφύγων. Οι διαφορετικές κοινωνικοπολιτικές συνθήκες που επικρατούσαν τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ευρώπη το 2022 (σε σχέση με το 2015), καθώς και το διαφορετικό πολιτισμικό προφίλ των Ουκρανών προσφύγων (σε σχέση με τους Σύριους και Αφρικανούς), είχε αντίκτυπο στον τρόπο κάλυψης των νέων προσφυγικών ροών που αναζήτησαν άσυλο στην Ευρώπη, εκ μέρους των ελληνικών και των ευρωπαϊκών ΜΜΕ.

Αρχικά, σημαντικό ρόλο στον τρόπο κάλυψης του ζητήματος από τα δυτικά ΜΜΕ διαδραμάτισε το γεγονός ότι οι Ουκρανοί πρόσφυγες προέκυψαν ως συνέπεια μίας πολεμικής επιχείρησης που ξεκίνησε ο Ρώσος πρόεδρος Ρουτίν, ο οποίος βρίσκεται σε μείζονα διπλωματική και πολιτική αντιπαράθεση με τους δυτικούς ηγέτες. Ως εκ τούτου, ο τρόπος κάλυψης του ζητήματος ήταν λογικό να διαφοροποιηθεί σημαντικά σε σχέση με τους πρόσφυγες που προέρχονταν από κράτη στα οποία διεξάγονται πολεμικές επιχειρήσεις υποκινούμενες από τις Η.Π.Α. και τους Ευρωπαίους συμμάχους τους (Pavlik, 2022).

Επιπροσθέτως, κομβικό ρόλο στην θετικότερη πλαισίωση των Ουκρανών προσφύγων από τα δυτικά ΜΜΕ διαδραμάτισε το γεγονός ότι οι εν λόγω άνθρωποι που εγκατέλειπαν την εμπόλεμη Ουκρανία διέθεταν ένα κοινό πολιτισμικό προφίλ με τους πολίτες των δυτικών χωρών, σε αντίθεση με τους πρόσφυγες του 2015, και, ως εκ τούτου, οι Ευρωπαίοι δημοσιογράφοι έδειχναν μεγαλύτερη συμπάθεια απέναντι τους ως αποτέλεσμα της πολιτισμικής τους εγγύτητας (Pavlik, 2022).

Η προαναφερθείσα μεροληψία υπέρ των Ουκρανών προσφύγων γίνεται φανερή και από τον ευρύτερο τρόπο που τα δυτικά ΜΜΕ καλύπτουν το ρωσο-ουκρανικό πόλεμο από το ξέσπασμά του. Σε αντίθεση με προηγούμενες πολεμικές συρράξεις της σύγχρονης ιστορίας, τα δυτικά ΜΜΕ επιλέγουν να προβάλουν πιο «σκληρές» εικόνες του πολέμου, δίνοντας έμφαση στα εκτυλισσόμενα εγκλήματα πολέμου και στις μαζικές απώλειες αμάχων που καταγράφονται (Νεράτζης, 2022), γεγονός που, αυτομάτως, ενισχύει τα αισθήματα συμπόνοιας των Ευρωπαίων

πολιτών απέναντι στους ανθρώπους που εγκαταλείπουν την Ουκρανία αναζητώντας ένα ασφαλές καταφύγιο σε άλλες γειτονικές χώρες.

Με βάση τα παραπάνω γίνεται σαφές ότι υπήρξαν σημαντικές διαφοροποιήσεις αναφορικά με τον τρόπο κάλυψης από τα ελληνικά ΜΜΕ των δύο πρόσφατων προσφυγικών κρίσεων που αντιμετώπισε η χώρα. Ως εκ τούτου, αποκτά ενδιαφέρον η διερεύνηση των ερωτημάτων κατά πόσο η προαναφερθείσα διαφοροποίηση οφείλεται στις διαφορετικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που επικρατούσαν το 2015 και το 2022 ή/και στο προφίλ των ίδιων των προσφυγικών πληθυσμών. Επιπλέον, ένα ακόμα ερώτημα που προκύπτει αναφορικά με τον τρόπο πλαισίωσης των προσφυγικών κρίσεων από τα ελληνικά ΜΜΕ είναι κατά πόσο αυτός επηρεάστηκε από τον πολιτικό προσανατολισμό της κάθε εφημερίδας, δεδομένου ότι οι δύο βασικοί πολιτικοί χώροι έχουν τελείως διαφορετική αντίληψη για τα θέματα που άπτονται των προσφύγων.

Κεφάλαιο 3: Η ελληνική περίπτωση

3.1 Το προσφυγικό ζήτημα (συριακό) στην Ελλάδα (2015)

Όπως αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφαλαίο της παρούσας εργασίας, η Ελλάδα αποτέλεσε το κέντρο της λεγόμενης ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης του 2015, δεδομένου ότι δεδομένου ότι η επικράτειά της δέχθηκε το μεγαλύτερο όγκο των προσφυγικών ροών που κινήθηκαν προς την Ευρώπη, ο οποίος προσέγγισε τα 1.000.000 άτομα (Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, 2016).

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του ελληνικού κράτους, 872.519 άτομα έφτασαν στην Ελλάδα μέσω των θαλάσσιων οδών κατά τη διάρκεια του 2015, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός ατόμων που διέσχισαν τα χερσαία σύνορα της χώρας κατά το ίδιο διάστημα ανήλθε σε 3.713 (Hellenic Republic Secretariat for Media & Communication, 2017). Παράλληλα, κατά την ίδια περίοδο, η Ιταλία δέχθηκε 153.842 πρόσφυγες και μετανάστες και ο αντίστοιχος αριθμός ατόμων που έφτασαν στη Βουλγαρία ανήλθε σε 31.174. Από τα στοιχεία αυτά, προκύπτει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που αναζήτησαν άσυλο στην Ευρώπη το 2015, σε ποσοστό 82%, εισήλθε στην ευρωπαϊκή επικράτεια μέσω των ελληνικών συνόρων (Παπαδόπουλος, 2017).

Περίπου τα μισά άτομα που εισήλθαν στην Ευρώπη κατά το έτος 2015 προερχόταν από τη Συρία (50,2%), ενώ άλλοι τόποι καταγωγής των προσφύγων και μεταναστών που αναζήτησαν άσυλο στα ευρωπαϊκά κράτη περιλαμβάνουν το Αφγανιστάν (20,2%), το Ιράκ (7,1%), την Ερυθραία (4,2%), το Πακιστάν (2,7%), τη Νιγηρία (2,2%), το Ιράν (2,1%) και τη Σομαλία (1,6%). Επιπροσθέτως, όσον αφορά τον τόπο άφιξης των εν λόγω ατόμων, οι μεγαλύτερες προσφυγικές ροές καταγράφηκαν στα Δωδεκάνησα και, ιδιαιτέρως, στη Λέσβο και τη Χίο, όπου εισήλθε περί τω 70% των ατόμων που κατέφθασαν στην Ευρώπη μέσω των θαλάσσιων οδών. Πιο αναλυτικά, στο νησί της Λέσβου καταγράφηκαν περισσότερες από 500.000 αφίξεις προσφύγων και μεταναστών, ενώ ο αντίστοιχος αριθμός των ατόμων που έφθασε στις ακτές της Χίου υπερέβη τις 120.000. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι προαναφερθέντες αριθμοί προσέγγιζαν ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, ξεπερνούσαν το μόνιμο πληθυσμό των ελληνικών νησιών (Παπαδόπουλος, 2017).

Στη συνέχεια, κατά το διάστημα από 1^η Ιανουαρίου 2016 έως και 31 Οκτωβρίου του ίδιου έτους, 172.465 άτομα έφθασαν στις ακτές των ελληνικών νησιών, ενώ μετά τη συμφωνία μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και Τουρκίας, δηλαδή κατά το διάστημα μεταξύ Απρίλη-Οκτώβρη 2016, ο αριθμός των αφίξεων ανήλθε σε 20.164 (Hellenic Republic Secretariat for Media & Communication, 2017). Σημειώνεται ότι παρά τη μείωση των προσφυγικών ροών το 2016, ένας σημαντικός αριθμός ναυαγίων συνέχισε να λαμβάνει χώρα στη Μεσόγειο, όπου 8.425 άτομα, συμπεριλαμβανομένων εκατοντάδων παιδιών, έχασαν τη ζωή τους (ActionAid, 2016).

Παρά τη μείωση των προσφυγικών ροών το 2016, η Ελλάδα βρέθηκε σε ιδιαίτερα δύσκολη θέση εξαιτίας του γεγονότος ότι ένας τεράστιος και μη διαχειρίσιμος αριθμός ανθρώπων εγκλωβίστηκε στη χώρα ως αποτέλεσμα της απόφασης αρκετών ευρωπαϊκών κρατών να κλείσουν τα σύνορά τους. Έτσι, η χώρα κλήθηκε να διαχειριστεί τις τεράστιες προσφυγικές ροές μη έχοντας τις κατάλληλες υποδομές και αναζητώντας την υποστήριξη της Ε.Ε. Πιο συγκεκριμένα, περισσότερα από 5.300 αιτούντες ασύλου συνωστίζονταν σε δομές φιλοξενίας στα νησιά των Δωδεκανήσων (Σάμος, Λέσβος, Ρόδος, Κως, Χίος, Λέρος, Μεγίστη), ενώ ο αντίστοιχος αριθμός ατόμων που συνωστίζονταν σε παρόμοιες δομές στην ηπειρωτική χώρα (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Θερμοπύλες, Ειδομένη) ξεπέρασε τις 46.000 (Παπαδόπουλος, 2017).

Σημειώνεται ότι παρά το γεγονός ότι η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών έδειξε αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες, καταγράφηκαν και φαινόμενα βίας και αισχροκέρδειας, ιδιαιτέρως στα νησιά όπου η κατάσταση ήταν τεταμένη λόγω του υπερβολικού αριθμού προσφύγων και μεταναστών, ο οποίος, αναπόφευκτα, διατάραξε την κοινωνική συνοχή και ισορροπία των τοπικών κοινωνιών. Από την άλλη πλευρά, έντονη δυσαρέσκεια υπήρξε και από την πλευρά των αιτούντων ασύλου δεδομένου ότι η ανυπαρξία κατάλληλων υποδομών και η αδυναμία της χώρας να διαχειριστεί τον τεράστιο όγκο εξαθλιωμένων ανθρώπων, οδήγησε τις υπάρχουσες δομές να φιλοξενήσουν έναν αριθμό ανθρώπων που υπερέβαινε κατά πολύ τη δυναμική τους με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τις συνθήκες διαβίωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα προαναφερθέντα στοιχεία, γίνεται σαφές ότι η προσφυγική κρίση του 2015 αποτέλεσε μία μείζονα πρόκληση για το ελληνικό

κράτος, το οποίο βρέθηκε αντιμέτωπο με πρωτόγνωρες καταστάσεις. Παρά τις προσπάθειες η διαχείριση του προσφυγικού να γίνει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η απουσία βούλησης αρκετών κυβερνήσεων να συμμορφωθούν με τις προβλέψεις του προσωρινού προγράμματος μετεγκατάστασης και οι ανισότητες του ευρωπαϊκού συστήματος απόδοσης ασύλου των Κανονισμών 1,2,3 οδήγησαν στον εγκλωβισμό χιλιάδων ανθρώπων στην Ελλάδα και τις υπόλοιπες μεσογειακές χώρες της Ευρώπης (Φίλης, 2017).

Το Σεπτέμβριο του 2015, οι αυξημένες προσφυγικές ροές και η πίεση της κοινής γνώμης λόγω των αυξανόμενων θανάτων προσφύγων στη Μεσόγειο, ανάγκασαν τις πλούσιες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης (Γερμανία, Αυστρία) να ανοίξουν τα σύνορά τους και να επιτρέψουν τη διέλευση των προσφύγων μέσω ενός βαλκανικού διαδρόμου, με αφετηρία την Τουρκία, ο οποίος χρησιμοποιήθηκε από 1.000.000 ανθρώπους. Επιπροσθέτως, το φθινόπωρο του 2015 εφαρμόστηκε η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για μετεγκατάσταση 160.000 προσφύγων βάσει υποχρεωτικών ποσοστώσεων (Παπαδοπούλου, 2017).

3.2 Το ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα (2022) στην Ελλάδα

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα δεν αποτελεί χώρα που διαθέτει σύνορα με την Ουκρανία και, επομένως, δεν αποτέλεσε πρώτη επιλογή για τους πολίτες που εγκατέλειπαν την Ουκρανία λόγω της ρωσικής εισβολής, ωστόσο αρκετοί Ουκρανοί επέλεξαν να αναζητήσουν καταφύγιο στη χώρα μας λόγω της ύπαρξης μίας πολυάριθμης ουκρανικής κοινότητας. Ως εκ τούτου, αρκετοί Ουκρανοί που διέθεταν οικογενειακούς δεσμούς με άτομα που κατοικούν στην Ελλάδα, επέλεξαν να ταξιδέψουν σε αυτή οδικώς και αεροπορικώς μέσω Πολωνίας ή Ρουμανίας, ενώ, άλλοι πολίτες από την Ανατολική Ουκρανία ταξίδεψαν στη χώρα μας αεροπορικώς μέσω Γεωργίας (Ζαφειρόπουλος, 2022).

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία που αντιστοιχούν στην καταμέτρηση που έλαβε χώρα στις 8 Αυγούστου 2023, οι Ουκρανοί που κατέφυγαν στην Ελλάδα από την έναρξη του πολέμου το Φεβρουάριο του 2022 ανέρχονταν σε 75.945 άτομα, εκ

των οποίων οι 19.760 δεν ξεπερνούσαν τα 17 έτη σε ηλικία. Σημειώνεται πως, όπως φαίνεται από την προαναφερθείσα επίσημη καταγραφή, ο μεγαλύτερος όγκος Ουκρανών προσφύγων έφτασε στη χώρα μας τον Ιούλιο, δηλαδή πέντε (5) μήνες μετά την έναρξη του πολέμου (Ζαφειρόπουλος, 2022).

Σημειώνεται πως η υποδοχή των Ουκρανών προσφύγων, τόσο στην Ελλάδα όσο και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, υπήρξε τελείως διαφορετική σε σχέση με την υποδοχή που επιφυλάσσεται στα άτομα που αναζητούν άσυλο στην ευρωπαϊκή επικράτεια και προέρχονται από άλλες χώρες, κυρίως της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής. Πιο αναλυτικά, οι πρόσφυγες που διαθέτουν ουκρανικό διαβατήριο και καταφεύγουν σε κράτη της Ε.Ε. λαμβάνουν αυτομάτως άδεια παραμονής και βίζα, ενώ έχουν προτεραιότητα όσον αφορά στην εύρεση στέγης και κοινωνικής πρόνοιας. Αντιθέτως, όχι μόνο η ευρωπαϊκή αλληλεγγύη προς τους υπόλοιπους πρόσφυγες μοιάζει να έχει «στερέψει» σε σχέση με το 2015 και οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις φαίνεται να μη δίνουν σημασία στις συνθήκες φιλοξενίας τους ενώ και οι, ήδη αργές, διαδικασίες εξέτασης του δικαιώματος χορήγησης ασύλου των εν λόγω ατόμων φαίνεται να έχουν επιβραδυνθεί περαιτέρω λόγω της προτεραιότητας που δίνεται στους Ουκρανούς πρόσφυγες (The New Humanitarian, χ.χ.).

Σημειώνεται πως οι σημαντικές διαφορές στην υποδοχή των Ουκρανών και των άλλων, μη Ευρωπαίων προσφύγων παρατηρείται σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, αφενός λόγω της πολιτισμικής εγγύτητας των γηγενών πληθυσμών με τους Ουκρανούς πρόσφυγες και, αφετέρου, λόγω του γεγονότος ότι, σε αντίθεση με το 2015, σε αυτή την περίπτωση, ο μεγαλύτερος όγκος των προσφυγικών ροών έφτασε στα σύνορα των ισχυρών κρατών του ευρωπαϊκού Βορρά, αναγκάζοντας τις ηγεσίες τους να αντιμετωπίσουν το ζήτημα σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών, 2022).

Μιλώντας για τα ελληνικά δεδομένα, οι αιτίες για τις οποίες παρατηρούνται οι προαναφερθείσες διαφορές είναι ποικίλες και σχετίζονται τόσο με το προφίλ των Ουκρανών προσφύγων, δηλαδή το γεγονός ότι δεν παρουσιάζουν μεγάλες πολιτισμικές διαφορές από τους γηγενείς Έλληνες, αφού ανήκουν στην ίδια φυλή και θρησκεία, όσο και με το γεγονός ότι η συντριπτική πλειοψηφία εξ' αυτών δεν

αποζητούν τη μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα αλλά μόνο ένα προσωρινό καταφύγιο μέχρι τη λήξη του πολέμου (Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών, 2022).

3.3 Τα ελληνικά παραδοσιακά μέσα και το συνεταιριστικό μοντέλο της Εφημερίδας των Συντακτών

Με τον όρο παραδοσιακά ΜΜΕ περιγράφονται τα μέσα μαζικής ενημέρωσης που επικρατούσαν στον ενημερωτικό τομέα πριν από την εμφάνιση των ψηφιακών ενημερωτικών μέσων και περιλαμβάνουν το ραδιόφωνο, τις εφημερίδες, τα περιοδικά και την τηλεόραση. Βασικό χαρακτηριστικό των εν λόγω μέσων αποτελούσε η μονόδρομη ροή των πληροφοριών, αφού τα ενημερωτικά μηνύματα μεταδίδονταν αποκλειστικά από τον πομπό προς το δέκτη, δηλαδή από το παραδοσιακό μέσο ενημέρωσης προς τον παθητικό καταναλωτή ειδήσεων (Παπαθανασόπουλος, 2011).

Στην Ελλάδα, η δημιουργία και ανάπτυξη των παραδοσιακών ΜΜΕ υπήρξε αλληλένδετη με τις πολιτικές ζυμώσεις που ελάμβαναν χώρα στην κοινωνία αφού η εμφάνιση των πρώτων ελληνικών εφημερίδων στα τέλη του 19ου αιώνα καταγράφηκε παράλληλα με την ίδρυση των πολιτικών κομμάτων και, σε πολλές περιπτώσεις, οι εφημερίδες υπήρξαν «στρατευμένες» στην εκπροσώπηση των πολιτικών θέσεων συγκεκριμένων πολιτικών χώρων, ανάλογα και με τον πολιτικό προσανατολισμό των εκδοτών τους ενώ η κατάσταση αυτή άρχισε να μεταβάλλεται μερικώς από τη δεκαετία του 1980 λόγω της σημαντικής ενίσχυσης του ανταγωνισμού στο χώρο των ΜΜΕ (Media Landscapes [ML], χ.χ.). Ωστόσο, και σήμερα οι περισσότερες ελληνικές εφημερίδες έχουν ένα σαφή ιδεολογικό προσανατολισμό προτάσσοντας είτε περισσότερο προοδευτικές ιδέες της Αριστεράς, όπως η « Εφημερίδα των Συντακτών», είτε περισσότερο συντηρητικές ή φιλελεύθερες ιδέες της Κεντροδεξιάς, όπως «ΤΑ ΝΕΑ».

Παρά το γεγονός ότι υπάρχει η τάση συνολικής ανάλυσης των παραδοσιακών ΜΜΕ, αυτά παρουσιάζουν σημαντικές διαφορές μεταξύ τους και το καθένα λειτουργεί με βάση τα δικά του ιδιαίτερα χαρακτηριστικά.

Στην περίπτωση της έντυπης δημοσιογραφίας, τα βασικά σημεία στα οποία αυτή διαφοροποιείται από την ηλεκτρονική δημοσιογραφία αφορούν στον τρόπο δημιουργίας των ειδήσεων και στον τρόπο πρόσληψης των πληροφοριών από τους καταναλωτές. Πιο αναλυτικά, ο λόγος που χρησιμοποιείται στην έντυπη δημοσιογραφία είναι περισσότερο προσεγμένη από την αντίστοιχη γλώσσα στα ηλεκτρονικά μέσα, ενώ και οι καταναλωτές της έντυπης δημοσιογραφίας καλούνται να αφιερώσουν μεγαλύτερη προσοχή στην ανάγνωσή της, η οποία προϋποθέτει την ύπαρξη ενός ανώτερου πνευματικού και γλωσσικού υπόβαθρου εκ μέρους του δέκτη (Καϊτατζή- Γουίτλοκ, 2010).

Επιπροσθέτως, η έντυπη δημοσιογραφία παρέχει στους αναγνώστες τη δυνατότητα μίας βαθύτερης μελέτης των εξεταζόμενων ζητημάτων, ενσωματώνοντας στα κείμενα εμπειριστατωμένες αναλύσεις και παρέχοντας πολυάριθμα έγκυρα στοιχεία. Από την άλλη πλευρά, σε αντίθεση με τον ηλεκτρονικό τύπο, η έντυπη δημοσιογραφία μεταφέρει τις ειδήσεις με μία αναπόφευκτη χρονική καθυστέρηση, σε σχέση με τα διαδικτυακά μέσα, αφού δεν έχει τη δυνατότητα να ενημερώνει τους πολίτες σε πραγματικό χρόνο, γεγονός που σε πολλές περιπτώσεις, συνεπάγεται μία υποβάθμιση της αξίας των μεταφερόμενων ειδήσεων.

Επιπροσθέτως, ακόμα ένα μειονέκτημα της έντυπης δημοσιογραφίας σε σχέση με την ηλεκτρονική σχετίζεται με το υψηλότερο κόστος που η πρώτη συνεπάγεται για τον καταναλωτή. Ωστόσο, έχει διατυπωθεί η άποψη ότι το κόστος αυτό, παρά την επιβάρυνση που συνεπάγεται για τον αναγνώστη, αποτελεί εργαλείο διασφάλισης της δημοκρατίας, δεδομένου ότι είναι αυτό το οποίο μπορεί να εγγυηθεί την ερευνητική δημοσιογραφία (Leigh, 2012).

Σήμερα, τα παραδοσιακά ΜΜΕ διανύουν μία περίοδο παρακμής λόγω της ραγδαίας τεχνολογικής ανάπτυξης, η οποία έχει στρέψει το μεγαλύτερο μέρος των πολιτών προς τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης, καθώς και λόγω του σημαντικού πλήγματος που έχει δεχθεί η αξιοπιστία τους ως αποτέλεσμα του τρόπου διαχείρισης κομβικών κοινωνικών ζητημάτων, όπως την περίοδο της μείζονος παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008, ενώ το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και στην Ελλάδα. Η μείζονα κρίση που διένυσε η χώρα κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας επέφερε σημαντικό πλήγμα στα διαφημιστικά έσοδα των ΜΜΕ (Korderas, 2012),

πλήττοντας σημαντικά την ικανότητα επιβίωσής τους. Επιπροσθέτως, η σημαντική ύφεση που καταγράφηκε στον κατασκευαστικό κλάδο κατά την ίδια περίοδο, περιόρισε ακόμα περισσότερο την οικονομική ευχέρεια των ΜΜΕ, δεδομένου ότι πολλοί εκδότες του χώρου δραστηριοποιούνταν παράλληλα και στον τομέα των κατασκευών (Media Landscapes [ML], χ.χ.).

Προκειμένου να υπερπηδήσουν την πρώτη δυσκολία, πολλές παραδοσιακές εφημερίδες έχουν επεκταθεί και στον τομέα της ηλεκτρονικής δημοσιογραφίας, δημιουργώντας ηλεκτρονικές πλατφόρμες στις οποίες δημοσιεύουν μέρος ή το σύνολο του υλικού που περιλαμβάνεται στην έντυπη έκδοσή τους, συνήθως, με την απαίτηση μίας μικρής συνδρομής εκ μέρους του καταναλωτή. Από την άλλη πλευρά, νέα ανεξάρτητα μέσα ενημέρωσης έχουν αναπτυχθεί, τα οποία, ακολουθούν ένα διαφορετικό μοντέλο χρηματοδότησης, το οποίο βασίζεται στους αναγνώστες, προκειμένου να διασφαλιστεί η αξιοπιστία τους και η ανεξαρτησία τους από οποιοδήποτε είδους συμφέροντα, πολιτικά, κοινωνικά ή οικονομικά. Αυτό το συνεταιριστικό μοντέλο χρηματοδότησης, σε διάφορους τομείς επιχειρηματικής δραστηριότητας συνεπάγεται ότι η λειτουργία των εν λόγω οργανισμών μπορεί να επιτευχθεί με χαμηλότερα έσοδα και ελάχιστα περιθώρια κέρδους, γεγονός που τους καθιστά ιδιαίτερος ανθεκτικούς στο ξέσπασμα οικονομικών κρίσεων (Siaperá & Papadopoulou, 2016). Χαρακτηριστικό παράδειγμα ενός τέτοιου μέσου με συνεταιριστικό μοντέλο χρηματοδότησης στην Ελλάδα αποτελεί η Εφημερίδα των Συντακτών¹ (ανεξάρτητη συνεταιριστική εφημερίδα), η οποία δημιουργήθηκε από μία ομάδα εργαζομένων σε παλαιά παραδοσιακά μέσα, με κυριότερα την «Ελευθεροτυπία» και την «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία».

---

¹ <https://www.efsyn.gr/> (πρόσβαση 22/2/23)

Κεφάλαιο 4 : Η μεθοδολογία της έρευνας

4.1 Ερευνητικά ερωτήματα

Στόχο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του τρόπου κάλυψης και πλαισίωσης των πρόσφατων προσφυγικών κρίσεων του 2015 και 2022 από τις ελληνικές εφημερίδες, εστιάζοντας σε δύο εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας και διαφορετικού πολιτικού προσανατολισμού και μοντέλου: «ΤΑ ΝΕΑ» και η «Εφημερίδα των Συντακτών».

Μέσα από τη μελέτη άρθρων που αφορούν στις προαναφερθείσες προσφυγικές κρίσεις και δημοσιεύθηκαν στα επιλεγμένα μέσα, θα επιχειρηθεί ο προσδιορισμός των βασικών πλαισίων που χρησιμοποιήθηκαν από αυτές για την κάλυψη των συγκεκριμένων θεμάτων, καθώς και ο εντοπισμός ενδεχόμενων διαφορών στον τρόπο πλαισίωσης των ειδήσεων που αναφέρονται στο προσφυγικό ζήτημα τόσο μεταξύ του 2015 και του 2022 όσο και μεταξύ των δύο εφημερίδων.

Πιο αναλυτικά, η παρούσα εργασία επιχειρεί να απαντήσει τα εξής ερωτήματα:

A. Ποιος ήταν ο τρόπος πλαισίωσης των προσφυγικών κρίσεων του 2015 και 2022 από τις εφημερίδες «ΤΑ ΝΕΑ» και την «Εφημερίδα των Συντακτών»;

B. Ποιοι είναι οι κυρίαρχοι δείκτες που καταγράφονται στα πλαίσια των κυρίαρχων πλαισίων;

Επιπροσθέτως, τίθενται τα εξής υποερωτήματα:

Γ. Καταγράφονται διαφορές ανάμεσα στον τρόπο πλαισίωσης των δύο κρίσεων σε καθεμιά εφημερίδα;

Δ. Καταγράφονται διαφορές ανάμεσα στον τρόπο πλαισίωσης της κάθε κρίσης ξεχωριστά μεταξύ των δύο εφημερίδων;

4.2 Μεθοδολογική προσέγγιση

Στα πλαίσια της επίτευξης του προαναφερθέντος σκοπού, επιλέχθηκε μία ποιοτική προσέγγιση των επιλεγμένων άρθρων, δεδομένου ότι δεν επιδιώκεται η διερεύνηση της συχνότητας εμφάνισης κάποιου κοινωνικού φαινομένου, εν προκειμένω του προσφυγικού ζητήματος, αλλά, αντιθέτως, η ανάλυση των επιμέρους πτυχών του εξεταζόμενου φαινομένου (Kumar Mohajan, 2018), δηλαδή του τρόπου πλαisiώσης του προσφυγικού ζητήματος σε δύο διαφορετικές χρονικές περιόδους από δύο ελληνικές εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας.

Επιπροσθέτως, ως πλέον κατάλληλο εργαλείο για την επίτευξη των ερευνητικών στόχων της παρούσας μελέτης, προκρίθηκε η ανάλυση περιεχομένου, η οποία συνιστά μία από τις πλέον σημαντικές (Berger, 1998) και ραγδαία αναπτυσσόμενες ερευνητικές τεχνικές (Neuendorf, 2002) στον τομέα των Μέσων Ενημέρωσης. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με το Roberto Franzosi (1987), η συγκεκριμένη μέθοδος αφορά στην ανάλυση του περιεχομένου που εμπεριέχεται σε ένα μήνυμα. Πιο αναλυτικά, αποτελεί την μέθοδο κατά την οποία το περιεχόμενο κάθε μηνύματος αποτελεί το κύριο συστατικό προκειμένου να αναλυθούν τεκμήρια και να εξαχθούν συμπεράσματα, ενώ προϋποθέτει την παρατήρηση και την ανάλυση κάθε εγγράφου. Μπορεί να θεωρηθεί μέθοδος παρατήρησης καθ' ότι χρησιμοποιεί την ήδη υπάρχουσα επικοινωνία που έχει αναδυθεί από ανθρώπους και θέτει ερωτήματα πάνω σε αυτή. Η ανάλυση περιεχομένου δύναται να μετατρέψει δευτερογενή ποιοτικά δεδομένα σε μορφή δεδομένων ποσοτικής φύσης. Επίσης, περιγράφεται ως τεχνική, η οποία διερευνά με αντικειμενικό και συστηματικό τρόπο το περιεχόμενο (Neuendorf, 2002). Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, έγινε συστηματική τμηματοποίηση του κειμένου των επιλεγμένων άρθρων προκειμένου να εντοπιστούν τα διάφορα ειδησεογραφικά πλαίσια και, στη συνέχεια, έγινε ποσοτικοποίηση αναφορικά με τη χρήση των διαφορετικών δεικτών πλαισίων που εντοπίστηκαν.

Η ανάλυση περιεχομένου, σύμφωνα με την γνώμη του Weber (1990), αποτελεί μια συστηματική ερευνητική μέθοδο, η οποία, χρησιμοποιώντας ποικίλες διαδικασίες, προσπαθεί να παραθέσει συμπεράσματα από κείμενα. Επιπροσθέτως,

η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της μεθόδου υπογραμμίζεται και από τον Krippendorff, ο οποίος την περιγράφει ως μια τεχνική έρευνας, βάσει της οποίας εξάγονται επαναληπτικά και έγκυρα συμπεράσματα από τα δεδομένα που βρίσκονται μέσα σε ένα πλαίσιο (Κυριαζή, 2009).

Η ανάλυση περιεχομένου εστιάζει στα βασικά θέματα των κειμένων, στα νοήματα που προκύπτουν από τη σύγκριση τους, στον χώρο και τον χρόνο που αφιερώνεται σε αυτά και σε άλλα ακόμη στοιχεία τα οποία θα επιτρέψουν τη συστηματική διερεύνηση των κειμένων.

Σύμφωνα με την Κυριαζή (2009), η εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν τον αποστολέα ενός μηνύματος ή και τις επιπτώσεις του μηνύματος αυτού είναι περισσότερο δύσκολη σε σχέση με το περιεχόμενο του μηνύματος. Ως εκ τούτου, οι μελέτες που βασίζονται στην ανάλυση περιεχομένου, εστιάζουν στα κύρια θέματα του κειμένου, στη σύγκριση τους, στο χρόνο και χώρο, αλλά και σε άλλα στοιχεία που επιτρέπουν στους ερευνητές να περιγράψουν κάθε μήνυμα σύμφωνα με τις κατηγορίες που τους ενδιαφέρουν. Επομένως, η ανάλυση περιεχομένου οδηγεί στη συστηματική διερεύνηση των κειμένων. Ωστόσο, η μέθοδος και τα συμπεράσματα που εξάγονται είναι σημαντικό να μην επηρεάζονται από τα προσωπικά χαρακτηριστικά, την ιδιοσυγκρασία και τις ενδεχόμενες προκαταλήψεις του ερευνητή, με άλλα λόγια, τα ευρήματα θα πρέπει να βασίζονται στην αντικειμενικότητα. Πιο συγκεκριμένα, όπως μάλιστα υποστήριξε η Κυριαζή (2009) «η ανάλυση περιεχομένου συνεπάγεται ότι το κείμενο εξάγεται στην ολότητα του και όχι επιλεκτικά, ότι οι κατηγορίες που χρησιμοποιούνται για την ταξινόμηση των δεδομένων ορίζονται με σαφήνεια, έτσι ώστε να είναι δυνατή η επανάληψη και ο έλεγχος της διαδικασίας και από άλλους ερευνητές και ότι τα χαρακτηριστικά ποσοτικοποιούνται (σελ. 284)».

Η ανάλυση των αρχείων (γραπτών, οπτικοακουστικών), αποτελεί το μέσο συλλογής δεδομένων. Από αυτά τα αρχεία επιλέγονται τμήματα περιεχομένου που κατηγοριοποιούνται με κανόνες κωδικοποίησης σε κατηγορίες περιεχομένου (Stemler, 2001). Οι ερευνητές μέσω αυτής της διαδικασίας, έχουν τη δυνατότητα να

επεξεργαστούν μεγάλο όγκο δεδομένων, καθώς και διαφορετικές κατηγορίες νοημάτων (Πουλακιδάκος, 2003).

Σύμφωνα με τους Wimmer & Dominick (2002), η ανάλυση περιεχομένου χρησιμοποιείται όταν επιδιώκεται η επίτευξη συγκεκριμένων στόχων, οι οποίοι περιλαμβάνουν τον προσδιορισμό του περιεχομένου της επικοινωνίας, την εξέταση των υποθέσεων που διατυπώνονται σχετικά με τα χαρακτηριστικά των μηνυμάτων που επικοινωνούνται, η συγκριτική ανάλυση του περιεχομένου των ειδήσεων με τον πραγματικό κόσμο, η εξέταση της πλαισίωσης των επιμέρους κοινωνικών ομάδων και ο εντοπισμός ενός σημείου εκκίνησης για τη μελέτη της επίδρασης των ΜΜΕ.

Από την άλλη πλευρά, ο Berelson (1971) αναφέρει πως οι στόχοι που επιτυγχάνονται με την εφαρμογή της ανάλυσης περιεχομένου περιλαμβάνουν τον εντοπισμό σημείων διαφοροποίησης του περιεχομένου της επικοινωνίας σε διεθνές επίπεδο, τη διερεύνηση της ενδεχόμενης εφαρμογής προπαγανδιστικών μεθόδων, τον προσδιορισμό των προθέσεων, των στοχεύσεων ή των επικοινωνιακών τάσεων συγκεκριμένων ατόμων, κοινωνικών ομάδων ή φορέων, την ανάλυση των συμπεριφορών που αναπτύσσονται στα πλαίσια της επικοινωνίας και τον προσδιορισμό των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της συναισθηματικής κατάστασης ατόμων ή κοινωνικών ομάδων.

Αντικείμενο ανάλυσης μπορούν να αποτελέσουν όλα τα στοιχεία ενός μηνύματος. Αυτό επιτρέπει στον ερευνητή να εξετάσει τα έκδηλα περιεχόμενα των ερευνώμενων δεδομένων αλλά και τα λανθάνοντα, δηλαδή, αυτά που βρίσκονται κρυμμένα πίσω από τις φανερές πληροφορίες που υφίστανται κωδικοποίηση.

Στα πλαίσια της εφαρμογής της ανάλυσης περιεχομένου, επιχειρείται η κάλυψη των ακόλουθων ερωτημάτων:

- Ποια είναι τα δεδομένα που θα αναλυθούν;
- Πως ορίζονται αυτά τα δεδομένα;
- Από ποιόν πληθυσμό έχουν καθοριστεί;
- Ποιο είναι το πλαίσιο σύμφωνα με το οποίο αναλύονται τα δεδομένα;
- Ποια είναι τα όρια ανάλυσης;

- Πού στοχεύουν τα συμπεράσματα;

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η εγκυρότητα των αποτελεσμάτων, βασική προϋπόθεση αποτελεί η σωστή διαμόρφωση όλων των παραμέτρων κωδικοποίησης, με δόμηση λέξεων ή εννοιών με σχετικό νόημα σε κατηγορίες. Για να την αποφυγή παρερμηνειών και αναξιόπιστων συμπερασμάτων, πρέπει οι κατηγορίες να είναι αμοιβαία αποκλειόμενες και εξαντλητικές. Εμπόδια στην έρευνα μπορούν να είναι και τα δεδομένα που ενώ πληρούν τα κριτήρια έρευνας, αδυνατούν να κατηγοριοποιηθούν εξαιτίας ασάφειας ή αμφιλεγόμενου εννοιολογικού περιεχομένου (Stemler, 2001).

Σημαντική υπόθεση είναι, πως η μελέτη των μηνυμάτων και της επικοινωνίας δύναται να παρέχει σημαντικές πληροφορίες τόσο για τον δημιουργό και όσους επικοινωνούν το μήνυμα, όσο και για τους αποδέκτες (κοινό). Συνεπώς, η πρόθεση αυτού που επικοινωνεί το μήνυμα μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο της έρευνας, δεδομένου ότι κάθε επικοινωνιακή δράση προκύπτει από έναν επικοινωνητή (Berger, 1991).

Η εφαρμογή της ανάλυσης περιεχομένου περιλαμβάνει συγκεκριμένα στάδια και βήματα. Στο πρώτο στάδιο διενεργείται η θεωρητική μελέτη και αποσαφηνίζεται το ερευνητικό αντικείμενο, καθώς και τα ερευνητικά ερωτήματα. Κατά τη διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας, αυτό το στάδιο αναδιαμορφώνεται καθ' όλη τη διάρκεια που γίνεται η συλλογή, η ταξινόμηση, η καταγραφή και η ανάλυση των δεδομένων. Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει τον προσδιορισμό των πηγών, του πληθυσμού-στόχου και την επιλογή του δείγματος με βάση την αρχή της αντιπροσωπευτικότητας (Zhang, 2005). Για παράδειγμα στην συγκεκριμένη μελέτη επιλέχθηκαν δυο εφημερίδες (ηλεκτρονική έκδοση) ημερήσιας κυκλοφορίας διαφορετικής χρηματοδότησης και πολιτικής θέσης με τον μεγαλύτερο αριθμό πωλήσεων σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Στο τρίτο στάδιο προσδιορίζεται η μονάδα καταγραφής και ανάλυσης. Στην παρούσα μελέτη επιλέχθηκε ολόκληρο το κείμενο κάθε δημοσιογραφικού άρθρου. Στο τέταρτο στάδιο συστηματοποιούνται οι εννοιολογικές κατηγορίες, όπου ταξινομούνται τα ποιοτικά δεδομένα. Στη συνέχεια (πέμπτο στάδιο) γίνεται η κωδικοποίηση των δεδομένων μέσα σε κάθε κατηγορία

αλλά και μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών. Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια μέθοδο που διερευνά και αναλύει την κοινωνική επικοινωνία, τις προεκτάσεις και τις συνέπειες αυτής (Σαμαρίδης, 2011).

Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα παραπάνω, η ανάλυση περιεχομένου προκρίθηκε ως ο καταλληλότερος τρόπος μελέτης του ερευνητικού αντικειμένου, που αναφέρεται στον τρόπο που οι ελληνικές εφημερίδες πλαισίωσαν το προσφυγικό ζήτημα κατά τα έτη 2015 και 2022.

Ως εργαλείο ανάλυσης των δημοσιευμάτων επιλέχθηκε η μέθοδος της πλαισίωσης (framing) η οποία χρησιμοποιείται κατεξοχήν στον τομέα των ΜΜΕ αναδεικνύοντας τη δύναμη ενός κειμένου επικοινωνίας (Entman, 1993). Η ανάλυση περιεχομένου μπορεί να αξιοποιηθεί στα πλαίσια της μελέτης της πλαισίωσης, η οποία αποτελεί και θεωρητική αρχή για την εν λόγω εργασία. Πιο συγκεκριμένα, μέσω της ανάλυσης περιεχομένου δύναται να μετρηθεί η έκταση των διαφορετικών πλαισίων, να δομηθεί μια λίστα και να ελεγχθεί η παρουσία των λέξεων -κλειδιών και των συμβόλων, μέσω των οποίων θα οριστούν τα πλαίσια. Στη συνέχεια, χρησιμοποιώντας τα πλαίσια σαν κατηγορίες ανάλυσης περιεχομένου θα κωδικοποιηθεί το περιεχόμενο σε αυτά τα πλαίσια. Συνεπώς, η δημιουργία κάθε πλαισίου στηρίζεται σε άδηλες σημασιολογικές δομές μηνυμάτων, που σε πρώτη φάση γίνονται αντιληπτές και, στη συνέχεια, δομείται μια λίστα κατηγοριών πλαισίων μέσω των μηχανισμών της πλαισίωσης (Johnson και Cartee, 2005).

Στην παρούσα μελέτη, επιδιώκεται η εξέταση των παρακάτω παραμέτρων: των βασικών πλαισίων που χρησιμοποιούνται από τις δύο επιλεγμένες εφημερίδες για την παρουσίαση του προσφυγικού ζητήματος κατά τα έτη 2015 και 2022 και του προσήμου αυτών, των βασικότερων δεικτών που εντοπίζονται με μεγαλύτερη συχνότητα στα πλαίσια των κυρίαρχων πλαισίων και των ενδεχόμενων διαφορών που εντοπίζονται μεταξύ των δύο επιλεγμένων χρονικών περιόδων και μεταξύ των δύο εξεταζόμενων εφημερίδων.

4.3 Μελέτες περίπτωσης

Στην παρούσα εργασία μελετώνται δύο ελληνικές εφημερίδες ημερήσιας κυκλοφορίας. Οι εφημερίδες που επιλέχθηκαν είναι «ΤΑ ΝΕΑ» (www.tanea.gr) και «Η Εφημερίδα των Συντακτών (www.efsyn.gr) », ενώ για τις ανάγκες της έρευνας μελετήθηκαν άρθρα που βρίσκονται στη ηλεκτρονική έκδοση των δύο εφημερίδων.

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στην επιλογή των παραπάνω εφημερίδων είναι οι ακόλουθοι :

- Η ιστορία τους. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία της ιστοσελίδας της Εφημερίδας των Συντακτών, το έτος ίδρυσης της χρονολογείται το 2012 από πρώην συντάκτες της εφημερίδας «Ελευθεροτυπία», μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα. Όλοι οι εργαζόμενοι της εφημερίδας ανεξαιρέτως λαμβάνουν την ίδια αμοιβή (The Guardian, 2015). Η εν λόγω εφημερίδα εξασφαλίζει την πολυφωνία λόγω του ότι λειτουργεί αυτόνομα ως συνεταιρισμός. Όλοι οι συντάκτες της είναι συνεταιριστές και μέτοχοι. Η Εφημερίδα των Συντακτών ανήκει στα Ανεξάρτητα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και δεν χρηματοδοτείται από ιδιωτικά κεφάλαια (Η Εφημερίδα των Συντακτών, 2014). Από την άλλη μεριά, ΤΑ ΝΕΑ με την πρώην ονομασία «Αθηναϊκά Νέα» εκδόθηκαν για πρώτη φορά τον Μάιο του 1931, λαμβάνοντας το 1945 την σημερινή ονομασία τους. Από το 2017 ανήκουν στην ιδιωτική ιδιοκτησία της Alter Ego επιχείρησης Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Α.Ε.²
- Η κυκλοφορία. Πιο αναλυτικά, η Εφημερίδα των Συντακτών κυκλοφορεί καθημερινά με τις πωλήσεις να φτάνουν έως και τα 5.000 φύλλα, γεγονός που την κατατάσσει στην δεύτερη ή τρίτη θέση κυκλοφορίας ελληνικών εφημερίδων³. Αντίστοιχα, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία των Δελτίων Κυκλοφορίας Ημερήσιων Εφημερίδων⁴ (Πανελλαδικό) 24/05/2022-24/05/2022 η εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» κυκλοφορεί ημερησίως, φτάνοντας τα 9.690 φύλλα (ημερησίως), βρισκόμενη συχνά στην πρώτη

² <https://www.helioskiosk.gr/> (πρόσβαση 6/6/2023)

³ <https://www.lykavitos.gr/news/media/panelladikes-kyklofories-efimeridon-177>(πρόσβαση 22/2/23)

⁴ <http://www.argoscom.gr/index.php?page=17> (22/2/2023)

θέση κυκλοφορίας των ελληνικών εφημερίδων. Συνεπώς, λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω στοιχεία, συμπεραίνεται η υψηλή ποιότητα των εν λόγω εφημερίδων, η οποία προσδίδει περισσότερη βαρύτητα στις πληροφορίες και τις γνώμες που εμπεριέχουν. Επίσης, η υψηλή θέση των επιλεγμένων εφημερίδων στη γενική κατάταξη των ελληνικών εφημερίδων με βάση την κυκλοφορία τους, συνεπάγεται ότι τα άρθρα που δημοσιεύονται σε αυτές διαβάζονται από ένα ευρύ κοινό, γεγονός που αποτέλεσε σημαντικό κριτήριο για την επιλογή τους καθ' ότι υπήρχε πλούσιο ειδησεογραφικό υλικό (άρθρα), στο οποίο στηρίχθηκε η έρευνα.

- Η ιδεολογία- πολιτική τοποθέτηση. Η διαφορετική ιδεολογία και πολιτική θέση που αποτυπώνουν οι παραπάνω εφημερίδες, αποτέλεσε ένα ακόμη κριτήριο για την επιλογή τους. Πιο αναλυτικά, η εφημερίδα των Συντακτών σε ιδεολογικό επίπεδο χαρακτηρίζεται αριστερή και φιλολαϊκιστική (Nikisianis κ.α., 2019). Επίσης, οι Mouka και Saridakis (2017) αναφέρουν πως η Εφημερίδα των Συντακτών εκφράζει την «ριζοσπαστική» ή «νέα αριστερά» και την περίοδο των κυβερνήσεων Αλέξη Τσίπρα (2015-2019) στήριζε συχνά την κυβερνητική πολιτική. Συνεπώς, η Εφημερίδα των Συντακτών το 2015, όταν ξέσπασε το προσφυγικό (συριακό) ζήτημα αποτελούσε φιλοκυβερνητική εφημερίδα, σε αντίθεση με το 2022 (ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα) που αποτέλεσε αντιπολιτευόμενη. Από την άλλη μεριά, η εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ παρόλο που από το 1981 μέχρι και το 2017 θεωρείτο εφημερίδα του Κέντρου και της Κεντροαριστεράς, σήμερα φιλοξενεί απόψεις, θέσεις και άρθρα που υποστηρίζουν το κόμμα της δεξιάς παράταξης της Νέας Δημοκρατίας. Συνεπώς, για το προσφυγικό του 2015 αποτέλεσε αντιπολιτευόμενη εφημερίδα, σε αντίθεση με το 2022 (ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα) που υποστήριξε την κυβερνητική γραμμή. Συμπερασματικά, η τοποθέτηση τους πάνω σε θέματα καίριας σημασίας όπως είναι το προσφυγικό /μεταναστευτικό ζήτημα, επηρεάζει σημαντικά την εξέλιξη των θεμάτων, καθ' ότι αποτυπώνουν το πλαίσιο και σε επίπεδο πολιτικής.
- Μοντέλο χρηματοδότησης. Οι δύο επιλεγμένες εφημερίδες χαρακτηρίζονται από ένα διαφορετικό χρηματοδοτικό μοντέλο δεδομένου ότι η εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» χρηματοδοτείται από την εκδότρια εταιρεία με την επωνυμία Alter Ego Επιχείρηση Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Α. Ε, ενώ η Εφημερίδα των Συντακτών έχει υιοθετήσει ένα συνεταιριστικό μοντέλο χρηματοδότησης. Πιο αναλυτικά, βασικό μέτοχο της εταιρείας που εκδίδει την Εφ.Συν. αποτελεί ο συνεταιρισμός στον οποίο συμμετέχουν όλοι οι εργαζόμενοι της εφημερίδας ενώ και η διοίκηση της εταιρείας

ακολουθεί ένα εξαιρετικά δημοκρατικό μοντέλο δεδομένου ότι όλα τα διοικητικά της όργανα είναι αιρετά (Μανιάτης, 2018).

- Προσβασιμότητα. Ένας σημαντικός λόγος επιλογής των συγκεκριμένων εφημερίδων ήταν η εύκολη προσβασιμότητα στην ηλεκτρονική έκδοση των άρθρων τους.

Συνεπώς, κρίθηκε ότι θα είχε σημαντικό ενδιαφέρον να μελετηθεί πώς δύο από τις μεγαλύτερες ελληνικές εφημερίδες με αρκετές διαφορές ως προς την ιστορία, την χρηματοδότηση, την ιδεολογία και την πολιτική τους θέση, κάλυψαν ένα σημαντικό κοινωνικό ζήτημα. Τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των δύο εφημερίδων, δημιουργούν από μόνα τους διαφορετικά πλαίσια που καλύπτουν πτυχές του προσφυγικού ζητήματος, ενός ζητήματος καθοριστικής κοινωνικής, πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής σπουδαιότητας, με επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της κοινωνικοπολιτικής ζωής. Επιπρόσθετα, τα πλαίσια αυτά με τη σειρά τους προβληματίζουν και διαμορφώνουν την κοινή γνώμη των αναγνωστών τους.

4.4 Μονάδα καταγραφής

Σύμφωνα με το Franzosi (1987), η μονάδα περιεχομένου αποτελεί το μέρος του συμβολικού υλικού που προκειμένου να οριστεί ως μονάδα καταγραφής πρέπει πρώτα να αναλυθεί. Πιο συγκεκριμένα, η μονάδα περιεχομένου περιλαμβάνει σύμβολα και στοιχεία που θα κωδικοποιηθούν. Στην παρούσα εργασία ως μονάδα καταγραφής αποτελεί ολόκληρο το κείμενο κάθε δημοσιογραφικού άρθρου, είτε πρόκειται για άρθρα ειδησεογραφικά, είτε άρθρα γνώμης, είτε συνεντεύξεις.

Το υπό εξέταση υλικό από τις δύο εφημερίδες περιλαμβάνει συνολικά 40 ειδησεογραφικά άρθρα. Πιο συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν 20 άρθρα (10 άρθρα από την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ και 10 από την Εφημερίδα των Συντακτών) σχετικά με το συριακό προσφυγικό ζήτημα την χρονική περίοδο από τον Σεπτέμβριο- Οκτώβριο του 2015, όπου σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του οργανισμού έρευνας και ανάλυσης ΔΙΑΝΕΟΣΙΣ, η εισροή των προσφύγων παρουσίαζε σταθερή αύξηση μέχρι τον

Οκτώβριο, όπου μπήκαν στην Ελλάδα περισσότερα από 200.000 άτομα (Καραμαγκάλης, 2016). Αντιστοίχως, επιλέχθηκαν 20 άρθρα (10 άρθρα από την εφημερίδα ΤΑ ΝΕΑ και 10 από την Εφημερίδα των Συντακτών) για το ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα από τον Φεβρουάριο έως και τον Μάρτιο του 2022, όπου ήταν οι μήνες έναρξης του ουκρανικού προσφυγικού ζητήματος και συνεπώς κατόπιν έρευνας βρέθηκε ότι τα δημοσιεύματα το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ήταν πληθώρα λόγω του αιφνίδιου πολέμου που ξέσπασε μεταξύ Ρωσίας και Ουκρανίας τον Φεβρουάριο του 2022. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, τον Μάρτιο του 2022 προσήλθαν στα Ελληνικά σύνορα 14.630 ουκρανοί πρόσφυγες, ενώ για τους δύο επόμενους μήνες σημειώθηκε αισθητή μείωση της εισροής προσφύγων (Γεωργιοπούλου, 2022).

Οι λέξεις κλειδιά που χρησιμοποιήθηκαν για την συγκέντρωση των άρθρων είναι: πρόσφυγες, προσφυγικό ζήτημα, μεταναστευτικό, Ουκρανοί πρόσφυγες, Σύριοι πρόσφυγες, μετανάστες

4.5 Περιορισμοί έρευνας

Επιλέχθηκαν εφημερίδες καθημερινής κυκλοφορίας και ένας σημαντικός περιορισμός για την παρούσα μελέτη ήταν ο χρόνος και το κόστος που περιόρισαν την έρευνα εντός των ορίων του δείγματος και της ανάλυσης. Πιο αναλυτικά, μετά την οικονομική κρίση του 2015, οι συνέπειες στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης ήταν ολοφάνερές, καθώς αρκετές Ελληνικές εφημερίδες έκλεισαν και άλλες περιόρισαν την ελεύθερη πρόσβαση στο αρχείο τους. Όσες εφημερίδες κατάφεραν να ανταπεξέλθουν της οικονομικής κρίσης και να επιβιώσουν κλείδωσαν το αρχείο τους και επέτρεψαν την πρόσβαση επί πληρωμή (ημερήσια, εβδομαδιαία, μηνιαία). Κριτήριο απόρριψης εφημερίδων ήταν η αδυναμία πρόσβασης σε άρθρα επί πληρωμή. Εξάιρεση αποτέλεσε το αρχείο της Εφημερίδας των Συντακτών, καθώς και των Νέων που το αρχείο ήταν εύκολα προσβάσιμο σε σχέση με άλλες ελληνικές εφημερίδες αφού δεν απαιτούνταν η καταβολή κάποιου ποσού συνδρομής.

Τελειώνοντας, αξίζει να σημειωθεί ότι η αναζήτηση υλικού δεν επεκτάθηκε σε ημερήσιες εφημερίδες που θεωρείται ότι αντιπροσωπεύουν το λεγόμενο «κίτρινο τύπο». Με τον όρο «κίτρινο τύπο», νοείται κάθε δημοσιογραφικό είδος και εφημερίδα που χρησιμοποιεί την παραπληροφόρηση με απώτερο στόχο την προσέλκυση περισσότερων αναγνωστών. Συνήθως, ο «κιτρινισμός» δεν τηρεί τους βασικούς κώδικες δεοντολογίας και οδηγείται στην κατασκευή πλασματικών ιστοριών με στόχο την προσέλκυση της περιέργειας του κοινού για πολιτικούς, οικονομικούς και άλλους λόγους (Καραγιαννίδης, 2021). Επομένως, η αναζήτηση του υλικού δεν επεκτάθηκε σε εφημερίδες που αντιπροσωπεύουν τον «κιτρινισμό», καθώς κάθε σχετικό περιεχόμενο βρίσκεται εκτός της στοχοθεσίας της παρούσας μελέτης.

Κεφάλαιο 5: Ερευνητικά αποτελέσματα – Ανάλυση περιεχομένου

Το ερευνητικό μέρος της παρούσας εργασίας περιλαμβάνει την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου σαράντα (40) συνολικά άρθρων από τις επιλεγμένες εφημερίδες με τη χρήση της μεθόδου της πλαισίωσης (framing). Κατά την εφαρμογή της εν λόγω μεθόδου μελετήθηκαν πέντε (5) βασικά ειδησεογραφικά πλαίσια σε καθένα εκ των οποίων αντιστοιχήθηκαν οι εξής παράμετροι:

- Συγκρουσιακό πλαίσιο: πολιτική αντιπαράθεση, διατάραξη κοινωνικής ειρήνης, κοινωνικές αντιδράσεις
- Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο: ρατσισμός, αλληλεγγύη, ανθρωπιστική διάσταση, προσωπική ιστορία, απώλεια ζωών
- Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών: οικονομικές επιπτώσεις, οικονομική διάσταση προσφυγικού
- Πλαίσιο ηθικής: ηθική υποχρέωση Πολιτείας, ηθική υποχρέωση πολιτών, ηθική υποχρέωση Ε.Ε, ηθική Ε.Ε.
- Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών: ευθύνες Ε.Ε., ευθύνες επίσημου Κράτους, ευθύνες Αστυνομίας, αιτίες ναυαγίων, γεωπολιτικές ευθύνες, ευθύνες Κυβέρνησης, ευθύνες διεθνούς κοινότητας.

5.1 Συριακό προσφυγικό ζήτημα (2015)

«Τα Νέα»

1.Σαλτού, Ε. - Τσουνάμι αλληλεγγύης στους πρόσφυγες (20/10/2015)

Πίνακας 1: Ανάλυση περιεχομένου 1ου άρθρου

Θεματικές κατηγορίες	Αναφορά
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Είχε φτάσει στα μέσα του Αυγούστου στην Κω, μαζί με τα τρία παιδιά της - το ένα δε, βρέφος - και τον άντρα της</i>

	<i>Είναι γυναίκες, οι οποίες έφτασαν στην Ελλάδα από διάφορες γωνιές του πλανήτη. Είναι οι ίδιες, οι οποίες μπροστά στο δράμα των προσφύγων, ανέλαβαν άμεσα δράση</i>
	<i>Ο παπά Στρατής, ο «Καλός Σαμαρείτης» της Λέσβου όπως τον είχε χαρακτηρίσει η Υπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες έχασε στις αρχές Σεπτέμβρη τη μάχη με τον καρκίνο σε ηλικία 57 ετών.</i>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>..αυτή η μικρή πράξη προσφοράς δεν είναι τίποτα μπροστά στο κύμα αλληλεγγύης, βοήθειας και φροντίδας που έχει ξεκινήσει από κατοίκους στα νησιά, τουρίστες, ομάδες πολιτών αλλά και οργανώσεις</i>
	<i>η μητέρα μου κατέβαινε στο λιμάνι και έδινε στους πρόσφυγες που έφταναν ταλαιπωρημένοι - που ήταν περίπου 50 την εβδομάδα -, τα σάντουιτς που έφτιαχνε, χυμούς και νερό.</i>
	<i>Εκτός, όμως, από τις μεμονωμένες προσπάθειες πολιτών και ομάδων, δράση έχουν αναλάβει και οργανώσεις.</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	<i>Η αλληλεγγύη που δείχνουν οι πολίτες στα νησιά αλλά και στις δύο μεγάλες πόλεις που φτάνουν μαζικά οι πρόσφυγες - Αθήνα και Θεσσαλονίκη - καλύπτει σε πολύ μεγάλο βαθμό την αναποτελεσματικότητα της πολιτείας</i>
<u>Ηθική υποχρέωση πολιτών</u>	<i>Εμείς, λοιπόν, πρέπει να τους βοηθήσουμε να περάσουν από την Ελλάδα με αξιοπρέπεια.</i>

2. Τα Νέα Team- Εκκενώθηκε το λιμάνι της Μυτιλήνης - νέα επεισόδια με πρόσφυγες (04/09/2015)

Πίνακας 2: Ανάλυση περιεχομένου 2ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης</u>	<i>νέα επεισόδια με πρόσφυγες</i>
	<i>Συνεχίζεται η ένταση στη Λέσβο μετά τα βίαια επεισόδια</i>
	<i>η κατάσταση παραμένει τεταμένη.</i>
	<i>Η βίαιη επιβίβαση των μεταναστών αποτράπηκε με την χρήση χειροβομβίδων κρότου- λάμψης από τους άνδρες του Λιμενικού Σώματος, ενώ ο καπετάνιος του πλοίου υποχρεώθηκε να σηκώσει τον καταπέλτη,</i>
	<i>Ο δήμαρχος Λέσβου...χαρκτήρισε «εκρηκτικό» το πρόβλημα.</i>
<u>Κοινωνικές αντιδράσεις</u>	<i>Παράλληλα, συμπλοκές μεταξύ «αγανακτισμένων» κατοίκων, ανάμεσά τους αρκετοί νεαροί, και μεταναστών σημειώθηκαν το βράδυ της Πέμπτης</i>

3 Τα Νέα Team- Τραγωδία στο Φαρμακονήσι με 34 νεκρούς πρόσφυγες από την ανατροπή λέμβου. (13/09/2015)

Πίνακας 3: Ανάλυση περιεχομένου 3ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Απώλεια ζωών</u>	<i>Συνεχίζει να αυξάνεται ο αριθμός των θυμάτων, από την ανθρώπινη τραγωδία, που σημειώθηκε τα ξημερώματα</i>

<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>έχουν περισυλλεγεί μέχρι τώρα οι σοροί 34 ατόμων, μεταξύ των οποίων τέσσερα βρέφη, ένδεκα παιδιά (έξι αγόρια και πέντε κορίτσια), δέκα γυναίκες και εννέα άντρες.</i>
<u>Αιτίες ναυαγίου</u>	<i>Οι άσχημες καιρικές συνθήκες που επικρατούσαν στη θαλάσσια περιοχή του Φαρμακονησίου (ισχυροί άνεμοι 7 μποφόρ) αλλά και ο μεγάλος αριθμός ατόμων που επέβαιναν στο σκάφος είναι σύμφωνα με τις πρώτες εκτιμήσεις η βασική αιτία για την ανατροπή του σκάφους.</i>

4. Τα Νέα Team- Νέα τραγωδία με πρόσφυγες στο Αιγαίο, 5 νεκροί, ανάμεσά τους 3 παιδιά. (18/10/2015)

Πίνακας 4: Ανάλυση περιεχομένου 4ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Η τραγωδία με τους πρόσφυγες που χάνονται στο Αιγαίο δεν έχει τέλος. Ένα βρέφος, ένα αγόρι και δύο γυναίκες ανασύρθηκαν νεκροί μετά από ανατροπή βάρκας</i>
	<i>Την ίδια ώρα, ένα 7χρονο αγόρι βρέθηκε νεκρό σε λέμβο με 80 πρόσφυγες</i>
	<i>Χθες είχαν διασωθεί άλλα 13 άτομα (11 άντρες και δύο γυναίκες), είχαν ανασυρθεί τέσσερις σοροί (τρία ανήλικα κορίτσια κι ένα ανήλικο αγόρι), ενώ εξακολουθούν να αγνοούνται μία γυναίκα και ένα παιδί.</i>
<u>Αιτίες ναυαγίου</u>	<i>όταν το πολυεστερικό σκάφος που μετέφερε 20 μετανάστες-πρόσφυγες βυθίστηκε λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών</i>

5. Τα Νέα Team- Μουζάλας: Η ΕΕ να βάλει τέλος στα «ρατσιστικά κριτήρια» επιλογής προσφύγων (11/10/2015)

Πίνακας 5: Ανάλυση περιεχομένου 5ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	Μουζάλας: « Η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να βάλει τέλος στην «επιλογή» προσφύγων από τις χώρες-μέλη της, στο πλαίσιο του προγράμματος μετεγκατάστασής τους από τις χώρες πρώτης άφιξης, τους γιατί σε διαφορετική περίπτωση αυτό θα μετατραπεί σε μια ντροπιαστική «αγορά ανθρώπων»»
	«Πολλές χιλιάδες μετανάστες, κυρίως Αφγανοί, έχουν βρεθεί παγιδευμένοι στην Ελλάδα καθώς οι ευρωπαϊκές αρχές διστάζουν να τους αντιμετωπίσουν συστηματικά ως πρόσφυγες, με αποτέλεσμα να τους αποκλείουν από το πρόγραμμα μετεγκατάστασης»
<u>Ρατσισμός</u>	«Ορισμένες χώρες, όπως η Σλοβακία, έχουν εκφράσει «προτίμηση» στους χριστιανούς πρόσφυγες ενώ η Ουγγαρία υποστηρίζει ότι ο μεγάλος αριθμός μουσουλμάνων μεταναστών απειλεί τις «χριστιανικές αξίες» της Ευρώπης.»
<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	ο κ. Μουζάλας είπε ότι η Αθήνα δεν μπορεί νομίμως να κρατάει τους πρόσφυγες οι οποίοι είναι ελεύθεροι να συνεχίσουν την πορεία του
<u>Οικονομικές επιπτώσεις</u>	Η Ελλάδα ελπίζει ότι με την παύση των μεταναστευτικών ροών κατά τη διάρκεια του χειμώνα, θα προετοιμαστεί καλύτερα για το επόμενο καλοκαίρι

6. Τα Νέα Team- Αιγαίο: Διασώθηκαν 2.561 πρόσφυγες μέσα στο τριήμερο. (19/10/2015)

Πίνακας 6: Ανάλυση περιεχομένου του άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Απώλεια ζώων</u>	<i>Το ίδιο διάστημα έχασαν τη ζωή τους πέντε άτομα, ένα αγοράκι επτά ετών στο Φαραμακονήσι και ένα βρέφος, μία 45χρονη, ένας 16χρονος και μία γυναίκα αγνώστων στοιχείων στη Μεγίστη.</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Ο θάνατος του επτάχρονου αγοριού στο Φαρμακονήσι επήλθε όταν έπεσε από το σκάφος που επέβαιναν πρόσφυγες, μεταξύ των οποίων και οι γονείς του, και το ανέσυραν αναίσθητο πριν αποβιβαστούν στη νησίδα όπου εντοπίστηκαν.</i>
	<i>Οι θάνατοι του βρέφους, των δύο γυναικών και του 16χρονου επήλθαν στο περιστατικό της Μεγίστης, όπου ιδιωτικό ιστιοφόρο περισυνέλεξε 12 πρόσφυγες και το νεκρό βρέφος.</i>

7. Ξενάκη, Κ.- «Μπαλάκι» γίνονται οι πρόσφυγες ανάμεσα στα κράτη (16/09/2015)

Πίνακας 7: Ανάλυση περιεχομένου του άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>εκείνο το ναυάγιο με τους 800 νεκρούς ανοιχτά της Λιβύης, η χειρότερη τραγωδία των τελευταίων δεκαετιών στη Μεσόγειο.</i>
	<i>η φωτογραφία του τριχρονου πνιγμένου παιδιού, με το πρόσωπο μέσα στην άμμο, σε μια παραλία της Τουρκίας.</i>

<u>Ρατσισμός</u>	<i>Η Ουγγαρία κήρυξε χθες και επισήμως τον πόλεμο στους πρόσφυγες</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>Κάθε φορά η Ευρώπη «συγκλονίζεται». Και κάθε φορά απογοητεύει.</i>
	<i>όπως επεσήμανε η Διεθνής Αμνηστία, η Ουγγαρία του εθνολαϊκιστή Βίκτορ Ορμπάν δείχνει απλώς «το άσχημο πρόσωπο της χαοτικής απάντησης της Ευρώπης» στην προσφυγική κρίση,</i>
	<i>εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες από τη Συρία, το Αφγανιστάν, την Ερυθραία και αλλού να γίνονται μπαλάκι ανάμεσα στα κράτη.</i>
<u>Οικονομικές επιπτώσεις</u>	<i>ο Γερμανός υπουργός Εσωτερικών Τόμας ντε Μεζιέρ έβαλε στο τραπέζι επισήμως την απειλή περικοπής των ευρωπαϊκών κονδυλίων για τις χώρες που αρνούνται την ιδέα των ποσοστώσεων για την κατανομή των προσφύγων</i>

8. Σαλτού, Ε.- Ελευσίνα: Ο τοίχος της «προσφυγιάς». (14/09/2015)

Πίνακας 8: Ανάλυση περιεχομένου 8ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ηθική υποχρέωση πολιτών</u>	<i>Η χώρα μας ξέρει από προσφυγιά</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>οι απόγονοι των Μικρασιατών της Ελευσίνας οι οποίοι συγκεντρώθηκαν το πρωί της Κυριακής 13 Σεπτεμβρίου στην Πλατεία Μικρασιατών και έγραψαν στον τοίχο ενός προσφυγικού</i>

	σπιτιού, στη συμβολή των οδών Δαρδανελλίων και Μαιάνδρου τα ονόματα των μελών της οικογένειάς τους που έφτασαν ως πρόσφυγες στην Ελευσίνα.
<u>Αλληλεγγύη</u>	Μετέτρεψαν έτσι ένα προσφυγικό σπίτι σε σύγχρονο μνημείο.

9. Μουτούση, Ν.- Εντάσεις για τα συσσίτια. (08/09/2015)

Πίνακας 9: Ανάλυση περιεχομένου 9ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης</u>	Από χθες καταγράφηκε μια τάση αποκλιμάκωσης των επεισοδίων στη Μυτιλήνη
	Ωστόσο, τις τελευταίες ημέρες η ένταση μεταφέρθηκε στις γειτονιές της Αθήνας
<u>Κοινωνικές αντιδράσεις</u>	Και οι αντιδράσεις δεν άργησαν να έρθουν. Ένα σάντουιτς και ένα μπουκάλι νερό που επιχείρησαν να διανείμουν χθες άνθρωποι του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού στους πρόσφυγες ήταν αρκετό για να πυροδοτήσει διαμαρτυρίες κατοίκων της περιοχής.
	Τη διαβεβαίωση πως δεν υπήρχε καμία διάθεση να δημιουργηθούν εντάσεις και προστριβές με κατοίκους και επαγγελματίες της Πλατείας Βικτωρίας έδωσε από την πλευρά του ο πρόεδρος του Ελληνικού Ερυθρού
	οι πρόσφυγες εξακολουθούν να καθοδηγούνται από τις Αρχές κατά εκατοντάδες σε κεντρικές πλατείες της Αθήνας, δημιουργώντας ένα ασφυκτικό σκηνικό

<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	Σε κάθε περίπτωση, ο μοναδικός οργανωμένος χώρος στον Ελαιώνα δεν επαρκεί, καθώς όπως επισημαίνουν στελέχη διαφόρων οργανώσεων οι θέσεις στους οικίσκους είναι ήδη κατειλημμένες
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	Στελέχη της δημοτικής κοινότητας Αθήνας στη Βικτώρια έκαναν λόγο για τραγικές υγειονομικές συνθήκες

10. Τα Νέα Team- Υπό κατάρρευση το σύστημα υποδοχής προσφύγων-μεταναστών και στην Ιταλία. (29/09/2015)

Πίνακας 10: Ανάλυση περιεχομένου 10ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ευθύνες επίσημου Κράτους</u>	τα κέντρα υποδοχής της ιταλικής χερσονήσου είναι υπερκορεσμένα και πολλά από αυτά δεν έχουν λάβει ούτε δεκάρα από το ιταλικό κράτος εδώ και μήνες.
	Το κράτος όμως έχει σταματήσει να πληρώνει.
<u>Κοινωνικές αντιδράσεις</u>	με στόχο τη διαμόρφωση ενός μέσου όρου 2,5 αιτούντων άσυλο προς 1.000 κατοίκους, είτε το θέλουν οι ιταλικές κοινότητες είτε όχι.
<u>Οικονομική διάσταση</u>	Στη συνεχή του αντιπαράθεση με τις Βρυξέλλες για τη δημοσιονομική σταθερότητα, ο πρωθυπουργός Ματέο Ρέντσι επικαλείται τις δαπάνες που συνδέονται με τη μετανάστευση για να ζητήσει περισσότερη ευελιξία.

Εφημερίδα των Συντακτών

1. efsyn.gr- «Στις ακτές ξεβράζεται ο πολιτισμός της Ευρώπης». (30/10/2015)

Πίνακας 11: Ανάλυση περιεχομένου 11ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	<i>Τσίπρας: «Τις μέρες αυτές, τα κύματα του Αιγαίου δεν ξεβράζουν μόνο άψυχα σώματα, άψυχα παιδικά κορμιά, ξεβράζουν τον ίδιο τον ευρωπαϊκό πολιτισμό»,</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>Όπως τόνισε, είναι υποκριτικά τα δάκρυα που χύνονται σήμερα</i>
	<i>Τσίπρας: «Η χώρα μας θα ζητήσει να καταδικαστεί η επιλογή των τειχών και των φραχτών για τους πρόσφυγες από χώρες της Ε.Ε.».</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>γιατί δεν είναι μόνο τα νεκρά παιδιά που ξεβράζει το Αιγαίο, υπάρχουν τα ζωντανά παιδιά που στοιβάζονται στον δρόμο της προσφυγιάς.</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση-οικονομική διάσταση</u>	<i>Τσίπρας: «Μιας και αναφερόσαστε συνεχώς σε οικονομικά ανταλλάγματα εσείς πόσο κοστολογείτε τη διάσωση μιας παιδικής ζωής, ένα πιάτο φαΐ, μια ζεστή αγκαλιά; Δεν ζητάμε ούτε ένα ευρώ αντάλλαγμα για να σώσουμε ανθρώπους να μην πεθάνουν στην αυλή μας.».</i>
<u>Οικονομική διάσταση</u>	<i>Τσίπρας: «θα υπάρξει άμεση χρηματοδοτική βοήθεια από την Ε.Ε. ως προϋπόθεση για να κάνουμε αυτό που σχεδιάζαμε από την αρχή μαζί με την Ύπατη Αρμοστεία»</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	<i>Τσίπρας: «Πρώτιστο καθήκον μας είναι να περιορίσουμε την ανθρωπιστική τραγωδία αυτή την ώρα»</i>
<u>Ηθική υποχρέωση πολιτών</u>	<i>Τσίπρας: «ως Έλληνες γνωρίζουμε τι σημαίνει προσφυγιά, γι' αυτό αποτελεί πρώτιστο ανθρωπιστικό καθήκον να σωθούν αυτές οι ζωές και να κάνουμε ό,τι περνάει από το χέρι μας ώστε να μην ξαναζήσουμε σκηνές σαν τις χθεσινές.»</i>

<u>Γεωπολιτικές ευθύνες</u>	<i>Τσίπρας: «Υπάρχουν ευθύνες για αυτό το δράμα και τις πολεμικές επεμβάσεις που το προκαλούν».</i>
<u>Πολιτική αντιπαράθεση</u>	<i>Κουμουτσάκος: «Πρέπει εμείς πρώτα να κάνουμε αυτά που δεσμευθήκαμε και μετά να αρχίσει η μετεγκατάσταση των προσφύγων στην Ευρώπη. Έχει ετοιμαστεί ο κρατικός μηχανισμός για την επιστροφή των μεταναστών εκείνων που δεν δικαιούνται άσυλο;».</i> <i>«Κ. Τσίπρα επιλέξατε να κυβερνήσετε - Την έχετε την εντολή, κυβερνήστε»</i>

2. Καπετανοπούλου, Β.- Ο τρίχρονος Αϊλάν αλλάζει τις προτεραιότητες της Ε.Ε. (04/09/2015)

Πίνακας 12: Ανάλυση περιεχομένου 12ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	<i>Ολόκληρη η Ευρώπη ξύπνησε χθες -κυριολεκτικά και μεταφορικά</i>
	<i>Παγκόσμια η κατακραυγή για το όνειδος της Γηραιάς Ηπείρου, απανωτό το σοκ για ευρωπαϊκές κυβερνήσεις και θεσμούς</i>
	<i>Το σκεπτικό τους εδράζεται στο δίπολο, από τη μια, της παροχής επείγουσας βοήθειας στους πρόσφυγες που χρήζουν διεθνούς προστασίας και, από την άλλη, του σαφούς και fast track διαχωρισμού τους από οικονομικούς μετανάστες, που αναζητούν μέσα βιοπορισμού, δεν προέρχονται από εμπόλεμα κράτη και</i>

	<i>επομένως δεν δικαιούνται άσυλο, άρα πρέπει να απελαύνονται ή να επαναπατριζονται.</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>στα πρωτοσέλιδα σύσσωμου σχεδόν του ευρωπαϊκού Τύπου τις «μακάβριες φωτογραφίες της σορού του 3χρονου Αϊλάν»</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>έπειτα από 6.000 και πλέον θανάτους προσφύγων και μεταναστών σε στεριά και θάλασσα φέτος και πέρσι.</i>
	<i>ώστε να ανταποκριθούν -με τραγική καθυστέρηση- στις ιστορικές τους ευθύνες για το προσφυγικό δράμα, εξ αιτίας του οποίου, όπως παραδέχονται πλέον, διακυβεύονται θεμελιώδεις αρχές της Ενωμένης Ευρώπης.</i>
	<i>νούμερο το οποίο δείχνει ξανά κατώτερο των περιστάσεων, όταν περισσότεροι από 350.000 άνθρωποι, στην πλειονότητά τους Σύροι πρόσφυγες πολέμου, έχουν ήδη φτάσει φέτος στην Ευρώπη.</i>
<u>Ρατσισμός</u>	<i>Ορμπάν: «Απειλήσε μάλιστα όχι μόνο πως θα στείλει τον στρατό στα σύνορα αλλά πως θα υψώσει νέο τείχος, αυτή τη φορά εντός Ε.Ε. στη μεθόριο της χώρας του με την Κροατία, αν αρχίσουν κι από εκεί να περνούν μαζικά αλλοδαποί.»</i>
	<i>«Νωρίτερα με άρθρο του στη FAZ ο Ορμπάν έκανε λόγο ξανά για «τρελή» μεταναστευτική πολιτική της Ε.Ε., που αφήνει να «εισρεύσουν» μαζικά μουσουλμάνοι, οι οποίοι απειλούν τις «χριστιανικές ρίζες» της Ευρώπης.</i>

3. Παζιάνου, Α. - Εκπέμπουν SOS πρόσφυγες και κάτοικοι. (05/09/2015)

Πίνακας 13: Ανάλυση περιεχομένου 13ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά

<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	χιλιάδες πρόσφυγες που έχουν εγκλωβιστεί εδώ και μέρες στο νησί, αναμένοντας να επιβιβαστούν σε κάποιο πλοίο, με προορισμό τον Πειραιά.
	με το τεράστιο κύμα ανθρώπων που καταφτάνει καθημερινά
<u>Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης</u>	Νωρίτερα το πρωί ξέσπασε πετροπόλεμος μεταξύ προσφύγων
	Ο Ν. Μυλωνάς τονίζει ότι με τα βίαια γεγονότα δοκιμάστηκε η ανοχή της τοπικής κοινωνίας, ο ρόλος της Αστυνομίας και η ανοχή της τοπικής πολιτικής ηγεσίας στην ανοικτή βία ομάδων πίεσης
<u>Κοινωνικές αντιδράσεις</u>	Ήδη οι κάτοικοι των γύρω περιοχών εκφράζουν τη δυσφορία τους για τη συγκέντρωση τόσο πολλών ανθρώπων, για το ότι δεν έχουν τοποθετηθεί χημικές τουαλέτες, αλλά και για το γεγονός ότι δεν υπάρχει μακροπρόθεσμη λύση μπροστά στο ακόμα μεγαλύτερο κύμα που αναμένεται τον Οκτώβριο.
<u>Προσωπική ιστορία</u>	Σαρανταπεντάχρονη μητέρα δύο παιδιών από τη Σομαλία, η οποία έπασχε από σοβαρή ασθένεια στους πνεύμονες -μαζική πνευμονική εμβολή- και έχρηζε ιατρικής αγωγής, μεταφέρθηκε νεκρή στο Νοσοκομείο της Μυτιλήνης την περασμένη Δευτέρα
<u>Ευθύνες Πολιτείας</u>	Δήμαρχος Λέσβου: «Η αναγκαιότητα λήψης μέτρων για την αποσυμφόρηση της Λέσβου είναι κρίσιμη, άμεση και υψίστης σημασίας. Είναι απαραίτητο να δρομολογηθούν επιπλέον πλοία, αλλά και αεροπλάνα αποκλειστικά για τη μεταφορά παράτυπων μεταναστών και προσφύγων.»
<u>Ρατσισμός</u>	Επικίνδυνη τροπή παίρνει η κατάσταση στην Κω, όπου φασιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται ως «αγανακτισμένοι κάτοικοι» επιτέθηκαν βίαια εναντίον των προσφύγων

	<i>Το ρατσιστικό αμόκ δεν σταμάτησε την Πέμπτη.</i>
<u>Ευθύνες</u> <u>Αστυνομίας</u>	<i>Η Διεθνής Αμνηστία πάντως αφήνει αιχμές και κατά της Αστυνομίας, επισημαίνοντας ότι «δεν σταμάτησε την ομάδα αυτή και οι μονάδες καταστολής παρενέβησαν με τη χρήση δακρυγόνων, για να διαλύσουν το πλήθος μόνο αφότου είχαν ξεκινήσει οι σωματικές επιθέσεις</i>

4. Ζαφειρόπουλος, Κ.- Ξανά μεγάλα λόγια. (05/09/2015)

Πίνακας 14: Ανάλυση περιεχομένου 14ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Διατάραξη</u> <u>κοινωνικής</u> <u>ειρήνης</u>	<i>εκρηκτικής κατάστασης από τις διαρκώς αυξανόμενες προσφυγικές ροές στην Κω, στο νησί Νούμερο 2 προορισμό άφιξης προσφύγων (28%),</i>
<u>Ευθύνες</u> <u>Πολιτείας</u>	<i>Δυσεπίλυτη παραμένει η βραχυπρόθεσμη αντιμετώπιση της εκρηκτικής κατάστασης από τις διαρκώς αυξανόμενες προσφυγικές ροές στην Κω, στο νησί Νούμερο 2 προορισμό άφιξης προσφύγων (28%), παρά τις χθεσινές εξαγγελίες του επιτρόπου Μετανάστευσης</i>
	<i>Η οργάνωση κάνει λόγο για απουσία οποιασδήποτε επίσημης δομής υποδοχής των περίπου 4.000 προσφύγων (Σύρων, Αφγανών, Ιρακινών) που αναμένουν να καταγραφούν.</i> <i>Αναφέρεται στη βοήθεια που προσφέρει μερίδα των κατοίκων της Κω, αλλά υπογραμμίζει πως οι τοπικές αρχές έχουν κάνει ελάχιστα, ενώ έχουν κλείσει και τις δημόσιες τουαλέτες</i>

<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>σε μια κίνηση υψηλού συμβολισμού και αμφίβολης, μέχρι αποδείξεως του εναντίου, αποτελεσματικότητας</i>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>Ο Περιφερειάρχης Νοτίου Αιγαίου... έκανε ιδιαίτερη αναφορά στην τοπική κοινωνία του νησιού και στον τρόπο που στάθηκε απέναντι στο πρόβλημα των χιλιάδων προσφύγων και μεταναστών, τιμώντας με τη στάση της τον ελληνικό και τον ευρωπαϊκό πολιτισμό.</i>
<u>Ρατσισμός</u>	<i>Προφανώς δεν είχε στον νου του τις φασιστικές διαμαρτυρίες μειοψηφικής μερίδας πολιτών αλλά και όσα καταγράφει χθεσινή αναφορά της Διεθνούς Αμνηστίας.</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Ούτε καν νερό δεν παρέχεται σε όσους περιμένουν υπομονετικά να καταγραφούν. Οι ερευνήτριες της οργάνωσης βρήκαν μικρά παιδιά, μέχρι και μιας εβδομάδας μωρά, ανάμεσα στο πλήθος που ήταν αναγκασμένα να περιμένουν μέσα στην έντονη ζέστη, μερικές φορές για ημέρες.</i>

5. efsyn.gr- Ευρωπαϊκό τείχος στην Οδύσσεια των προσφύγων. (04/09/2015)

Πίνακας 15: Ανάλυση περιεχομένου 15ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>στην πορεία των προσφύγων προς τη δική τους Γη της Επαγγελίας</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>Για άλλη μία φορά, ευρωπαϊκές χώρες υψώνουν εμπόδια απέναντί τους, τη στιγμή που η Ε.Ε. καλείται να λάβει κρίσιμες αποφάσεις για το προσφυγικό ζήτημα, με την κατάσταση να βρίσκεται ήδη εκτός ελέγχου.</i>

<u>Ηθικές ευθύνες</u> <u>E.E.</u>	πλοία που «κρύβουν» τον θάνατο, φράχτες και τείχη, αστυνομικές, αλλά και στρατιωτικές δυνάμεις να χτυπούν αλύπητα γυναίκες και παιδιά και τρένα «γεμάτα» απελπισία είναι η εικόνα που αναδεικνύει η Ευρώπη.
<u>Προσωπική ιστορία</u>	Ένας Πακιστανός έχασε τη ζωή του στην Ουγγαρία, όταν κατέρρευσε στις ράγες σιδηροδρομικού σταθμού,
<u>Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης</u>	Παράλληλα, μετανάστες που κρατούνται σε έναν καταυλισμό στο Ρόζκε, κοντά στα σύνορα της Ουγγαρίας με τη Σερβία, έσπασαν τα κιγκλιδώματα που είχαν τοποθετήσει οι αρχές και συγκρούστηκαν με τις δυνάμεις αντιμετώπισης ταραχών.

6. Μπουσλέμ, Ι. - Λυδία λίθος για το προσφυγικό η επίλυση της κρίσης στη Συρία. (07/09/2015)

Πίνακας 16: Ανάλυση περιεχομένου 16ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Γεωπολιτικές ευθύνες</u>	Οι κινητοποιήσεις που έγιναν από τον συριακό λαό συνεχίστηκαν ειρηνικά για 6 μήνες και θα μπορούσαν να είχαν ρίξει το αυταρχικό καθεστώς της Δαμασκού περισσότερες από μία φορές, με την προϋπόθεση να υπήρχε μια σωστή στάση σε διεθνές και περιφερειακό επίπεδο.
	Αντίθετα, ο συριακός λαός αφέθηκε στη μοίρα του απέναντι σε ένα από τα χειρότερα καθεστώτα, και όχι μόνο
	Πολλές χώρες ενεπλάκησαν για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός.
<u>Ευθύνες E.E.</u>	Σ' αυτήν τη γραμμή κινήθηκε και η Ευρώπη, αλλά και η Δύση συνολικά.

<u>Ευθύνες διεθνούς κοινότητας</u>	<i>Τα Ηνωμένα Έθνη, οι ευρωπαϊκές χώρες και η Δύση συνολικά, αν θέλουν να αντιμετωπίσουν την προσφυγική κρίση, πρέπει να φροντίσουν σοβαρά για μια πολιτική λύση στο Συριακό</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι οικονομικοί μετανάστες ούτε «λαθρομετανάστες». Είναι νόμιμοι πρόσφυγες πολέμου που έχουν κάθε δικαίωμα να σώσουν τη ζωή τους και τη ζωή των παιδιών τους. Είναι γονείς που μόνος τους σκοπός είναι να ζήσουν τα παιδιά τους. Δεν έχουν καμιά πρόθεση να δημιουργήσουν προβλήματα σε κανέναν άλλον και από την Ιστορία ξέρουμε ότι η προσφυγιά δεν εμποδίζεται ούτε με φράχτες ούτε με αστυνομικά μέτρα.</i>
<u>Ηθική υποχρέωση πολιτών</u>	<i>Ας αφήσουμε τους πρόσφυγες να πάνε στον προορισμό που ονειρεύονται και αν μπορούμε να τους προσφέρουμε ένα μπουκάλι νερό ας το κάνουμε και ας μην τους κοιτάμε με μισό μάτι. Είναι άνθρωποι σαν και εμάς. Θα μπορούσαμε κι εμείς να είχαμε βρεθεί στη θέση τους.</i>

7. ΕΦ.ΣΥΝ.- Ευρωπαϊκή αναληψία (24/09/2015)

Πίνακας 17: Ανάλυση περιεχομένου 17ου άρθρου

Θεματική κατηγορία	Αναφορά
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>Και όμως η επίσημη Ευρώπη δείχνει να αδιαφορεί</i>
	<i>Πρόκειται για σταγόνα στον ωκεανό!</i>
	<i>Στην πραγματικότητα η απόφαση της συνόδου λήφθηκε για να μην υλοποιηθεί</i>

	<i>Υπάρχει κάποιος σοβαρός άνθρωπος που μπροστά στα παραπάνω, δεν θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η επίσημη Ευρώπη παίζει με τις ζωές αυτών των ανθρώπων;</i>
	<i>Η επίσημη Ευρώπη έχει πλήρη συνείδηση του προβλήματος. Φροντίζει όμως να το αποποιηθεί, καθώς οι ισχυρές χώρες κάνουν ό,τι μπορούν για να το φορτώσουν στις πιο αδύναμες. Ανάμεσα στις τελευταίες βρίσκεται και η Ελλάδα, η οποία -ως πύλη εισόδου της προσφυγικής ροής- δεν μπορεί να συνεχίσει να είναι το θύμα της εγκληματικής αναληψίας των ισχυρών εταίρων.</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Σε λίγους μήνες, όταν ο χειμώνας θα πιάσει για τα καλά, οι πρόσφυγες δεν θα πνίγονται στο Αιγαίο. Θα πεθαίνουν από τα κρυοπαγήματα, από την πείνα στα χιονισμένα ευρωπαϊκά βουνά, από τα οποία θα περνάνε, στο μαρτυρικό τους ταξίδι για να κερδίσουν τη ζωή που δεν μπορούσαν να έχουν στις πατρίδες τους ή θα τους σκοτώνουν οι φράχτες και οι φύλακές τους</i>
<u>Ηθική υποχρέωση πολιτών</u>	<i>Συνεπώς κανείς δεν μπορεί να υποκρίνεται και να εθελουφλεί.</i>

8. efsyn.gr- Αντιμέτωποι με τον φόβο, την πείνα και τώρα τη βροχή. (10/092015)

Πίνακας 18: Ανάλυση περιεχομένου 18ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά

<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Δραματική είναι ξανά η κατάσταση στα σύνορα Ελλάδας-ΠΓΔΜ, όπου οι χιλιάδες πρόσφυγες που είναι συγκεντρωμένοι καλούνται να αντιμετωπίσουν, εκτός από τον φόβο, την πείνα και τη δίψα, και τα ακραία καιρικά φαινόμενα.</i>
	<i>Οι περίπου 7.000 άνθρωποι, ανάμεσά τους οικογένειες και παιδιά,</i>
	<i>Στην Ειδομένη το συγκεντρωμένο πλήθος προσπαθεί από νωρίς το πρωί να προστατευθεί με πλαστικές σακούλες, κουκούλες, ακόμη και ομπρέλες θαλάσσης, με τα παπούτσια μέσα στη λάσπη και τα ρούχα μούσκεμα από τη βροχή.</i>
	<i>Δεν ήταν λίγοι οι γονείς που κρατούσαν τα παιδιά τους ψηλά μέσα στη βροχή ώστε να τους προσέξουν οι αστυνομικοί της ΠΓΔΜ και να τους αφήσουν να περάσουν από τα σημεία ελέγχου. Σε άλλα σημεία, παιδιά καλυμμένα στη λάσπη κουβαλούσαν βαλίτσες κλαίγοντας και προσπαθώντας να προστατευθούν από τον άσχημο καιρό.</i>
	<i>το δύσκολο ταξίδι προς τα σύνορα με την ελπίδα να περάσουν και να βρεθούν ένα βήμα πιο κοντά στην κεντρική Ευρώπη.</i>
	<i>κι ενώ η κατάσταση στην Ειδομένη είναι αφόρητη,</i>
<u>Ευθύνες Αστυνομίας</u>	<i>Οι αστυνομικοί της ΠΓΔΜ δεν διευκόλυναν καθόλου την κατάσταση,</i>
	<i>Βέβαια, δεν παρέλειψαν σε αρκετές περιπτώσεις να χρησιμοποιήσουν τα γκλοπ και τις ασπίδες τους για να απωθήσουν τους πρόσφυγες.</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Ένας πρόσφυγας από το Ιράκ ρωτούσε πως θα βρει τον τρόπο να επιστρέψει στο σπίτι του. Ήθελε να επιστρέψει με αεροπλάνο</i>

	<i>στο Ιράκ γιατί δεν μπορούσε να αντέξει τα όσα έπρεπε να περάσει για να φθάσει στην Ευρώπη.</i>
	<i>Ένας 30χρονος εργαζόμενος σουπερμάρκετ από τη Συρία, κουλουριάζεται μπροστά από μία φωτιά με τη γυναίκα και τα τρία παιδιά του στον σιδηροδρομικό σταθμό της Ειδομένης, κρατώντας το ενός έτους βρέφος του. «Δέχθηκα χτυπήματα από την αστυνομία στη Λέσβο. Η κατάσταση ήταν πολύ κακή. Περιμέναν δέκα ημέρες να πάρουμε τα χαρτιά μας. Φθάσαμε στην Αθήνα χθες και ξεκινήσαμε αμέσως για να έρθουμε εδώ».</i>

9. Ακτύπης, Σ.-Η. & Καζανάς Κ.- Οι τεράστιες ευθύνες της Ε.Ε. (08/09/2015)

Πίνακας 19: Ανάλυση περιεχομένου 19ου άρθρου

Θεματική κατηγορία	Αναφορά
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Το τριών ετών προσφυγόπουλο από τη Συρία, Αϊλάν Κουρντί, πνίγηκε μαζί με άλλους έντεκα πρόσφυγες, ανοιχτά της Κω</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>κατά τη διάρκεια του θανατηφόρου ταξιδιού από την κόλαση της εμφύλιας ένοπλης σύρραξης προς την ευρωπαϊκή γη της Επαγγελίας</i>
	<i>Το προσφυγικό δράμα κορυφώνεται</i>
	<i>Μη λησμονούμε ότι οι πρόσφυγες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους για τον κύριο λόγο ότι είναι αδύνατο να ξεριζώσεις μέσα από τον άνθρωπο την ανάγκη του για ζωή και ελπίδα.</i>

<u>Απώλεια ζωών</u>	προστέθηκε στη μακάβρια λίστα των συνανθρώπων μας που έχουν χαθεί προσπαθώντας να γλιτώσουν απ' τη δίνη των πολέμων και αυταρχικών καθεστώτων.
	καθημερινά κατακλυζόμαστε από τραγικές εικόνες ναυαγίων και πτωμάτων προσφύγων και μεταναστών.
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	Η απροθυμία, για μικροπολιτικούς κυρίως λόγους, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των κρατών-μελών της να αντιμετωπίσουν τη ραγδαίως επιδεινούμενη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση και ιδίως η παντελής απροθυμία χάραξης ασφαλών εναλλακτικών διαδρομών έχουν μετατρέψει τη Μεσόγειο σε θαλάσσιο νεκροταφείο ανθρώπων και ονείρων.
<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	Επιβάλλονται άμεσα οικονομική ενίσχυση των χωρών που αποτελούν τις κύριες πύλες εισόδου, δημιουργία υποστηρικτών δομών αξιοπρεπούς διαβίωσης στα σημεία εισόδου, επίσπευση των διαδικασιών ταυτοποίησης και χορήγησης διεθνούς προστασίας και κυρίως δίκαιη κατανομή των προσφύγων και αιτούντων άσυλο στα κράτη-μέλη της Ε.Ε.
	Περαιτέρω, η Ευρώπη δεν μπορεί και δεν πρέπει να αρκείται στην ανέξοδη καταδίκη –ορθή κατά τα λοιπά– των δουλεμπορικών κυκλωμάτων, χωρίς ούτε η ίδια ούτε ευρύτερα η διεθνής κοινότητα να εξασφαλίζουν στα θύματα τις απαραίτητες νόμιμες εναλλακτικές ασφαλείς διαδρομές, σε συνδυασμό βέβαια με μια αποτελεσματική πολιτική καταστολής του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος εμπορίας ανθρώπων.
	Αποτελούν όνειδος για την Ε.Ε. οι δραματικές σκηνές που εκτυλίσσονται το τελευταίο χρονικό διάστημα στα εξωτερικά σύνορά της.

	<i>η Ευρώπη θα αντιδράσει, επιτέλους, υπέρ των προσφύγων με πράξεις και όχι με μεγαλοστομίες, αποδεικνύοντας ότι δεν έχει απλώς μετατραπεί σε μια περιχαρακωμένη Ευρώπη-φρούριο!</i>
<u>Γεωπολιτικές ευθύνες</u>	<i>Σε καμία περίπτωση βέβαια δεν απαλλάσσονται των ιστορικών ευθυνών τους όλοι αυτοί που με τις εγκληματικές πολιτικές τους γέννησαν πολέμους, αλλά και αυτοί που παραβιάζοντας τις διεθνείς τους υποχρεώσεις, όπως π.χ. πρωτόκολλα επανεισδοχής, μετακυλούν το «βάρος» των προσφύγων σε άλλες χώρες.</i>

10. Παζιάνου, Α.- Λέσβος: Οι «λεχρίτες» υποδέχτηκαν τους «πατριώτες». (10/09/2015)

Πίνακας 20: Ανάλυση περιεχομένου 20ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Ρατσισμός</u>	Με δεκάδες... εκ Πειραιώς ορμώμενους, χθες το πρωί, ακροδεξιούς «πατριώτες» πραγματοποιήθηκε το απόγευμα της Τετάρτης συγκέντρωση και πορεία ενάντια στους πρόσφυγες στη Μυτιλήνη
	οι ακροδεξιοί προσπαθούσαν να εκφοβίσουν την αντι-συγκέντρωση
	αφού είχαν μυριστεί ότι υπάρχει έδαφος για την καλλιέργεια... ρατσισμού, λόγω της έξαρσης του προσφυγικού στη Λέσβο, κατέφτασαν στο λιμάνι της Μυτιλήνης ακροδεξιοί, τους οποίους οι διαδηλωτές της αντι-συγκέντρωσης συνδέουν με τη Χρυσή Αυγή.

<u>Αλληλεγγύη</u>	Στο άγαλμα Μυρογιάννη, μία ώρα νωρίτερα, συγκεντρώθηκαν αντιεξουσιαστές και αλληλέγγυοι στους πρόσφυγες, πραγματοποιώντας τη δική τους πορεία.
<u>Ευθύνες</u> <u>Αστυνομίας</u>	περιτριγυρίζονταν από δυνάμεις των ΜΑΤ, της ασφάλειας και της αστυνομίας, με αποτέλεσμα να μη γίνονται ορατοί.

5.2 Ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα (2022)

Τα Νέα

1. Τα Νέα Team- Ουκρανία: Στην Αθήνα οι πρώτοι πρόσφυγες – Πώς ξέφυγαν από τον εφιάλτη του πολέμου. (28/02/2022)

Πίνακας 21: Ανάλυση περιεχομένου 21ου άρθρου

Θεματική Κατηγορία	Αναφορά
<u>Προσωπική ιστορία</u>	«Ταξίδεψα 26 ώρες. Ήρθαμε τώρα στην Αθήνα, φύγαμε από εκεί γιατί υπάρχει μεγάλο πρόβλημα. Ο κόσμος φοβάται. Παρατήσαμε τα πάντα, δεν αφήνουν τους άντρες να φύγουν, 18-60 ετών. Περπατήσαμε 10 χλμ. μέχρι τα σύνορα, οι ουρές είναι μεγάλες, ο κόσμος είναι πάρα πολύς. Εμείς μένουμε κοντά στα σύνορα με τη Ρουμανία και προλάβαμε να φύγουμε πριν πέσουν βόμβες στην περιοχή που ήμασταν. Πρέπει να βάλει μυαλό ο Πούτιν να σταματήσει τον πόλεμο. Είναι ντροπή αυτό που κάνει, δεν ακούει κανέναν», είπε η κ. Αγάπη.
	«Περισσότερο ρίχνουν βόμβες στο Κίεβο. Εμείς φύγαμε πριν φτάσουν κοντά σε εμάς. Περπατούσαμε πολλές ώρες, με αυτοκίνητο δεν μπορούσες να περάσεις, πήγαμε με τα πόδια 10 χλμ.. Στα σύνορα ο κόσμος είναι πάρα πολύς. Εδώ θα βρω μια φίλη μου και θα μείνω σε αυτήν. Ακόμα δεν ξέρω που θα πάω. Θα πάρω

	τη φίλη μου τηλέφωνο αργότερα. Στην Ουκρανία έχω την κόρη μου και τα τρία εγγόνια μου και το γαμπρό μου. Ο εγγονός μου είναι 23 ετών, εκείνος και ο γαμπρός μου δεν μπορούν να περάσουν τα σύνορα. Πήρα δανεικά και ήρθα. Πλήρωσα 150 ευρώ για τα εισιτήρια», ανέφερε από την πλευρά της η κ. Άννα.

2. Τα Νέα Team- Πάνω από 1 εκατ. πρόσφυγες σε μια βδομάδα. (03/03/2022)

Πίνακας 22: Ανάλυση περιεχομένου 22ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	μεγαλύτερη προσφυγική κρίση του αιώνα.
	«Για πολλά εκατομμύρια ακόμη, εντός της Ουκρανίας, είναι καιρός να σιγήσουν τα όπλα, ώστε να παρασχεθεί ανθρωπιστική βοήθεια που σώζει ζωές».
<u>Αλληλεγγύη</u>	Μετά την ρωσική εισβολή η Ελλάδα έδειξε έμπρακτα τη στήριξη της προς τον ουκρανικό λαό, μέσω της υποδοχής προσφύγων αλλά και στέλνοντας ανθρωπιστική βοήθεια στη χώρα
	Δεν είναι λίγοι άλλωστε εκείνοι που προθυμοποιούνται να ανοίξουν τα σπίτια τους και να υποδεχτούν ουκρανούς πρόσφυγες, χωρίς κανέναν δισταγμό.
	«Αυτό που είναι πάρα πολύ ευχάριστο είναι ότι έχουν σπεύσει αρκετοί και διαθέτουν τα σπίτια τους. Ήδη η λίστα με όσους διατίθενται να φιλοξενήσουν πρόσφυγες, μέσα σε τρεις μέρες είναι δεκάδες, τόσο σε Αθήνα όσο και Θεσσαλονίκη» αναφέρει.

	<i>«Κάθε μέρα δεχόμαστε τηλεφωνήματα από εθελοντές που θέλουν να συνδράμουν στο έργο</i>
<u>Ηθική</u> <u>υποχρέωση</u> <u>Πολιτείας</u>	<i>Ωστόσο, ο ίδιος υπογραμμίζει την ανάγκη καταγραφής τόσο των ίδιων των προσφύγων όσο και των αναγκών τους. «Πρέπει να καταγραφεί η ανάγκη για στέγαση, ψυχοκοινωνική υποστήριξη και υγειονομική κάλυψη».</i>

3. Τα Νέα Team- Πόλεμος στην Ουκρανία: Περισσότεροι από 3,3 εκατ. πρόσφυγες σύμφωνα με τον ΟΗΕ (19/03/2022)

Πίνακας 23: Ανάλυση περιεχομένου 23ου άρθρου

<u>Θεματική</u> <u>Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική</u> <u>διάσταση</u>	<i>Τραγική η κατάσταση</i>
	<i>«Οι άνθρωποι συνεχίζουν να φεύγουν διότι φοβούνται τις βόμβες, τις αεροπορικές επιδρομές και τις τυφλές καταστροφές», δήλωσε ο επικεφαλής της Υπατης Αρμοστείας Φιλίππο Γκράντι</i>
	<i>Το 90% των Ουκρανών προσφύγων είναι γυναίκες και παιδιά</i>

4. Τα Νέα Team- Ουκρανία: Ξεπέρασαν τα 3,5 εκατομμύρια οι πρόσφυγες – Σε ποιες χώρες βρήκαν καταφύγιο. (22/03/2023)

Πίνακας 24: Ανάλυση περιεχομένου 24ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Ο αριθμός των ανθρώπων από την Ουκρανία που έχουν αναγκαστεί να εγκαταλείψουν τη χώρα από την ημέρα της ρωσικής εισβολής ανέρχεται πλέον σε 3.528.346, σύμφωνα με νεότερη ενημέρωση του ΟΗΕ.</i>
	<i>Οι ουκρανικές Αρχές σε ανακοίνωσή τους σήμερα ανεβάζουν τον αριθμό των σκοτωμένων παιδιών σε 117 και των τραυματισμένων σε 155</i>
<u>Απώλεια ζωών</u>	<i>Με βάση τα επίσημα στοιχεία του ΟΗΕ, τουλάχιστον 925 πολίτες έχουν σκοτωθεί στην Ουκρανία, ανάμεσά τους και 75 παιδιά. Οι υπηρεσίες του ΟΗΕ διευκρινίζουν ότι ο αριθμός μπορεί να είναι πολύ μεγαλύτερος, καθώς αυτοί είναι μόνο οι επιβεβαιωμένοι θάνατοι.</i>

5. Τάνκα, Α.- Πόλεμος στην Ουκρανία: Πολίτες από όλο τον κόσμο ανοίγουν τα σπίτια τους στους πρόσφυγες. (03/03/2023)

Πίνακας 25: Ανάλυση περιεχομένου 25ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Η ζωή τους άλλαξε από τη μια μέρα στην άλλη και μέσα στο βράδυ ο ήχος από τις σειρήνες τους επανέφερε στην βίαιη πραγματικότητα.</i>

	<i>Το ξημέρωμα της Πέμπτης βρήκε αρκετούς πολίτες στα καταφύγια, προσπαθώντας να σωθούν από τους βομβαρδισμούς και τις επιθέσεις.</i>
	<i>Περισσότερες από 800.000 άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τα σπίτια τους τις τελευταίες επτά ημέρες, αναζητώντας ασφαλείς προορισμούς είτε σε γειτονικές χώρες είτε σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.</i>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>Δεν ήταν βεβαίως λίγοι εκείνοι οι οποίοι άνοιξαν τα σπίτια τους σε Ουκρανούς πρόσφυγες, προσφέροντας τους μια στέγη για αυτές τις εφιαλτικές στιγμές.</i>
	<i>έμαθε για την ομάδα «Host a Sister» στο Facebook, στο οποίο χρήστες της πλατφόρμας βοηθούν πρόσφυγες φιλοξενώντας τους</i>
	<i>«Ξύπνησα την Πέμπτη και η ομάδα είχε “πλημμυρίσει” από ανθρώπους που ζητούσαν βοήθεια και άλλους που προσέφεραν να τους βοηθήσουν», περιγράφει</i>
	<i>Η Marzena Zawadzka μένει στο Λούμπλιν της Πολωνίας και μέσω ανάρτησής της στη σελίδα ενημέρωσε τα μέλη της ομάδας πως είναι διαθέσιμη να παραχωρήσει το σπίτι της σε Ουκρανούς πρόσφυγες.</i>
	<i>«Διάβασα ένα άρθρο για μια γυναίκα που επρόκειτο να φιλοξενήσει μια Ουκρανή έγκυο πρόσφυγα και στο παρελθόν έδωσε καταφύγιο σε μια Πολωνή μητέρα με ένα μικρό παιδί για 3 εβδομάδες. Αμέσως ένιωσα ότι θα ήθελα να το κάνω κι εγώ. Πάντα ήθελα να βοηθήσω τους άλλους, αν και συχνά φοβόμουν. Αυτή τη φορά αποφάσισα να δράσω»</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Η Iryna Yarmalenko ξύπνησε από τον ήχο των ρουκετών που έπεφταν έξω από την ουκρανική πρωτεύουσα, την Πέμπτη,</i>

	<i>ψάχνοντας φοβισμένα να βρει ένας ασφαλές μέρος για τον 5χρονο γιο της και την μητέρα της</i>
	<i>Πέρασε τουλάχιστον 12 ώρες στα σύνορα με την Πολωνία, όταν περιμένοντας στην ουρά</i>
	<i>Η Viktoriia Koks είναι προπονήτρια τένις και βρισκόταν από τις 20 Φεβρουαρίου στην Πολωνία για ένα τουρνουά όταν το πρωί της Πέμπτης έλαβε ένα μήνυμα από το αγόρι της, σύμφωνα με το οποίο είχε ξυπνήσει το βράδυ από τους βομβαρδισμούς.</i>
	<i>Σήμερα άκουσα για μια γυναίκα που κοιμάται σε ένα χαντάκι με ένα παιδί 2 μηνών κοντά στα πολωνο-ουκρανικά σύνορα.</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>«Είμαι κι εγώ μητέρα, μπορώ να φανταστώ, πόσο δύσκολο είναι με ένα μικρό παιδί, χωρίς καταφύγιο, χωρίς φαγητό. Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι στα σύνορα που θα μπορούσαν να μεταφερθούν, αλλά οι γυναίκες φοβούνται να μπουν σε ένα αυτοκίνητο με έναν άντρα. Μια πραγματικά θλιβερή ιστορία»</i>

6. Τα Νέα Team- Ουκρανία: Εκτιμήσεις για 7 εκατ. πρόσφυγες – Η ΕΕ εξετάζει την ενεργοποίηση της Οδηγίας περί Προσωρινής Προστασίας. (27/02/2023)

Πίνακας 26: Ανάλυση περιεχομένου 26ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Για τη μεγαλύτερη ανθρωπιστική κρίση στην ευρωπαϊκή ήπειρο εδώ και πολλά χρόνια έκανε λόγο ο Επίτροπος Διαχείρισης κρίσεων</i>

	«Για την ανθρωπιστική κατάσταση συνολικά, ο επί του παρόντος αναμενόμενος αριθμός των εκτοπισμένων Ουκρανών είναι πάνω από 7 εκατομμύρια»
<u>Ηθική</u> <u>υποχρέωση Ε.Ε.</u>	«πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι για έναν πολύ υψηλότερο αριθμό ανθρώπων που θα προσπαθήσουν να έρθουν και τους οποίους θα πρέπει να καλωσορίσει η ΕΕ».
	Ορισμένοι υπουργοί, ωστόσο, όπως είπε, ζήτησαν ενισχυμένα μέτρα αλληλεγγύης, ενώ άλλοι εστίασαν στην ανάγκη να υπάρξει πρόοδος στο νέο Σύμφωνο για τη Μετανάστευση και το Άσυλο, ώστε να θεσμοθετηθεί (μεταξύ άλλων) ένας μόνιμος μηχανισμός για τη μετεγκατάσταση

7. Τα Νέα Team- Μηταράκης: Ορθά χαρακτήρισα τους πρόσφυγες από την Ουκρανία «πραγματικούς πρόσφυγες». (01/03/2023)

Πίνακας 27: Ανάλυση περιεχομένου 27ου άρθρου

<u>Θεματική</u> <u>Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Πολιτική</u> <u>αντιπαράθεση</u>	Στον Αλέξη Τσίπρα, ο οποίος στην ομιλία του στη Βουλή για τις εξελίξεις στην Ουκρανία, του απέδωσε α λα καρτ διαχωρισμό των προσφύγων, απάντησε ο υπουργός Μετανάστευσης και Ασύλου, Νότης Μηταράκης.
	Μηταράκης: «τους οποίους ορθά χαρακτήρισα πραγματικούς πρόσφυγες».
	Μηταράκης: «Αυτό λέει το Διεθνές Δίκαιο και όχι οι ιδεοληψίες της Αριστεράς»

<u>Ηθική υποχρέωση πολιτείας και Ε.Ε.</u>	«στο Συμβούλιο των υπουργών, στις Βρυξέλλες, είπα ότι η Ευρώπη και η Ελλάδα θα πρέπει να δείξουν έμπρακτη αλληλεγγύη στους πρόσφυγες από την Ουκρανία,
	«Η Ουκρανία συνορεύει με την ΕΕ, η χώρα έχει δεχθεί παράνομη εισβολή και οι άνθρωποι αυτοί έρχονται ευθεία από τη χώρα που κινδυνεύουν στο έδαφος της ΕΕ»,

8. Τα Νέα Team- Συνεχίζεται η άφιξη στην Αθήνα προσφύγων και Ελλήνων ομογενών από την Ουκρανία. (01/03/2023)

Πίνακας 28: Ανάλυση περιεχομένου 28ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	προκειμένου να σωθούν από την λαίλαπα του πολέμου.
<u>Προσωπική ιστορία</u>	Φανερά συγκινημένος και με το σοκ του πολέμου να μην το έχει ξεπεράσει ένας από τους Έλληνες ομογενείς που έφτασαν στη χώρα μας δήλωσε χαρούμενος που είναι μακριά από την κόλαση του πολέμου αυτή τη στιγμή μιλώντας ωστόσο για την ώρες αγωνίας που πέρασε όσο βρισκόταν στην Ουκρανία. «Πεθάνανε και αυτοί κι εμείς» είπε και συμπλήρωσε:
<u>Αλληλεγγύη</u>	Σου δίνουνε το χέρι και είναι OK όλα. Δεν είναι κακοί άνθρωποι και είναι κρίμα».
	Πατούλης: «Και από την άλλη πλευρά θα τους παρασχεθεί όποια βοήθεια χρειαστεί για να μπορέσουμε σε αυτούς τους

	<i>ανθρώπους που ζήσανε τον πόλεμο, την καταστροφή και το θάνατο να τους αγκαλιάσει ο ελληνικός λαός, η Αττική, η περιφέρειά μας»</i>

9. Τα Νέα Team- Οικονόμου: Οι εξελίξεις στην Ουκρανία δικαιώνουν τις επιλογές της κυβέρνησης – Θετική η στάση της αντιπολίτευσης. (03/03/2022)

Πίνακας 29: Ανάλυση περιεχομένου 29ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Πολιτική αντιπαράθεση</u>	<i>Ας μην ξεχνάμε άλλωστε ότι ο αναθεωρητισμός συνεχίζει να πληγώνει την Κύπρο και να караδοκεί στη γειτονιά μας» τόνισε μεταξύ άλλων ο Γιάννης Οικονόμου με το βλέμμα στην Τουρκία,</i>
	<i>«Οι διεθνείς εξελίξεις δικαιώνουν τις πολιτικές επιλογές της Κυβέρνηση»</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	<i>»Η Ελλάδα έχει αυξημένη ιστορική και ανθρωπιστική ευαισθησία στο θέμα των προσφύγων πολέμου, καθώς οι Έλληνες, μέσα στον 20ο αιώνα, εξωθήθηκαν στην προσφυγιά αρκετές φορές. Επίσης, τα δύο τελευταία χρόνια η Ελλάδα έχει οργανωθεί αποτελεσματικά στο ζήτημα της διαχείρισης των προσφύγων, ώστε να προσφέρει όσα ο ανθρωπισμός, αλλά και το Διεθνές Δίκαιο επιβάλλουν.»</i>
<u>Οικονομικές επιπτώσεις</u>	<i>Την ίδια στιγμή η Κυβέρνηση, αξιολογώντας τις επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία και τις αναταράξεις στην ενεργειακή αγορά, λαμβάνει μια σειρά δυναμικών πρωτοβουλιών.</i>

10. Τα Νέα Team- Βούλτεψη: Περιμένουμε 8 εκατ. πρόσφυγες από την Ουκρανία στην ΕΕ. (09/03/2022)

Πίνακας 30: Ανάλυση περιεχομένου 30ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Λίγες μέρες μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία στρατιώτες μάχονται σε μεγάλες πόλεις ανάμεσα σε αμάχους.</i>
	<i>Συγκλονιστικές είναι οι εικόνες βίας από τον πόλεμο στην Ουκρανία και κυριαρχεί ο φόβος μετά τον βομβαρδισμό πυρηνικού εργοστασίου από τον ρωσικό στρατό.</i>
<u>Οικονομικές επιπτώσεις</u>	<i>Πέρα από τις ψυχολογικές συνέπειες του πολέμου υπάρχουν και συνέπειες που αφορούν διάφορους κλάδους της χώρας όπως οι αυξήσεις στα καύσιμα.</i>
	<i>Η ακρίβεια υπάρχει σε όλες τις χώρες και υπάρχει πρόβλημα αλλά θα υπάρχουν επιδοτήσεις»</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Πολιτείας</u>	<i>Παράλληλα εμείς έχουμε να διαχειριστούμε ανθρώπους στους οποίους έχουμε δώσει το προσφυγικό καθεστώς και είμαστε υποχρεωμένοι να κάνουμε αυτό που προβλέπει η συνθήκη της Γενεύης.»</i>

Εφημερίδα των Συντακτών

1. Efsyn.gr- Το προσφυγικό δράμα μεγαλώνει, η ευρωπαϊκή υποκρισία περισσεύει. (26/02/2022)

Πίνακας 31: Ανάλυση περιεχομένου 31ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	αρκετές ευρωπαϊκές χώρες να αποκτούν ξαφνικά ανθρωπιστικές ευαισθησίες.
	Η Γερμανία έχει ήδη πει ότι οι «27» θα πρέπει να δεχτούν όλους όσους φεύγουν για να γλιτώσουν από τη βία
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	περισσότεροι από 150.000 άνθρωποι έχουν ήδη πάρει τον δρόμο της προσφυγιάς κ
	, οι γυναίκες έκλαιγαν ενώ αποχαιρετούσαν τους άνδρες συγγενείς τους
<u>Προσωπική ιστορία</u>	«Έρχονται μόνο γυναίκες και παιδιά, γιατί για τους άνδρες απαγορεύεται. Αφήσαμε τους πατεράδες, τους συζύγους μας στο σπίτι και αισθανόμαστε χάλια», είπε η 30χρονη Λουντμίλα. Όταν ρωτήθηκε αν ανησυχεί για τον σύζυγό της, η γυναίκα ξέσπασε σε κλάματα.
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	Στη σκιά των σκληρών ευρωπαϊκών μέτρων, των κλειστών συνόρων και των χιλιάδων νεκρών προσφύγων εντός Ευρώπης, μια νέα κρίση γεννιέται στην καρδιά της ηπείρου,
<u>Ρατσισμός</u>	η υποκρισία αρκετών ευρωπαϊκών κρατών περισσεύει, καθώς δείχνουν να κάνουν σημαντική στροφή τώρα που η... καταγωγή των προσφύγων είναι διαφορετική.
<u>Αλληλεγγύη</u>	Στη Σλοβακία, οι αρχές καλούσαν τους ανθρώπους να δώσουν αίμα και έστησαν νοσοκομεία με 5.380 κλίνες για τον στρατό ή το NATO.

	Σε όλη την κεντρική Ευρώπη, στην ανατολική πτέρυγα του ΝΑΤΟ, εθελοντές αναρτούν μηνύματα σε ιστοτόπους κοινωνικής δικτύωσης για να βρουν σπίτια και μεταφορικό μέσο για όσους φτάνουν από τα σύνορα. Ακτιβιστές έστησαν καντίνες με φαγητό και αναψυκτικά ενώ κτηνίατροι προσφέρθηκαν να φροντίσουν τα ζώα συντροφιάς των προσφύγων.
<u>Πολιτική</u> <u>αντιπαράθεση</u>	ο οποίος με χαρακτηριστική ευκολία απορρίπτει την οποιαδήποτε κριτική στις ελληνικές ενέργειες ως «τουρκική προπαγάνδα»

2. Καπετανοπούλου, Β.- Πρόσφυγας καλός... μόνο λευκός. (01/03/2022)

Πίνακας 32: Ανάλυση περιεχομένου 32ου άρθρου

<u>Θεματική</u> <u>Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ρατσισμός</u>	Κορυφώνεται η ευρωπαϊκή υποκρισία μέσω της επιλεκτικής ανθρωπιάς που επιδεικνύεται μόνο προς τους Ουκρανούς πρόσφυγες, την ώρα που εκατομμύρια άλλοι από εμπόλεμες ζώνες της Ανατολής αντιμετωπίζονται σαν εχθροί
	όπου δεν επιτρέπεται σε μετανάστες και φοιτητές από την Αφρική και την Ασία να επιβιβαστούν σε μέσα που εγκαταλείπουν τη χώρα για να μη «φάνε» τις θέσεις των ντόπιων...
	Πρωθυπουργός Βουλγαρίας: «Αυτοί δεν είναι οι πρόσφυγες που έχουμε συνηθίσει... Αυτοί οι άνθρωποι είναι Ευρωπαίοι. Αυτοί οι άνθρωποι είναι έξυπνοι, είναι μορφωμένοι άνθρωποι... Αυτό δεν είναι το προσφυγικό κύμα που έχουμε συνηθίσει, άνθρωποι για την ταυτότητα των οποίων δεν είμαστε σίγουροι, άνθρωποι με θολό παρελθόν που θα μπορούσαν ακόμα και να είναι τρομοκράτες... Με

	<i>άλλα λόγια, δεν υπάρχει ούτε μία ευρωπαϊκή χώρα τώρα που να φοβάται το τρέχον κύμα προσφύγων»!</i>
	<i>τα μισαλλόδοξα δύο μέτρα και δύο σταθμά της Ευρώπης έναντι των μουσουλμάνων προσφύγων πολέμου από Αφγανιστάν και Συρία,</i>
	<i>η ρητορική πήγε «από το “Δεν θα αφήσουμε κανέναν να μπει” στο “Αφήνουμε τους πάντες να μπουν”. Τα σχόλια αυτά έγιναν με διαφορά μόνο τριών μηνών από τον Ούγγρο πρωθυπουργό Βίκτορ Ορμπαν</i>
	<i>δεν κρύβεται ο ρατσισμός στα χριστιανικά και «πολιτισμένα» κράτη της, συμπεριλαμβανομένης ακόμα και της Ουκρανίας</i>
	<i>νέες καταγγελίες για ξενοφοβική μεταχείριση και ρατσιστικές διακρίσεις φτάνουν σε διεθνή ΜΜΕ. Θύματα αυτή τη φορά άνθρωποι που συνήθως δεν έχουν φωνή: γυναίκες και άντρες από τρίτες χώρες, που αντιμετωπίζονται ως πολίτες β' κατηγορίας.</i>
	<i>καθ' όλα νόμιμοι πλην... σκουρόχρωμοι και συχνά αλλόπιστοι μετανάστες και φοιτητές -από Νιγηρία, Γκάνα, Νότια Αφρική, Ινδία, Λίβανο κ.α.- που θέλησαν επίσης να εγκαταλείψουν την Ουκρανία, βρέθηκαν να εμποδίζονται ακόμα και βίαια από αστυνομικούς να επιβιβαστούν σε τρένα και λεωφορεία για να μη «φάνε» τις θέσεις των ντόπιων!</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>ευρωπαϊκές ευθύνες για το υδάτινο νεκροταφείο της κεντρικής Μεσογείου και το ανθρωπιστικό όνειδος της Λιβύης, όσο και την εξαιρετικά σκληρή αντιμετώπιση της Πολωνίας όταν ξέσπασε η περσινή -τεχνητή και βραχυχρόνια, όπως αποδείχτηκε- κρίση στα σιδηρόφραχτα σύνορά της με τη Λευκορωσία, λόγω της εργαλειοποίησης Ιρακινών, Σύρων και Αφρικανών προσφύγων και μεταναστών από το καθεστώς Λουκασένκο.</i>

<u>Ηθική Ε.Ε.</u>	<i>η Ευρώπη θυμήθηκε όψιμα και συγκυριακά τη χαμένη ανθρωπιά της</i>
	<i>Άλλος κόσμος δηλαδή σε σχέση με το 2015.</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>Κατάγεται από την Νταράα της Συρίας και «όπως χιλιάδες Ουκρανοί αναγκάστηκε επίσης να κρυφτεί σε υπόγεια καταφύγια για να προστατευτεί από τις ρωσικές βόμβες. Πάλεψε επίσης να επιβιαστεί σε υπερφορτωμένο λεωφορείο για να εγκαταλείψει την πόλη του. Χωρίστηκε επίσης από την οικογένειά του στα σύνορα»,</i>

**3. Καπετανοπούλου, Β. - Ευρωευσισθησία α λα καρτ στο προσφυγικό.
(28/02/2022)**

Πίνακας 33: Ανάλυση περιεχομένου 33ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>και συνεχίζουν να γίνονται δεκτοί με ανοιχτές αγκάλες από κυβερνήσεις, τοπικές αρχές και ντόπιους.</i>
	<i>το καλωσόρισμα γίνεται θερμότερο και η έμπρακτη αλληλεγγύη ξεχειλίζει, όπως θα έπρεπε να συμβαίνει σε κάθε ανάλογη περίπτωση.</i>
	<i>Πρόχειρες υποδομές υποδοχής, στέγασης και ιατρικής φροντίδας, διαδικασίες ταυτοποίησης, ζεστά γεύματα από αυτοσχέδιες κουζίνες, δωρεές εφοδίων, ρούχα και γλυκά για τα παιδιά, προερχόμενα όχι μόνο από κρατικούς ή τοπικούς φορείς αλλά κι από στρατιές εθελοντών, ακτιβιστών και οργανώσεων,</i>

<u>Ρατσισμός</u>	άθλιες εικόνες των τειχών σε μεγάλα τμήματα των στρατοκρατούμενων συνόρων και την απάνθρωπη στάση χωρών της Ε.Ε., όπως της Πολωνίας και της Ουγγαρίας, έναντι μουσουλμάνων αιτούντων άσυλο
	Αυτοί όμως είναι αλλόθρησκοι και συλλήβδην... τρομοκράτες, που δήθεν απειλούν να αλλοιώσουν τον ευρωπαϊκό πολιτισμό και τη δημογραφική σύνθεση των λαών της Ευρώπης, σε αντίθεση προφανώς με τους συλλήβδην... ακίνδυνους λευκούς και χριστιανούς πρόσφυγες από την Ουκρανία,
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	Η Ευρώπη-Φρούριο των ερμητικά κλειστών συνόρων για τους μουσουλμάνους πρόσφυγες πολέμου από το Αφγανιστάν και τη Συρία (ως τα πιο κραυγαλέα παραδείγματα)
	αμείλικτη και θανατηφόρα πολιτική της στο πονεμένο αυτό ζήτημα
<u>Ηθική Ε.Ε.</u>	βάζοντας ανθρώπινο προσωπίο, χωρίς να εκφράζονται ξενόφοβες φωνές για κίνδυνο αποσταθεροποίησης των ευρωπαϊκών κρατών πρώτης γραμμής από μια εν δυνάμει προσφυγική κρίση, ενδεχομένως μεγαλύτερη κι από εκείνη του 2015, όπως εκτιμούν ανθρωπιστικές οργανώσεις.
<u>Ανθρωπιστική Διάσταση</u>	Εν μέσω των ρωσικών βομβαρδισμών, η ανθρωπιστική κατάσταση εντός της εμπόλεμης χώρας επιδεινώνεται ολοένα, με το Γραφείο του ΟΗΕ για τον Συντονισμό Ανθρωπιστικών Υποθέσεων (ΟCHA) να επισημαίνει ότι οι καταστροφές σε πολιτικούς στόχους έχουν ήδη στερήσει σε εκατοντάδες χιλιάδες Ουκρανούς την πρόσβαση σε υδροδότηση και ηλεκτροδότηση.
	Η δε Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC) ανακοίνωσε ότι δέχεται κλήσεις από ανθρώπους που έχουν εγκλωβιστεί και εκλιπαρούν για τρόφιμα, είδη υγιεινής, κουβέρτες και μετρητά.

	<i>που θέλησαν επίσης να σώσουν τη ζωή τους από τους πολέμους στις δικές τους πατρίδες -</i>
	<i>την ώρα που αυξάνονται αλληλένδετα και οι ατέλειωτες ώρες αναμονής μέσα στο ψύχος για όσους φτάνουν και με τα πόδια στη μεθόριο αναζητώντας ασφαλές καταφύγιο -κυρίως γυναίκες, παιδιά, ηλικιωμένοι και ανάπηροι,</i>
	<i>τα μέλη της ομάδας είχαν ήδη περπατήσει μέχρι τα πολωνικά σύνορα, χωρίς να διαθέτουν μέσο μετακίνησης και χωρίς να έχουν φάει επί τρεις μέρες...</i>
	<i>όπου έχουν καταφύγει χιλιάδες άμαχοι, περιμένοντας μάταια τα τρένα της μεγάλης φυγής.</i>
	<i>Σε κάποια συνοριακά περάσματα εκτυλίσσονται οικογενειακά δράματα, με μανάδες και πατεράδες να παραδίδουν τα παιδιά τους σε οικείους τους για να επιστρέψουν στον τόπο τους και να αντισταθούν στους Ρώσους</i>
<u>Γεωπολιτικές ευθύνες</u>	<i>πολέμους που έχει προκαλέσει μάλιστα η Δύση</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>«Ήρθα στην Ουγγαρία με τις δύο κόρες μου. Τις αφήνω σε συγγενείς που περιμένουν εδώ στα σύνορα και επιστρέφω στον άντρα μου», είπε μια μητέρα σε απεσταλμένο του BBC. «Ο σύζυγός μου είναι έτοιμος, αν χρειαστεί, να προστατεύσει την Ουκρανία για το μέλλον, για τα παιδιά μας».</i>

4. Στουκογεώργος, Λ.- Οι πολλαπλές πτυχές του ουκρανικού. (17/03/2022)

Πίνακας 34: Ανάλυση περιεχομένου 34ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Οικονομικές επιπτώσεις</u>	<i>Επιπρόσθετα, πρόκειται για κρίση των πρώτων υλών των ορυχείων, όπως το νικέλιο (Ρωσία 3η παγκόσμια παραγωγός), γραφίτες, κοβάλτιο, σπάνιες γαίες, λίθιο, παλλάδιο.</i>
	<i>Θύματα είναι επίσης η ουκρανική οικονομία, λόγω πολέμου, και η ρωσική, λόγω κυρώσεων</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>Ο ουκρανικός λαός και ο ρωσικός λαός είναι τα κύρια θύματα του πολέμου, εκτός από τα φέρετρα που δεν έχουν χρώμα.</i>
<u>Ευθύνες Ε.Ε.</u>	<i>Τουλάχιστον από το 2008 και μετά, ήταν φανερή η αδυναμία χάραξης ενιαίας στρατηγικής της νεοφιλελεύθερης ΕΕ των διευρυμένων ανισοτήτων και του δημοκρατικού ελλείμματος, προκειμένου να διαδραματίσει πρωταγωνιστικό διεθνή ρόλο. Η</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	<i>Η ΕΕ οφείλει να απαιτήσει μια διεθνή Συνθήκη τύπου Ελσίνκι 2 που θα εγγυάται την ασφάλεια και την ειρήνη στην ευρύτερη περιοχή. Μία συνθήκη μεταξύ ΗΠΑ, Ρωσίας, Ουκρανίας, ΕΕ και ίσως Κίνας με στόχο τον τερματισμό του πολέμου και την απόσυρση των ρωσικών στρατευμάτων, την αποφυγή εμφυλίου πολέμου και την απόσυρση των ξένων μισθοφόρων, τον επαναπατρισμό των προσφύγων, την ουδετεροποίηση αλλά και την πληρωμή αποζημιώσεων στην Ουκρανία, την αποφυγή ανεξέλεγκτων εξοπλισμών στο ευρωπαϊκό έδαφος και να δοθούν εγγυήσεις ασφαλείας στην ΕΕ</i>
<u>Ηθική υποχρέωση Κράτους</u>	<i>Η χώρα μας θα έπρεπε να επιμείνει στην πολυδιάστατη, φιλειρηνική εξωτερική πολιτική της, ως γέφυρα συνεννόησης μεταξύ των χωρών της περιοχής, καθώς και στο κομβικό ζήτημα της ενιαίας, κοινωνικής και δημοκρατικής Ευρώπης.</i>

5. Αγγελίδης, Δ.- Πραγματική προσφυγική πολιτική μόνο για Ουκρανούς
(16/03/2022)

Πίνακας 35: Ανάλυση περιεχομένου 35ου άρθρου

<u>Θεματική</u> <u>Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ρατσισμός</u>	<i>κανείς δεν διανοήθηκε να τους πει «παράνομους» ή «λαθραίους», να τους χαρακτηρίσει «υγειονομική απειλή» λόγω της πανδημίας, να μιλήσει για απειλή στην εδαφική ακεραιότητα, να υπαινιχθεί αλλοίωση του εθνικού μας πολιτισμού, να επισημάνει ανυπέρβλητες γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές που εμποδίζουν την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία, να εκφράσει φόβο για αύξηση της εγκληματικότητας ή να υπαινιχθεί ότι θα μας πάρουν τις δουλειές.</i>
	<i>βαθιά υποκρισία της ευρωπαϊκής και ελληνικής αντιπροσφυγικής πολιτικής των τελευταίων χρόνων, που εξακολουθεί να θεωρείται κανονικότητα για τους πρόσφυγες της Μέσης Ανατολής, της Ασίας και της Αφρικής, είναι όμως πια απογυμνωμένη από προφάσεις, ψέματα και φαιδρά επιχειρήματα και φαίνεται καθαρά το αποκρουστικό πρόσωπο του ρατσισμού.</i>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>Μέσα σε μια νύχτα τα κλειστά σύνορα άνοιξαν και δημιουργήθηκε ασφαλής και νόμιμη διαδρομή μέσω του Προμαχώνα, όπου οι πρόσφυγες υποβάλλουν αίτημα για ταξιδιωτικά έγγραφα.</i>
	<i>Το υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου διαθέτει άμεσα χώρο στέγασης και σίτιση</i>

6. Βασιλοπούλου, Κ.- Συνεχίζεται το δράμα των προσφύγων από την Ουκρανία (15/03/2022)

Πίνακας 36: Ανάλυση περιεχομένου 36ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>η αγκαλιά που άνοιξε η Πολωνία για τους πρόσφυγες από την Ουκρανία</i>
<u>Ρατσισμός</u>	<i>σκληρή καταστολή που επέδειξε πρόσφατα απέναντι στους πρόσφυγες από τη Μέση Ανατολή που επιχειρούσαν να περάσουν στο έδαφός της μέσω Λευκορωσίας</i>
	<i>οι ένοπλες δυνάμεις της Λευκορωσίας απωθούν διά της βίας τους πρόσφυγες από τη Μέση Ανατολή που παραμένουν στο έδαφός της είτε ξανά προς Πολωνία είτε προς Ουκρανία, στο στόμα του λύκου δηλαδή.</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>«Όλη μέρα κλαίω από τη στενοχώρια μου που άφησα πίσω τους αγαπημένους μου, τον άντρα μου, τους γονείς μου. Φοβάμαι μήπως δεν τους ξαναδώ. Μακάρι να τελειώσει αυτός ο πόλεμος».</i>
<u>Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης</u>	<i>το ξέσπασμα άλλης μιας κρίσης στα βορειοανατολικά σύνορα της Πολωνίας με τη Λευκορωσία, η οποία, σε συνδυασμό με την πίεση από την έλευση των προσφύγων από την Ουκρανία, θα επιφέρει πολιτικό και υλικοτεχνικό χάος.</i>

7. Βασιλοπούλου, Κ.- Και ο ξεριζωμός συνεχίζεται... (12/03/2022)

Πίνακας 37: Ανάλυση περιεχομένου 37ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	Με ιλιγγιώδη ρυθμό αυξάνεται ο αριθμός των ανθρώπων που εκτοπίζονται βίαια από τις εστίες τους και πλέον φέρουν και βαρύτατα ψυχικά -και ενίοτε σωματικά- τραύματα από τον πόλεμο των τελευταίων ημερών.
	ο πιο γρήγορος εκτοπισμός ανθρώπων μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο
	πάνω από ένα εκατομμύριο τα προσφυγόπουλα από την Ουκρανία, τα περισσότερα από τα οποία έχουν διαφύγει μαζί με τις οικογένειές
	Τώρα βρίσκουμε ανθρώπους που έχουν γλιτώσει από τις βόμβες. Πρόκειται για ένα εντελώς διαφορετικό είδος προσφύγων. Φοβούνται τα πάντα
	άφιξη περίπου 30 παιδιών από την Ουκρανία που πάσχουν από καρκίνο, τα οποία θα νοσηλευθούν σε παιδικά ογκολογικά νοσοκομεία
<u>Αλληλεγγύη</u>	Εξήγη τη βοήθεια των εθελοντών, πολλοί από τους οποίους παίρνουν άδεια από τις δουλειές τους προκειμένου να συνδράμουν.
	όπου εθελοντές προσφέρουν ζεστό φαγητό, ρούχα, πάνες για τα μωρά και κάρτες κινητής τηλεφωνίας στους ανθρώπους για να επικοινωνήσουν με τους συγγενείς τους που έχουν μείνει πίσω στην Ουκρανία.
	Μέσα στις επόμενες μέρες μάλιστα η χώρα θα υποδεχθεί περίπου 100 καρκινοπαθή προσφυγόπουλα μαζί με τις οικογένειές τους.

8. Efsyn.gr- Σε πλήρη εξέλιξη οι συγκρούσεις, χωρίς τέλος το ανθρωπιστικό δράμα στην Ουκρανία (26/02/2022)

Πίνακας 38: Ανάλυση περιεχομένου 38ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>με το προσφυγικό δράμα να επιτείνεται.</i>
	<i>τουλάχιστον 847 άμαχοι έχουν σκοτωθεί και 1.399 έχουν τραυματιστεί στην Ουκρανία από τότε που άρχισε η σύγκρουση στις 24 Φεβρουαρίου και έως τις 18 Μαρτίου, ωστόσο ο πραγματικός απολογισμός πιστεύεται ότι είναι σημαντικά υψηλότερος,</i>
	<i>Κορυφώνεται και το προσφυγικό δράμα, με περισσότερα από 3,3 εκατ. πρόσφυγες να έχουν διαφύγει από την Ουκρανία από την έναρξη της ρωσικής εισβολής, και 6,5 εκατομμύρια άνθρωποι να έχουν μετακινηθεί εντός της Ουκρανίας</i>
	<i>περισσότερα από 1,5 εκατ. παιδιά έχουν εγκαταλείψει τη χώρα τους.</i>
<u>Ηθική υποχρέωση διεθνούς κοινότητας</u>	<i>, η αποκατάσταση της αλυσίδας τροφοδοσίας συνιστά ένα «καθήκον-μαμούθ» και το Παγκόσμιο Επισιτιστικό Πρόγραμμα προσπαθεί να προσεγγίσει 3,1 εκατομμύρια ανθρώπους στην Ουκρανία</i>

9. Καπετανοπούλου Β.- Το προσφυγικό τσουνάμι ζορίζει τις χώρες της Ε.Ε.
(18/03/2022)

Πίνακας 39: Ανάλυση περιεχομένου 39ου άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ρατσισμός</u>	<i>ο... ξαφνικός και ιδιαίτερα υποκριτικός ανθρωπισμός που επιδεικνύεται ειδικά για τους Ουκρανούς πρόσφυγες</i>
<u>Αλληλεγγύη</u>	<i>Με ανοιχτά σύνορα και ορθάνοιχτες αγκάλες εξακολουθούν να υποδέχονται οι χώρες της Ευρώπης τους πρόσφυγες πολέμου από την Ουκρανία</i>
<u>Προσωπική ιστορία</u>	<i>η 24χρονη.....που κατάφερε να διαφύγει από την πόλη Σούμι της βορειοανατολικής Ουκρανίας και να περάσει στην Πολωνία.</i>
<u>Ανθρωπιστική διάσταση</u>	<i>επιτείνεται η ανθρωπιστική κρίση σε ολόκληρη τη χώρα</i>
	<i>«Δεν υπάρχει νερό, δεν υπάρχει ηλεκτρισμός, δεν υπάρχει φαγητό, παιδιά κλαίνε, κάνει κρύο και επικρατεί φόβος»</i>
	<i>ιδιαίτερα ευάλωτη κατάσταση των ξεριζωμένων, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται πολλές μονογονεϊκές οικογένειες και ασυνόδευτοι ανήλικοι. Σχεδόν οι μισοί πρόσφυγες εξάλλου - περίπου 1,5 εκατομμύριο- είναι παιδιά.</i>
<u>Ηθική Ε.Ε.</u>	<i>η συγκυριακή... μετάλλαξη στη νοοτροπία και τη συνολική διαχείριση του προσφυγικού κύματος από την Ουκρανία</i>
	<i>μισαλλόδοξη και ρατσιστική στάση που συνεχίζει να επικρατεί έναντι προσφύγων από τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ασία.</i>
	<i>το ασταμάτητο ποτάμι των ανθρώπων που αναγκάζονται να ξεριζωθούν.</i>

<u>Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.</u>	<i>η ουκρανική προσφυγική κρίση προσφέρει μια ευκαιρία για στοχασμό, αντιστροφή σκληρών πολιτικών και τερματισμό παράνομων πρακτικών, όπως οι επαναπροωθήσεις.</i>

10. Αγγελόπουλος, Γ.- «Υποδοχή Ουκρανών προσφυγόπουλων» και η πραγματικότητα στο Συμβούλιο της Επικρατείας (11/03/2022)

Πίνακας 40: Ανάλυση περιεχομένου 40ού άρθρου

<u>Θεματική Κατηγορία</u>	<u>Αναφορά</u>
<u>Ευθύνες Πολιτείας</u>	<i>Το όψιμο, μεταχρονολογημένο ενδιαφέρον για τα παιδιά με προσφυγικό προφίλ, μιας και χιλιάδες προσφυγόπουλα φοιτούν στα ελληνικά δημόσια σχολεία από το 2016.</i>
	<i>συστηματικά υπονομεύουν κάθε πτυχή της εκπαίδευσης των προσφυγόπουλων αποδομώντας συστηματικά όλο το θεσμικό και συμπεριληπτικό πλαίσιο που συγκροτήθηκε την προηγούμενη τετραετία</i>
	<i>με διάφορα προσκόμματα, που τεχνηέντως και με πολιτικές σκοπιμότητες δημιουργούνται,</i>
	<i>στο περιβάλλον της πανδημίας των επόμενων ετών δεν υπήρξε ούτε η ελάχιστη πρόβλεψη υποδομής για να συμμετέχουν τα προσφυγόπουλα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.</i>
	<i>εφαρμόστηκαν κατ' εξαίρεση ρυθμίσεις που εμπόδισαν την έξοδο των προσφυγόπουλων από τις δομές φιλοξενίας</i>
	<i>Στον βαθμό που η δημιουργία ξεχωριστών σχολείων δεν μπορεί να γίνει φανερά γιατί αντίκειται σε διεθνείς συμβάσεις και</i>

	συνθήκες, η υπονόμηση της εκπαίδευσης των προσφυγόπουλων επιλέχθηκε ως η πλέον δόκιμη πρακτική.
	Με διάφορα διοικητικά προσχήματα ολόκληρο το 2020 καθυστερούσαν οι διοικητικές πράξεις ορισμού των σχολικών μονάδων για την φοίτηση αυτών των παιδιών.
	Δεν θα οδηγούσαν στην απομόνωση των προσφυγόπουλων από σχολικές μονάδες φοίτησης όλων των άλλων παιδιών.
	αν δεν είχε δρομολογηθεί το κλείσιμο πολλών δομών φιλοξενίας που οδήγησε σε μεγέθυνση του πληθυσμού στις εναπομένουσες δομές, που οδήγησε σε προβλήματα συγκέντρωσης των προσφυγόπουλων σε λίγες σχολικές μονάδες
<u>Ευθύνες</u> <u>Κυβέρνησης</u>	Ενός «σχολείου» που υπάρχει δεδομένου ότι συγκεκριμένα στελέχη της πολιτικής ηγεσίας των Υπουργείων Παιδείας και Μετανάστευσης καθώς και της τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν βάλει την υπογραφή τους σε συγκεκριμένες αποφάσεις και διοικητικές πράξεις.
	η κορυφή του παγόβουνου των στρατηγικών αποκλεισμού που συστηματικά προωθεί η ελληνική κυβέρνηση έναντι των προσφυγόπουλων.
	που επιδεινώθηκε από τις ξενοφοβικές πιέσεις πολιτικών παραγόντων της ΝΔ και της Ελληνικής Λύσης, που συνοδεύτηκε από «καθυστερήσεις» στη λήψη αποφάσεων και στην έκδοση διοικητικών πράξεων για την έγκαιρη έναρξη της φοίτησης των προσφυγόπουλων.
	Δεν υπάρχει καμία απολύτως αμφιβολία ότι η κυβέρνηση και ειδικά το Υπουργείο Παιδείας έχουν αριστεύσει στην διαστρέβλωση της πραγματικότητας

<u>Ρατσισμός</u>	<i>προχώρησε σε ξενοφοβικές αναφορές στα ΜΜΕ μιλώντας για «λαθρομετανάστες», επικαλούμενος μέχρι και ζητήματα δημόσιας υγείας.</i>
	<i>απαράδεκτων παιδαγωγικών πρακτικών όπου τα προσφυγόπουλα τοποθετούνται σε καθεστώς εξαίρεσης από τις σχολικές μονάδες φοίτησης όλων των άλλων παιδιών.</i>
	<i>καθεστώτος εξαίρεσης έναντι των παιδιών προσφύγων.</i>
	<i>ξενοφοβικών πολιτικών πρακτικών του Υπουργείου Παιδείας</i>
<u>Ηθική</u> <u>υποχρέωση</u> <u>Πολιτείας</u>	<i>αναθεώρηση των ξενοφοβικών πολιτικών πρακτικών του Υπουργείου Παιδείας έναντι της απρόσκοπτης και συστηματικής φοίτησης όλων των προσφυγόπουλων ανεξαρτήτως φύλου, φυλής, χρώματος και θρησκείας στα σχολεία μας</i>
	<i>αποσχολοποίηση τα οδηγεί στην κοινωνική τους απομόνωση με όσα αρνητικά αυτό συνεπάγεται για τα ίδια, τις οικογένειες τους, τα ευρωπαϊκά κράτη υποδοχής, τις αξίες και πρακτικές μας ως κοινωνία. Ας φερθούμε σε αυτά ως ότι πρωταρχικά είναι: παιδιά που δικαιούνται την πρόσβαση στην εκπαίδευση.</i>

5.3 Συμπεράσματα

5.3.1 Κατανομή πλαισίων.

Συριακό προσφυγικό ζήτημα (2015)

Πίνακας 41: Πίνακας κατανομής πλαισίων (2015)

	Τα Νέα	Εφ.Συν.
<i>Συγκρουσιακό πλαίσιο</i>	5	5
<i>Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο</i>	13	21

Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών	3	2
Πλαίσιο ηθικής	5	8
Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών	5	16

Όπως προκύπτει από τη μελέτη του παραπάνω πίνακα, αναφορικά με την πλαισίωση της προσφυγικής κρίσης του 2015, το κυρίαρχο πλαίσιο που αναδείχθηκε ήταν το ανθρωποκεντρικό, ενώ το λιγότερο συνηθισμένο πλαίσιο που εντοπίστηκε ήταν αυτό των οικονομικών συνεπειών. Μάλιστα, οι παρατηρήσεις αυτές αφορούν και στις δύο εξεταζόμενες εφημερίδες. Η διαφορά που εντοπίζεται μεταξύ των δύο εφημερίδων αναφορικά με την πλαισίωση του συριακού προσφυγικού ζητήματος είναι ότι το πλαίσιο απόδοσης ευθυνών εντοπίστηκε σε μεγάλη συχνότητα στην Εφημερίδα των Συντακτών, σε αντίθεση με την εφημερίδα «Τα Νέα», όπου το εν λόγω πλαίσιο συγκέντρωσε την ίδια συχνότητα με το πλαίσιο ηθικής και το συγκρουσιακό πλαίσιο.

Ουκρανικό προσφυγικό ζήτημα (2022)

Πίνακας 42: Πίνακας κατανομής πλαισίων (2022)

	<u>Τα Νέα</u>	<u>Εφ.Συν.</u>
Συγκρουσιακό πλαίσιο	2	2
Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο	14	24
Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών	2	1
Πλαίσιο ηθικής	6	9
Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών	0	7

Από την άλλη πλευρά, το κυρίαρχο πλαίσιο που εντοπίστηκε και στις δύο εφημερίδες αναφορικά με την κάλυψη του ουκρανικού προσφυγικού ζητήματος ήταν το ανθρωποκεντρικό πλαίσιο και το δεύτερο συχνότερο πλαίσιο, και στις δύο

εφημερίδες, ήταν το πλαίσιο της ηθικής. Αντιθέτως, η βασική διαφορά που εντοπίζεται μεταξύ των δύο εφημερίδων είναι ότι το πλαίσιο απόδοσης ευθυνών, το οποίο εντοπίζεται σε μία σημαντική συχνότητα στην «Εφ.Συν.» αλλά είναι εντελώς απών από τα άρθρα της εφημερίδας «Τα Νέα».

Τα Νέα

Πίνακας 43: Πίνακας κατανομής πλαισίων "Τα Νέα"

	2015	2022
<i>Συγκρουσιακό πλαίσιο</i>	5	2
<i>Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο</i>	13	14
<i>Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών</i>	3	2
<i>Πλαίσιο ηθικής</i>	5	6
<i>Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών</i>	5	0

Εφ.Συν.

Πίνακας 44: Πίνακας κατανομής πλαισίων "Εφ.Συν"

	2015	2022
<i>Συγκρουσιακό πλαίσιο</i>	5	2
<i>Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο</i>	21	24
<i>Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών</i>	2	1
<i>Πλαίσιο ηθικής</i>	8	9
<i>Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών</i>	16	7

5.3.2 Κατανομή δεικτών πλαισίων

Τα Νέα

1. Συγκρουσιακό πλαίσιο

Πίνακας 45: Πίνακας συχνότητας συγκρουσιακού πλαισίου (Τα Νέα)

	2015	2022
Πολιτική αντιπαράθεση	-	2
Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης	2	-
Κοινωνικές αντιδράσεις	3	-

2. Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο

Πίνακας 46: Πίνακας συχνότητας ανθρωποκεντρικού πλαισίου (Τα Νέα)

	2015	2022
Ρατσισμός	2	-
Αλληλεγγύη	2	3
Ανθρωπιστική διάσταση	4	7
Προσωπική ιστορία	3	3
Απώλεια ζωών	2	1

3. Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών

Πίνακας 47: Πίνακας συχνότητας πλαισίου οικονομικών συνεπειών (Τα Νέα)

	2015	2022
Οικονομικές επιπτώσεις	2	2
Οικονομική διάσταση	1	-

4. Πλαίσιο ηθικής

Πίνακας 48: Πίνακας συχνότητας πλαισίου ηθικής (Τα Νέα)

	2015	2022
Ηθική υποχρέωση Πολιτείας	3	4
Ηθική υποχρέωση πολιτών	2	2
Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.	-	-
Ηθική Ε.Ε.	-	-

5. Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών

Πίνακας 49: Πίνακας κατανομής πλαισίου απόδοσης ευθυνών (Τα Νέα)

	2015	2022
Ευθύνες Ε.Ε.	2	-
Ευθύνες Κράτους	1	-
Ευθύνες Κυβέρνησης	-	-
Ευθύνες Αστυνομίας	-	-
Ευθύνες διεθνούς κοινότητας	-	-
Γεωπολιτικές ευθύνες	-	-
Αιτίες ναυαγίου	2	-

Σύμφωνα με τα στοιχεία των παραπάνω πινάκων, οι κυρίαρχοι δείκτες που εντοπίζονται στην εφημερίδα «Τα Νέα» είναι κοινοί για τις δύο περιόδους όσον αφορά στο ανθρωποκεντρικό πλαίσιο (ανθρωπιστική διάσταση), στο πλαίσιο των οικονομικών συνεπειών (οικονομικές επιπτώσεις) και στο πλαίσιο της ηθικής (ηθική υποχρέωση Πολιτείας). Αντιθέτως, οι κυρίαρχοι δείκτες των πλαισίων για τη συγκεκριμένη εφημερίδα διαφέρουν ανάμεσα στις δύο χρονικές περιόδους όσον αφορά στο συγκρουσιακό πλαίσιο, όπου κυριαρχούν οι κοινωνικές αντιδράσεις το 2015 και η πολιτική αντιπαράθεση το 2022. Τέλος, το πλαίσιο της απόδοσης ευθυνών

εντοπίζεται στον τρόπο πλαisiώσης του συριακού προσφυγικού ζητήματος, με κυρίαρχους δείκτες τις αιτίες ναυαγίων και τις ευθύνες της Ε.Ε., ενώ είναι εντελώς απών από την πλαisiώση του ουκρανικού προσφυγικού ζητήματος.

Εφ.Συν.

1. Συγκρουσιακό πλαίσιο

Πίνακας 50: Πίνακας κατανομής συγκρουσιακού πλαισίου (Εφ.Συν.)

	2015	2022
Πολιτική αντιπαράθεση	1	1
Διατάραξη κοινωνικής ειρήνης	3	1
Κοινωνικές αντιδράσεις	1	-

2. Ανθρωποκεντρικό πλαίσιο

Πίνακας 51: Πίνακας συχνότητας ανθρωποκεντρικού πλαισίου (Εφ.Συν.)

	2015	2022
Ρατσισμός	4	7
Αλληλεγγύη	2	6
Ανθρωπιστική διάσταση	9	6
Προσωπική ιστορία	5	5
Απώλεια ζώων	1	-

3. Πλαίσιο οικονομικών συνεπειών

Πίνακας 52: Πίνακας συχνότητας πλαισίου οικονομικών συνεπειών (Εφ.Συν.)

	2015	2022
Οικονομικές επιπτώσεις	-	1
Οικονομική διάσταση	2	-

4. Πλαίσιο ηθικής

Πίνακας 53: Πίνακας συχνότητάς πλαισίου ηθικής (Εφ.Συν.)

	2015	2022
Ηθική υποχρέωση Πολιτείας	1	2
Ηθική υποχρέωση πολιτών	3	-
Ηθική υποχρέωση Ε.Ε.	4	4
Ηθική Ε.Ε.	-	3

5. Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών

Πίνακας 54: Πίνακας συχνότητας πλαισίου απόδοσης ευθυνών (Εφ.Συν.)

	2015	2022
Ευθύνες Ε.Ε.	7	4
Ευθύνες Πολιτείας	2	1
Ευθύνες Κυβέρνησης	-	1
Ευθύνες Αστυνομίας	3	-
Ευθύνες διεθνούς κοινότητας	1	-
Γεωπολιτικές ευθύνες	3	-
Αιτίες ναυαγίου	-	-

Αναφορικά με τους κυρίαρχους δείκτες που εντοπίζονται στην «Εφημερίδα των Συντακτών», είναι κοινοί για το πλαίσιο της ηθικής (ηθικές ευθύνες Ε.Ε.) και το πλαίσιο της απόδοσης ευθυνών (ευθύνες Ε.Ε.) και διαφορετικοί για όλα τα υπόλοιπα πλαίσια. Πιο αναλυτικά, ο κυρίαρχος δείκτης για το συγκρουσιακό πλαίσιο το 2015 είναι η διατάραξη της κοινωνικής ειρήνης, ενώ για το 2022 ο συγκεκριμένος δείκτης

εντοπίζεται με την ίδια συχνότητα με το δείκτη της πολιτικής αντιπαράθεσης. Όσον αφορά στο ανθρωποκεντρικό πλαίσιο, ο κυρίαρχος δείκτης το 2015 είναι αυτός που σχετίζεται με την ανθρωπιστική διάσταση αλλά το 2022 είναι ο δείκτης του ρατσισμού. Στη συνέχεια, αναφορικά με το πλαίσιο των οικονομικών συνεπειών, το 2015 εντοπίζεται ο δείκτης της οικονομικής διάστασης ενώ το 2022 εντοπίζεται μόνο ο δείκτης των οικονομικών επιπτώσεων.

5.3.3 Προσφυγική κρίση 2015

Τα στοιχεία που παρατέθηκαν στους παραπάνω πίνακες συνηγορούν πως και οι δύο εξεταζόμενες εφημερίδες πλαισίωσαν την προσφυγική κρίση του 2015 με έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα, εφαρμόζοντας το ανθρωποκεντρικό πλαίσιο το οποίο εντοπίζεται 13 φορές στα άρθρα της εφημερίδα «Τα Νέα» και 21 φορές στην «Εφημερίδα των Συντακτών». Αντιθέτως, ελάχιστη σημασία αποδίδεται και από τις δύο εφημερίδες στις οικονομικές επιπτώσεις του ζητήματος αφού το αντίστοιχο πλαίσιο εντοπίζεται με τη μικρότερη συχνότητα, η οποία ανέρχεται σε 3 για «Τα Νέα» και σε 2 για την «Εφημερίδα των Συντακτών».

Ιδιαίτερως όσον αφορά στην Εφημερίδα των Συντακτών, παρατηρούμε ότι οι συντάκτες των εξεταζόμενων άρθρων δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στις ευθύνες της Ε.Ε., τόσο ηθικές, μέσω της εφαρμογής του πλαισίου ηθικής που εντοπίζεται 8 φορές, όσο και πολιτικές, μέσω του πλαισίου απόδοσης ευθυνών το οποίο εντοπίζεται 16 φορές. Το γεγονός αυτό δεν αποτελεί έκπληξη εάν αναλογιστεί κανείς πως η συγκεκριμένη εφημερίδα είναι αριστερού πολιτικού προσανατολισμού και, ως εκ τούτου, θετικά διακείμενη προς την κυβέρνηση με επικεφαλής τον ΣΥΡΙΖΑ που βρισκόταν στην εξουσία της χώρας το 2015 και η οποία είχε αναδείξει με κάθε μέσο το γεγονός ότι η προσφυγική κρίση δεν αποτελεί ένα ελληνικό αλλά ένα ευρωπαϊκό πρόβλημα.

Από την άλλη πλευρά, η εφημερίδα «Τα Νέα» υπήρξε αντιπολιτευόμενη προς την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝ.ΕΛ. το 2015, με αποτέλεσμα να φαντάζει λογικό το γεγονός ότι δε χρησιμοποιείται ευρέως το πλαίσιο της απόδοσης ευθυνών. Το πλαίσιο απόδοσης ευθυνών εντοπίζεται με μικρή συχνότητα που ανέρχεται σε 5 φορές. Επίσης, δεδομένου ότι η αντιπολίτευση της περιόδου κατηγορούσε την τότε

κυβέρνηση ότι πίσω από τις συνεχείς επικλήσεις των ευρωπαϊκών ευθυνών από την τότε κυβέρνηση, κρύβεται η ανικανότητα της ίδιας να διαχειριστεί το πρόβλημα, γίνεται κατανοητό το γεγονός ότι απουσιάζει πλήρως ο δείκτης των ηθικών υποχρεώσεων της Ε.Ε. (πλαίσιο ηθικής).

5.3.4 Προσφυγική κρίση 2022

Ομοίως, και η προσφυγική κρίση του 2022 πλαισιώθηκε και από τις δύο εξεταζόμενες εφημερίδες με κυρίαρχο το ανθρωποκεντρικό πλαίσιο, το οποίο εντοπίζεται 145 φορές στα «ΝΕΑ» και 24 φορές στην «Εφημερίδα των Συντακτών», γεγονός που είναι ενδεικτικό της σημαντικής ενσυναίσθησης των Ελλήνων απέναντι στους ανθρώπους που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις πατρίδες τους. Επιπροσθέτως, και οι δύο εφημερίδες δίνουν σημαντική έμφαση στο πλαίσιο της ηθικής, τονίζοντας, οι συντάκτες της εφημερίδας «Τα Νέα» την ηθική υποχρέωση των πολιτών και της Πολιτείας απέναντι στους Ουκρανούς πρόσφυγες που καταφεύγουν στην Ελλάδα και, αντίστοιχα, οι συντάκτες της Εφημερίδας των Συντακτών, την ηθική υποχρέωση της Πολιτείας και της Ε.Ε.. Επιπλέον, η Εφημερίδα των Συντακτών, η οποία το 2022 ήταν αντιπολιτευόμενη προς την κυβέρνηση της ΝΔ, δίνει σημαντική έμφαση και στο πλαίσιο απόδοσης ευθυνών, τονίζοντας ιδιαιτέρως τις ευθύνες της Ε.Ε. τόσο για το ξέσπασμα του πολέμου στην Ουκρανία, όσο και για την υποκριτική της στάση απέναντι στους Ουκρανούς πρόσφυγες, σε σύγκριση με τον τρόπο που είχε υποδεχθεί τους μη Ευρωπαίους πρόσφυγες το 2015. Αντιθέτως, στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ», η οποία είναι φιλικά προσκείμενη προς την κυβέρνηση της ΝΔ, το συγκεκριμένο πλαίσιο απουσιάζει εντελώς, όπως και κάθε αναφορά στη διαφοροποίηση της στάσης της Ε.Ε. απέναντι στις δύο προσφυγικές κρίσεις. Επιπροσθέτως, η πλήρης απουσία οποιασδήποτε αναφοράς στις ευθύνες της Ε.Ε. μπορεί να ερμηνευθεί με βάση το κυρίαρχο αφήγημα των συντηρητικών κομμάτων της Ευρώπης σχετικά με την αποκλειστική ευθύνη της Ρωσίας για το ξέσπασμα του ρωσο-ουκρανικού πολέμου που πυροδότησε την προσφυγική κρίση του 2022.

5.3.5 Συνολικά συμπεράσματα

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι, σε γενικές γραμμές, οι δύο εξεταζόμενες προσφυγικές κρίσεις πλαισιώθηκαν με βάση τα πέντε (5) βασικά ειδησεογραφικά πλαίσια, ενώ εντοπίζονται ορισμένες διαφορές στα κυρίαρχα πλαίσια τόσο ανάμεσα στις δύο εφημερίδες όσο και ανάμεσα στις δύο χρονικές περιόδους.

Η έμφαση στην ανθρώπινη διάσταση του προσφυγικού ζητήματος από τα ελληνικά ΜΜΕ έχει διαπιστωθεί και από ξένους ερευνητές, οι οποίοι επεσήμαναν τη διαφορά του τρόπου πλαισίωσης των προσφύγων σε σχέση με τα ΜΜΕ άλλων ευρωπαϊκών χωρών, τα οποία υιοθέτησαν μία περισσότερο εχθρική στάση. Επιπλέον, η σύγκλιση των δύο εφημερίδων στην ανθρωποκεντρική πλαισίωση του προσφυγικού ζητήματος ενδεχομένως αντικατοπτρίζει, σε γενικές γραμμές, το υψηλό επίπεδο ενσυναίσθησης που επέδειξαν οι Έλληνες πολίτες απέναντι στις προσφυγικές ροές που έφτασαν στη χώρα, ανεξαρτήτως από τα σημαντικά προβλήματα που δημιουργήθηκαν.

Μία ακόμα ομοιότητα μεταξύ των δύο εφημερίδων είναι ότι το 2015 εστιάζουν στις κοινωνικές αντιδράσεις και τη διατάραξη της κοινωνικής ειρήνης, ενώ το 2022 εστιάζουν στην πολιτική αντιπαράθεση που προκύπτει με αφορμή την ουκρανική προσφυγική κρίση. Το γεγονός αυτό φαντάζει απόλυτα λογικό εάν αναλογιστεί κανείς την «ασφυξία» που είχε προκληθεί στην Ελλάδα, κυρίως σε κάποια νησιά του Αιγαίου, από τις τεράστιες προσφυγικές ροές που έφθαναν και, σε πολλές περιπτώσεις, εγκλωβίζονταν στη χώρα, σε αντίθεση με το 2022 όπου η χώρα δέχθηκε πιο περιορισμένες προσφυγικές ροές από την Ουκρανία αφού υπήρξε καλύτερη διαχείριση των εκτοπισμένων ανθρώπων σε επίπεδο Ε.Ε.

Η βασική διαφορά των δύο εφημερίδων αναφορικά με την πλαισίωση του συριακού προσφυγικού ζητήματος αφορά στο γεγονός ότι η Εφ.Συν. χρησιμοποίησε σε μεγάλο βαθμό, το πλαίσιο της απόδοσης ευθυνών, με έμφαση στις ευθύνες της Ε.Ε., το οποίο δεν ξεχώρισε από τα άλλα πλαίσια στα άρθρα της άλλης εξεταζόμενης εφημερίδας. Το γεγονός αυτό μπορεί να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι η Εφ.Συν. υπήρξε υποστηρικτική προς την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ- ΑΝ.ΕΛ. που βρίσκονταν στη διακυβέρνηση της χώρας κατά το επίμαχο διάστημα και, ως εκ τούτου, είχε κάθε λόγο

να εστιάσει στις ευρωπαϊκές ευθύνες για την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στη χώρα με τους χιλιάδες εγκλωβισμένους πρόσφυγες.

Το ίδιο πλαίσιο αποτελεί και τη βασική διαφορά ανάμεσα στον τρόπο πλαισίωσης της ουκρανικής προσφυγικής κρίσης από τις δύο εφημερίδες αφού είναι αρκετά συχνό στα άρθρα της Εφ.Συν. αλλά δεν εντοπίστηκε σε κανένα από τα επιλεγμένα άρθρα της εφημερίδας «ΤΑ ΝΕΑ». Και σε αυτή την περίπτωση, ο κυρίαρχος δείκτης για την Εφ.Συν. υπήρξε ο δείκτης που αφορά στις ευθύνες της Ε.Ε., γεγονός που μπορεί να ερμηνευθεί με βάση τον αριστερό πολιτικό προσανατολισμό της συγκεκριμένης εφημερίδας, ο οποίος εκφράζεται με την τήρηση μίας περισσότερο επιφυλακτικής στάσης απέναντι στις πολιτικές που εφαρμόζει η Ε.Ε. σε σχέση με την έτερη εξεταζόμενη εφημερίδα.

Κεφάλαιο 6: Συζήτηση

Συμπερασματικά, από τη μελέτη των άρθρων των δύο επιλεγμένων εφημερίδων συνάγεται ότι και οι δύο εφημερίδες πλαισίωσαν τις δύο πρόσφατες προσφυγικές κρίσεις (2015 ΚΑΙ 2022) με έμφαση στην ανθρώπινη διάσταση του ζητήματος, ενώ κάποιες διαφορές εντοπίζονται στη συχνότητα και τους δείκτες των έτερων πλαισίων, ανάλογα και με τον πολιτικό προσανατολισμό της κάθε εφημερίδας. Αναφορικά με τον τρόπο πλαισίωσης των δύο προσφυγικών κρίσεων από κάθε εφημερίδα, δεν εντοπίζονται μείζονες διαφορές ανάμεσα στις δύο χρονικές περιόδους. Πιο αναλυτικά, τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν στα πλαίσια της παρούσας έρευνας απαντώνται ως εξής με βάση τα προαναφερθέντα ευρήματα:

Με βάση τα ευρήματα που προέκυψαν από την ανάλυση περιεχομένου που διενεργήθηκε στα άρθρα των δύο επιλεγμένων εφημερίδων που εξετάστηκαν στα πλαίσια της παρούσας έρευνας, συνάγεται πως τα ελληνικά ΜΜΕ, σε γενικές γραμμές, υπήρξαν αρκετά θετικά διακείμενα απέναντι στους πρόσφυγες που έφτασαν στην Ελλάδα, τόσο το 2015 όσο και το 2022, προτάσσοντας την ανθρωπιστική διάσταση του προβλήματος και προβάλλοντας στους αναγνώστες τους πολυάριθμες προσωπικές ιστορίες προσφύγων. Η φιλική, σε γενικές γραμμές, αντιμετώπιση των προσφύγων από τα ελληνικά ΜΜΕ έχει επισημανθεί και έρχεται να επιβεβαιωθεί από παλαιότερες έρευνες, οι οποίες διαπίστωσαν πως η πλαισίωση των προσφύγων στα ελληνικά ΜΜΕ υπήρξε θετικότερη σε σχέση με άλλες χώρες της Βόρειας, κυρίως, Ευρώπης. Επιπροσθέτως, η έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα στην κάλυψη των προσφυγικών κρίσεων, έναντι άλλων πτυχών τους, έχει παρατηρηθεί και σε σχέση με ΜΜΕ άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως η Γερμανία (Holmes & Castañeda, 2016). Επιπρόσθετα, η σύγκλιση των δύο εφημερίδων ως προς την ανθρωποκεντρική πλαισίωση των προσφυγικών ζητημάτων έρχεται να επιβεβαιώσει την θεωρία και τις ήδη υπάρχουσες έρευνες που υποστηρίζουν πως τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια ολοένα αυξανόμενη τάση για συμπερίληψη των ξένων και «του διαφορετικού» της σύγχρονης εποχής με τα ΜΜΕ να προσπαθούν να

υιοθετήσουν μια διαφορετική προσέγγιση απέναντι στο προσφυγικό. Πιο συγκεκριμένα αναδιαμορφώνουν την στάση τους με το να εστιάζουν στην ανάγκη για αποδοχή της διαφορετικότητας αλλά και στην ανάγκη για ενσωμάτωση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων που καταφτάνουν ως πρόσφυγες στα κράτη - υποδοχής (Igartua et al., 2014; Geise & Baden, 2015).

Ενδεχομένως το γεγονός αυτό να φαντάζει κάπως παράξενο, ιδιαιτέρως στην περίπτωση της προσφυγικής κρίσης του 2015 όπου η Ελλάδα δέχτηκε ένα μη διαχειρίσιμο αριθμό προσφύγων στην επικράτεια της, ο οποίος έθεσε σε σημαντική δοκιμασία τις αντοχές των πολιτών και του κοινωνικού κράτους (Παπαδόπουλος, 2017). Ωστόσο, το ζήτημα αυτό φαντάζει πιο λογικό εάν αναλογιστεί κανείς ότι η Ελλάδα είναι μία χώρα που έχει «παράγει» πολλούς πρόσφυγες και οικονομικούς μετανάστες στην πρόσφατη Ιστορία της με αποτέλεσμα η πλειοψηφία των ελληνικών οικογενειών να έχουν μία αντίστοιχη ιστορία και, ως εκ τούτου, να επιδεικνύουν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση απέναντι στους πρόσφυγες που αναζητούν καταφύγιο στη χώρα μας.

Αναφορικά με τις διαφορές που εντοπίζονται ανάμεσα στις δύο εφημερίδες, σε σχέση με τους κυρίαρχους δείκτες του κάθε πλαισίου, αυτές μπορούν να ερμηνευθούν με βάση το διαφορετικό πολιτικό προσανατολισμό της κάθε εφημερίδας και τη διαφορετική πολιτική κατάσταση που επικρατούσε στη χώρα κατά τη διάρκεια των δύο εξεταζόμενων χρονικών περιόδων. Σημειώνεται πως σύμφωνα με προγενέστερες έρευνες, η στάση της πολιτικής ηγεσίας μίας χώρας που βρίσκεται αντιμέτωπη με κάποια προσφυγική κρίση είναι δυνατό να επηρεάσει τον τρόπο πλαισίωσης των θεμάτων που άπτονται αυτής (Holzberg κ.α., 2018) χωρίς, ωστόσο, αυτό να αποτελεί απαραίτητο κανόνα (Erges, 2018).

Πιο αναλυτικά, η «Εφημερίδα των Συντακτών» έχει μεγαλύτερη ιδεολογική εγγύτητα με την κυβέρνηση με επικεφαλής το ΣΥΡΙΖΑ του 2015 και, ως εκ τούτου, πλαισιώνει το προσφυγικό ζήτημα αναδεικνύοντας τις ευθύνες της Ε.Ε. τόσο για τη δημιουργία των τεράστιων προσφυγικών κυμάτων (εμπλοκή σε πόλεμο στη Συρία), όσο και για το μη επιμερισμό του «βάρους» της προσφυγικής κρίσης ανάμεσα στα κράτη- μέλη της. Παρομοίως, η εν λόγω εφημερίδα ανέδειξε και τις ευθύνες της Ε.Ε. για τη δημιουργία και τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης του 2022,

επισημαίνοντας, αυτή τη φορά, και τις ευθύνες της Πολιτείας, δεδομένου ότι στην ηγεσία της χώρας βρισκόταν μία κυβέρνηση με δεξιό ιδεολογικό προσανατολισμό.

Από την άλλη πλευρά, η εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» έχει μεγαλύτερη ιδεολογική εγγύτητα με την κυβέρνηση της ΝΔ, την οποία υποστήριξε για τη διαχείριση της κρίσης του 2022, μέσω της απουσίας οποιαδήποτε αναφοράς στις ευθύνες της ίδιας ή των Ευρωπαίων συμμάχων της. Αντιθέτως, όντας αντιπολιτευόμενη εφημερίδα το 2015, έδωσε, στα πλαίσια του συγκρουσιακού πλαισίου, έμφαση στις κοινωνικές αντιδράσεις και τα προβλήματα διατάραξης κοινωνικής ειρήνης που προκλήθηκαν από τις τεράστιες προσφυγικές ροές της εποχής, με στόχο να ασκήσει πολιτική πίεση στην κυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑ-ΑΝΕΛ.

Τέλος, αναφορικά με τον τρόπο κάλυψης των δύο προσφυγικών κρίσεων από κάθε εφημερίδα, η παρούσα έρευνα δεν ανέδειξε σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ 2015 και 2022, παρόλο που η διεθνής έρευνα έχει δείξει ότι η καταγωγή και το πολιτισμικό προφίλ των προσφύγων ασκούν σημαντική επίδραση στον τρόπο που αυτοί αντιμετωπίζονται από τα ΜΜΕ των χωρών υποδοχής (Moen- Larsen, 2019).

Η παρούσα έρευνα προσφέρει χρήσιμα συμπεράσματα σχετικά με τον τρόπο πλαισίωσης των δύο μείζονων προσφυγικών κρίσεων που αντιμετώπισε η χώρα κατά τη διάρκεια του 21^{ου} αιώνα από τα ελληνικά ΜΜΕ, συμβάλλοντας, έτσι, στο διάλογο σχετικά με την επίδραση των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της κοινής γνώμης σχετικά με μείζονα κοινωνικά ζητήματα και τους παράγοντες από τους οποίους επηρεάζεται ο τρόπος πλαισίωσης των τελευταίων από τα ΜΜΕ.

Ωστόσο, η έρευνα παρουσιάζει και ορισμένα αδύναμα σημεία, με βασικότερο το γεγονός ότι διενεργείται σε μία χρονική στιγμή που δεν απέχει αρκετά από τη δεύτερη προσφυγική κρίση η οποία, ουσιαστικά βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη λόγω του μη τερματισμού του ρωσο-ουκρανικού πολέμου. Συνεπώς, θα ήταν ενδιαφέρον να διενεργηθεί μία αντίστοιχη έρευνα με περίοδο που θα έχει μία χρονική απόσταση από τα γεγονότα που θα επιτρέπει την πιο αντικειμενική κρίση τους. Επιπροσθέτως, μία ακόμα κατεύθυνση που μπορεί να καλύψει η μελλοντική έρευνα πάνω στο συγκεκριμένο αντικείμενο αφορά τη διερεύνηση του τρόπου που μεταβάλλεται ο τρόπος πλαισίωσης μίας προσφυγικής κρίσης σε σχέση με το χρόνο, αφού

παλαιότερες έρευνες έχουν δείξει ότι ο τρόπος πλαισίωσης των προσφυγικών κρίσεων μπορεί να μεταβληθεί με το χρόνο (Honden κ.α., 2018). Για παράδειγμα, στην παρούσα έρευνα και στη περίπτωση της ουκρανικής κρίσης του 2022, εξετάστηκε η χρονική περίοδος των δύο πρώτων μηνών από το ξέσπασμα του πολέμου με αποτέλεσμα να μην έχουν ληφθεί υπόψη ενδεχόμενες μεταβολές που μπορεί να προέκυψαν μετά από την παρέλευση ενός σημαντικού χρονικού διαστήματος, ως συνέπεια ποικίλων παραγόντων, όπως η διόγκωση των οικονομικών συνεπειών ή η κόπωση των πολιτών.

Πηγές - Βιβλιογραφία

Πηγές

Ιστοσελίδες

Πληροφορίες από το ιστορικό αρχείο των εφημερίδων ΤΟ ΒΗΜΑ, ΤΑ ΝΕΑ και ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ : <https://www.helioskiosk.gr/wp?id=52> (πρόσβαση 23/2/2023)

Πληροφορίες για την ιστορία της Εφημερίδας των Συντακτών : <https://www.efsyn.gr/> (πρόσβαση 22/2/2023)

Πληροφορίες για την ιστορία της εφημερίδας ΤΑ ΝΕΑ : <https://www.helioskiosk.gr/> (πρόσβαση 6/6/2023)

Πληροφορίες για τα δελτία κυκλοφορίας : <http://www.argoscom.gr/index.php?page=17> (πρόσβαση 8/6/2023)

Πληροφορίες για τις πανελλαδικές κυκλοφορίες των εφημερίδων: <https://www.lykavitos.gr/news/media/panelladikes-kyklofories-efimeridon-177> (πρόσβαση 22/2/2023)

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Γεωργιοπούλου, Τ. (2022, Ιούλιος 16). Μεγάλη αύξηση Ουκρανών προσφύγων στην Ελλάδα. *Καθημερινή*. <https://www.kathimerini.gr/society/561958912/megali-ayxisi-oykranon-prosfygon-stin-ellada/>

Ζαφειρόπουλος, Κ. (2022, Δεκέμβριος 30). Ευπρόσδεκτοι οι Ουκρανοί, ανεπιθύμητοι οι «άλλοι» πρόσφυγες. *Εφημερίδα των Συντακτών*.

https://www.efsyn.gr/ellada/dikaiomata/372865_eyprosdektoi-oi-oykranoi-anepithymitoi-oi-alloi-prosfyges

Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών (2022). *Ουκρανία: Οι πρόσφυγες, η Ευρώπη & τα διδάγματα του* 2015.

<https://www.enainstitute.org/publication/%CE%BF%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1-%CE%BF%CE%B9-%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%B5%CF%82-%CE%B7-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E%CF%80%CE%B7-%CF%84%CE%B1-%CE%B4%CE%B9%CE%B4/>

Καϊτατζή- Γουίτλοκ, Σ. (2010). *Μορφές και μέσα πολιτικής επικοινωνίας*. University Studio Press

Καραμαγκάλης, Γ. (2016). *Το προσφυγικό πρόβλημα το 2015*. *διαΝΕΟσις*.
<https://www.dianeosis.org/2016/02/to-profil-twn-prosfygikwn-rown-pros-tin-ellada-to-2015/>

Κυριαζή, Ν. (2009). *Η κοινωνιολογική έρευνα. Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και τεχνικών*. Ελληνικά γράμματα.

Μανιάτης, Σ. (2018, Ιανουάριος 29). Τα μέτρα στήριξης, το συνεταιριστικό μοντέλο, το μέλλον της δημοσιογραφίας. *Εφημερίδα των Συντακτών*.
https://www.efsyn.gr/tehnes/media/138494_tametra-stirixis-synetairistiko-montelo-mellon-tis-dimosiografias

Νάκου, Σ., & Στεργίου, Λ. (2018). Η προσέγγιση της προσφυγικής κρίσης από τις ιστοσελίδες ενημέρωσης στην Ήπειρο. *Επιστημονική Επετηρίδα του Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών*, 11(2).
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/jret/article/view/15870>

Νεράντζης, Π. (2022). *Ο πόλεμος της προπαγάνδας στην Ουκρανία: Αναπόφευκτες συγκρίσεις, μισές αλήθειες και βολικά ψέματα*. *Ινστιτούτο Εναλλακτικών Πολιτικών*.
<https://www.enainstitute.org/%CE%BF-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B5%CE%BC%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82->

[%CF%80%CF%81%CE%BF%CF%80%CE%B1%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CF%82-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%BF%CF%85%CE%BA%CF%81%CE%B1%CE%BD/](#)

Παπαθανασόπουλος, Στ. (2011). *Τα μέσα επικοινωνίας στον 21ο αιώνα*. Καστανιώτη.

Πλειός, Γ., (2011). *Η κοινωνία της ενημέρωσης: Ειδήσεις και νεωτερικότητα*. Καστανιώτης.

Πουλακιδάκος, Σ., (2013). *Η προπαγάνδα ως θεμελιώδες συστατικό του δημόσιου λόγου:*

Η παρουσίαση του «μνημονίου» από τα ελληνικά ΜΜΕ [Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών]. ΕΑΔΔ.

<https://thesis.ekt.gr/thesisBookReader/id/30053#page/1/mode/2up>

Σαμαρίδης, Τ. (2011). *Διδασκαλία και status της ποιοτικής έρευνας στην Ελλάδα*.

(Μεταπτυχιακή διπλωματική διατριβή), Θεσσαλονίκη : Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

<https://dspace.lib.uom.gr/bitstream/2159/15089/3/SamaridisAnastasiosMsc2011.pdf>

Ύπατη Αρμοστεία του Ο.Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (2019) . *Ταξίδια απελπισίας: Παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες φτάνουν στην Ευρώπη – Πώς μπορεί να ενισχυθεί η προστασία τους.* <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/71726>

Φίλης, Κ. (2017). *Πρόσφυγες, Ευρώπη, ανασφάλεια*. Παπαδόπουλος.

Ξενόγλωσση

Actionaid (2016). *Προσφυγική κρίση 2015-2016: Στο πλευρό των εκτοπισμένων*.

http://www.actionaid.gr/media/1421446/Refugees_Report_2015-2016_GR_spreads_LOW.pdf

Ahmed, S., & Matthes, J. (2017). Media representation of Muslims and Islam from 2000 to 2015: A meta-analysis. *International Communication Gazette*, 79(3), 219–244.

<https://doi.10.1177/1748048516656305>

Allport, F. (1937). Toward a science of public opinion. *Public Opinion Quarterly*, 1(1), 7–23

- Bennett, W. L. (1999). *Ειδήσεις: Η πολιτική των ψευδαισθήσεων*. Δρομέας.
- Benson, R. (2013). *Shaping Immigration News: A French-American Comparison*. Cambridge University Press.
- Berelson B. (1971). *Content Analysis in communication research*. Hafner Publishing Company
- Berger, A. A., (1998). *Media Research Techniques*. Sage Publications
- Blinder, S., & Allen, W. L. (2016). Constructing immigrants: Portrayals of migrant groups in British national newspapers, 2010–2012. *International Migration Review*, 50(1), 3-40.
- Blumell L., Bunce M., Cooper G., & McDowell C., (2019) Refugees and Asylum News Coverage in UK Print and Online Media. *Journalism Studies*, 21(2), 162-179.
- Bosikov, I., & Drakaki, D. (2018). Victims or intruders? Framing the migrant crisis in Greece and Macedonia. *Journal of Identity and Immigration Studies*, 12(1), 26-45.
- Boukala, S., & Dimitrakopoulou, D. (2018). Absurdity and the ‘blame game’ within the Schengen area: Analyzing Greek (social) media discourses on the refugee crisis. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1–2), 179–197
- Chapman-Perkins, S., (2005). Un-presidented: A Qualitative Framing Analysis of the NAACP’s Public Relations Response to the 2000 Presidential Election. *Public Relations Review*, 31, 63-71.
- Cinalli, M., Eisele, O., Brändle, V. K., & Trenz, H. J. (2018). Comparative report on claims over the ‘refugee crisis’ in the print media [Integrated report on transnational solidarity in the public domain (WP5)]. <https://transsol.eu/files/2018/05/deliverable-5-1.pdf>
- Consterdine, E. (2018). State-of-the-art report on public attitudes, political discourses and media coverage on the arrival of refugees. Ceaseval Research in the Common European Asylum System (02). http://ceaseval.eu/publications/02_Consterdine_State-of-the-art_report_on_public_attitudes.pdf

- Dalsklev, M., & Kunst, J. R. (2015). The effect of disgust-eliciting media portrayals on outgroup dehumanization and support of deportation in a Norwegian sample. *International Journal of Intercultural Relations*, 47, 28–40. <https://doi.10.1016/j.ijintrel.2015.03.028>
- De Coninck D., Matthijs K., Vandenberghe H., (2019). Discordance between public opinion and news media representations of immigrants and refugees in Belgium and Sweden. In D. De Corninck, K. Matthijs & H. Vandenberghe (Eds.) *Images of immigrants and refugees in Western Europe: Media representations, public opinion, and refugees' experiences* (pp.123–140). Leuven University Press
- de Vreese, C. (2005). News Framing: Theory and Typology. *Information Design Journal*, 13, 51-62. <https://doi.10.1075/idjdd.13.1.06vre>
- de Vreese, C. H., Jochen, P. & Semetko, A. H. (2001). Framing Politics at the Launch of the Euro: A Cross-National Comparative Study of Frames in the News». *Political Communication*, 18, 107-122
- Ebalica E., & Marinescu V. (2019). Refugees in Europe: Romanian online media coverage of the refugees' crisis. *Romanian Journal of Sociological Studies*, 1, 45–58
- Edy, J. A., Althaus, S. L., & Phalen, P. F. (2005). Using News Abstracts to Represent News Agendas. *Journalism and Mass Communication Quarterly*. 82(2), 434-446.
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43, 51-58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Esser, Frank & D' Angelo, P. (2003). Framing the Press and the Publicity Process: A Content Analysis of Metacoverage in Campaign 2000 Network News. *American Behavioral Scientist*, 46(5), 617-641.
- European Commission (2015). *Joint Foreign and Home Affairs Council: Ten-point action plan on migration*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4813
- Ferreira, S. (2019). *Human security and migration in Europe's southern borders*. Palgrave Macmillan.

- Fotopoulos, S., & Kaimaklioti, M. (2016). Media discourse on the refugee crisis: On what have the Greek, German and British press focused? *European View*, 15(2), 265–279
- Franzosi, R. (1987). The Press as a Source of Socio-Historical Data: Issues in the Methodology of Data Collection from Newspapers. *Historical methods: A journal of quantitative and interdisciplinary history*, 20, 5-16.
- Gallup, G. H. (1939). *Public opinion in a democracy*. Herbert L. Baker foundation, Princeton University Press
- Geise, S., & Baden, C. (2015). Putting the image back into the frame: Modeling the linkage between visual communication and frame-processing theory. *Communication Theory*, 25, 46–69. <https://doi.10.1111/comt.12048>
- Gemi, E., Ulasiuk, I. & Triantafyllidou, A. (2013). Migrants and Media Newsmaking Practices. *Journalism Practice*, 7(3), 266–281.
- Georgiou, M., & Zaborowski, R. (2017). *Media coverage of the 'refugee crisis': A cross-European perspective*. Council of Europe. DG1(2017)03. <https://rm.coe.int/1680706b00>
- Goni, N.B. (2019, November 26). *Refugee crisis and the role of media*. Voice of International Affairs. <https://internationalaffairsbd.com/refugee-crisis-and-role-of-media/#:~:text=Media%20sometimes%20create%20concern%20for,of%20the%20time%20abuse%20them>.
- Graham- Harrison, E. (2015, July 19). *The Guardian: We had no investors. We did it alone, believing in our power and abilities*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/19/greece-newspaper-cooperative-no-investors-journalists>
- Greussing, E & Boomgaarden, H. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43 (11), 1749–1774

- Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems, Three Models of Media and Politics*. Cambridge University Press
- Hellenic Republic General Secretariat for Media & Communication (2017). *Προσφυγική κρίση*. Ανακτήθηκε 25 Φεβρουαρίου 2023 από https://government.gov.gr/wpcontent/uploads/2017/04/gr_fact_sheet_refugee_print_19_01_2017-2.pdfA
- Holmes, S. M., & Castañeda, H. (2016). Representing the “European refugee crisis” in Germany and beyond: Deservingness and difference, life and death. *American Ethnologist*, 43(1), 12-24.
- Holzberg, B., Kolbe, K., & Zaborowaski, R. (2018). Figures of Crisis: The Delineation of (Un)Deserving Refugees in the German Media. *British Sociological Association*, 52(3), 534-550.
- Hooper, J. (2014). Now You See Them, Now You Don't: Italy's Visible and Invisible Immigrants. In Dell'Orto, G. and Birchfield, V. (Eds), *Reporting at the Southern Borders: Journalism and Public Debates on Immigration in the US and the EU* (pp.183-190). Routledge.
- Hovden, J. F., Mjelde, H., & Gripsrud, J. (2018). The Syrian refugee crisis in Scandinavian newspapers. *Communications*, 43(3), 325-356.
- Hoyer, A. (2016). *Spanish news framing of the Syrian refugee crisis*. Western Washington University. https://cedar.wvu.edu/wwu_honors/26/
- Human Rights Watch. *Europe's Refugee Crisis*. <https://www.hrw.org/report/2015/11/16/europes-refugee-crisis/agenda-action>
- Igartua, J. J., Barrios, I. M., Ortega, F., & Frutos, F. J. (2014). The image of immigration in fiction broadcast on prime-time television in Spain. *Palabra Clave*, 17(3), 589–617. <https://doi.10.5294/pacla.2014.17.3.2>
- Iyengar, S., (1991). *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. University of Chicago Press.

- Jelínková M. (2019). A Refugee Crisis Without Refugees: Policy and media discourse on refugees in the Czech Republic and its implications
- Johnson-Cartee, S. K., (2005). *News Narratives and News Framing; Constructing Political Reality*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Kalfeli, N., Frangonikolopoulos, C., & Gardikiotis, A. (2020). *Expanding peace journalism: A new model for analyzing media representations of immigration*. Journalism. https://www.researchgate.net/publication/345157960_Expanding_peace_journalism_A_new_model_for_analyzing_media_representations_of_immigration
- Keib, K., Espina, C., Lee, Y., Wojdynski, B. W., Choi, D., & Bang, H. (2018). Picture this: The influence of emotionally valenced images, on attention, selection, and sharing of social media news. *Media Psychology*, 21, 202–221. <https://doi.10.1080/15213269.2017.1378108>
- Kim, S., Carvalho, J., Davis, A. et al (2011). The view of the border: News framing of the definition, causes, and solutions to illegal immigration. *Mass Communication and Society*, 14(3), 292-314.
- Kovar, J. (2019). A security threat or an economic consequence? An analysis of the news framing of the European Union's refugee crisis. *International Communication Gazette*, 82(6), <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1748048519832778>
- Krippendorff, K. (2004). *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology* (2nd ed.) Sage Publications.
- Kumar Mohajan, H. (2018). Qualitative Research Methodology in Social Sciences and Related Subjects. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 7(1), 23-48
- Lecheler, S., Matthes, J., & Boomgaarden, H. (2019). Setting the Agenda for Research on Media and Migration: State-of-the-Art and Directions for Future Research. *Mass Communication and Society*, 22(6), 691-707. <https://doi.10.1080/15205436.2019.1688059>

- Leigh D.A. (2012, October 12). *£2-a-month levy on broadband could save our newspapers*. The Guardian. <http://www.guardian.co.uk/media/2012/sep/23/broadband-levy-save-newspapers>
- Lippman, W. (1988). *Κοινή Γνώμη*. Κάλβος.
- Massari, A. (2021). Threatening- The refugee as a threat. In A. Massari (Ed.) *Visual Securitization* (pp.103-133). Springer
- McCombs, M. (2004). *Setting the agenda: The mass media and public opinion*. Polity Press
- Meyrowitz, J. (1985). *No Sense of Place. The Impact of Electronic Media on Social Behavior*. Oxford University Press.
- Milioni, D.L., Spyridou, P.-L., & Vadratsikas, A. (2015). Framing Immigration in Online Media and Television News in Crisis-stricken Cyprus. *Cyprus Review*, 27(1), 155-185
- Moen-Larsen, N. (2019). Brothers and barbarians: Discursive constructions of ‘refugees’ in Russian media. *Acta Sociologica*, 63(2), 226–241. <https://doi.org/10.1177/0001699318817597>
- Mouka, E. & Saridakis, I. E. (2017). Golden Dawn in the media during the Greek crisis: Realities, allusions and illusions. In O. Hatzidaki & D. Goutsos (Eds.) *Greece in Crisis: Combining Critical Discourse and Corpus Linguistics Perspectives* (pp.331-374). John Benjamins Publishing Company.
- Nairn, R., Pega, F., McCreanor, T., Rankine, J., & Barnes, A. (2006). Media, racism and public health psychology. *Journal of Health Psychology*, 11(2), 183-196.
- Neuendorf, K. A. (2002). *The Content Analysis Guidebook* (1st ed.). Sage Publications
- Neuman, R., Just, M. & Crigler, A. (1992). *Common Knowledge: News and the Construction of Political Meaning*. University of Chicago Press.
- Nikisianis, N., Siomos, T., Stavrakakis, Y., Markou, G., & Dimitroulia, T. (2019). Populism Versus Anti-populism in the Greek Press: Post-Structuralist Discourse Theory

- Meets Corpus Linguistics. In T. Marttila(ed.), *Discourse, Culture and Organization. Postdisciplinary Studies in Discourse*. Palgrave Macmillan, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-94123-3_12
- Pan, Z.& Kosicki, G.M. (1993). Framing analysis: An approach to news discourse. *Political Communication*, 10, 59-79
- Papadopoulos, A.G. (2017). Η 'μεταναστευτική κρίση' στην Ελλάδα της οικονομικής ύφεσης: Αναζητώντας ένα νέο πλαίσιο για την προσέγγιση του φαινομένου. : https://www.researchgate.net/publication/320183810_E_'metanasteutike_krise'_sten_Ellada_tes_oikonomikes_ypheses_Anazetontas_ena_neo_plaisio_gia_ten_prosengise_tou_phainomenou
- Parker S., (2015). 'Unwanted invaders': The representation of refugees and asylum seekers in the UK and Australian print media. *eSharp*, 23, 9 Myth and Nation. https://www.gla.ac.uk/media/Media_404384_smx.pdf
- Paschou, M., Loukakis, A., & Kousis, M. (2022). Political Claims and the So Called 'Refugee Crisis' in the Greek Public Sphere, 2015–16. In M. Kousis, A. Chatzidaki, & K. Kafetsios (Eds.), *Challenging mobilities in and to the EU during times of crises: The case of Greece* (pp.139-162). Springer
- Pavlik, J.B. (2022). The Russian war in Ukraine and the implications for the news media. *Athens Journal of Mass Media and Communications*, 8, 1-17.
- Pelliccia A. (2019). The Evacuation of the Idomeni Refugee Camp: A Case of Discursive and Iconographical Representation on Digital Media. *Athens Journal of Mediterranean Studies*, 5(3), 185-206.
- Powell, T. E., Boomgaarden, H. G., De Swert, K., & de Vreese, C. H. (2015). A clearer picture: The contribution of visuals and text to framing effects. *Journal of Communication*, 65, 997–1017. <https://doi.10.1111/jcom.12184>
- Schemer, C. (2012). The Influence of News Media on Stereotypic Attitudes Toward Immigrants in a Political Campaign. *Journal of Communication*, 62 (5), 739–757. <https://doi.10.1111/j.1460-2466.2012.01672.x>

- Schudson M. (2007). The Anarchy of Events and the Anxiety of Story Telling. *Political Communication*, 4(3), 253-257.
- Semetko, A. H. & Valkenburg, M. P. (2000). Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News. *Journal of Communication*, 50(2), 93-109.
- Siapera, E., & Papadopoulou, L. (2016). Entrepreneurialism or cooperativism? An exploration of cooperative journalistic enterprises. *Journalism Practice*, 10(2), 178–95.
- Stemler, S. (2001). An overview of content analysis. *Practical Assessment, Research, and Evaluation*, 7(17). <https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>
- The New Humanitarian. Hot and cold: Greece’s treatment of Ukrainian and non-Ukrainian refugees. Ανακτήθηκε 25 Φεβρουαρίου 2023 από <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2022/08/16/Greece-refugees-Ukraine-asylum-system-application>
- The University of British Columbia (n.d). Open Case Studies: The 2015 European Refugee Crisis. Ανακτήθηκε 19 Μαΐου 2023 από <https://cases.open.ubc.ca/the-2015-european-refugee-crisis/>
- Thorbjornsrud, K. (2015). Framing irregular immigration in western media. *American Behavioral Scientist*, 59(7), 771-782.
- Triandafyllidou, A. (2017). A ‘refugee crisis’ unfolding: ‘Real’ events and their interpretation in media and political debates. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 16(1–2), 198–216.
- Trilling, D. (2019). *How media contributed to the migrant crisis*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/news/2019/aug/01/media-framed-migrant-crisis-disaster-reporting>
- Trilling, D., & Jonkman, J. G. F. (2018). Scaling up content analysis. *Communication Methods and Measures*, 12(2–3), 158–174. <https://doi.10.1080/19312458.2018.1447655>
- Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. Free Press.

UNHCR, Global Focus. *Ukraine Situation*. Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου 2023 από <https://reporting.unhcr.org/ukraine-situation>

UNHCR: The UN Refugee Agency. *Κρίση στη Μεσόγειο το πρώτο εξάμηνο του 2015: υψηλότεροι αριθμοί προσφύγων και μεταναστών από ποτέ*. Ανακτήθηκε 20 Μαρτίου 2023 από

<https://www.unhcr.org/cy/2015/07/01/%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CF%83%CF%8C%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CE%BF-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CF%81%CF%8E%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CE%BE%CE%AC%CE%BC%CE%B7%CE%BD%CE%BF-%CF%84%CE%BF/>

UNHCR (2023). Operational Data Portal: Ukraine Refugee Situation. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

Van Klingeren, M., Boomgaarden, H. G., Vliegthart, R., & De Vreese, C. H. (2015). Real World is not Enough: The Media as an Additional Source of Negative Attitudes Toward Immigration, Comparing Denmark and the Netherlands. *European Sociological Review*, 31(3), 268–283. <https://doi.10.1093/esr/jcu089>.

Weber, R.P. (1990). *Basic Content Analysis*. Sage Publications.

Wimmer & Dominick (2002). *Mass Media Research: An Introduction* (7th Edition). Wadsworth Publishing Company

Yücel O., & Dogankaya A. (2017). Representations of Syrian refugees in Turkish Media. *Journal of Applied Journalism & Media Studies* 7(1), 129-151

Zhang, W. (2005). *The Selection of Communication Strategies by Taiwanese EFL Elementary School Students with Different English Proficiency Levels in Information-Gap Activities*. [Master Thesis, National Taipei University of Education]. Scientific Research. [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkposzje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1893440](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkposzje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1893440)

Zhang, X., & Hellmueller, L. (2017). Visual framing of the European refugee crisis in Der Spiegel and CNN International: Global journalism in news photographs. *International Communication Gazette*, 79(5), 483–510.